

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

**Rozlišování podstatných a okrajových
informací v různých typech komunikátů
na 1. stupni ZŠ**

Diplomová práce

Vypracovala: **Alena Havelková**

Vedoucí práce: **PhDr. Martin Schacherl, Ph.D.**

České Budějovice 2010

zadáni

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích, 20. 04. 2010

.....

Poděkování

Za výsledné vedení diplomové práce patří poděkování vedoucímu práce PhDr. Martinu Schacherlovi, Ph.D. a školám, které mi poskytly možnost vykonání praktické části diplomové práce. Jmenovitě děkuji ZŠ, ZUŠ a MŠ Ledenice, ZŠ Borovany, ZŠ Bavorská Vodňany, ZŠ a MŠ Olešnice.

Anotace

Cílem diplomové práce je určit, zda žáci na 1. stupni dokáží rozlišovat podstatné a okrajové informace v různých typech komunikátů. Práce se zabývá tím, jaké podstatné informace vyhledávají děti s potížemi a naopak, které najdou v komunikátu snadno. Ve své práci podávám informace o různých výkonech dívek a chlapců v této oblasti. Porovnávám i výsledky mezi školami a žáky s různou klasifikací. Snažím se také zjistit typ komunikátu, v kterém žáci vyhledávají podstatné sdělení nejsnáze.

Anotation

The aim of the thesis is to determine whether schoolchildren at primary school can distinguish essential and marginal information in different types of text communications. The work deals with what relevant information pupils seek with difficulty and on the contrary, which of them they find easily. There are information about different performances of girls and boys in this area. The work contains also comparing the results among schools and pupils with different classification. There is an effort to find out the type of the text communication, in which pupils look for substantial information easily.

Obsah

1	Teoretická část	10
1.1	Slohová výchova v RVP	10
1.2	Problémy komunikační a slohové výchovy	12
1.2.1	Intelligence	12
1.2.2	Specifické poruchy učení	13
1.2.3	Postižení sluchu a zraku	13
1.2.4	Gramatika a spisovná čeština	14
1.2.5	Naslouchání a porozumění	14
1.2.5.1	Řečové vlastnosti produktora	15
1.2.6	Obrázkové texty	16
1.3	Faktory ovlivňující komunikační a slohovou výchovu	17
1.3.1	Ontogeneze komunikační a slohové výchovy	18
1.3.2	Pohlaví a věk	18
1.3.3	Paměť	19
1.3.4	Formy práce	19
1.3.5	Alternativní komunikace	19
1.3.5.1	Dramatizace	20
1.3.5.2	Práce v kolektivu	21
1.4	Práce s texty	21
1.4.1	Porozumění	21
1.4.2	Analýza, syntéza	22
1.5	Hodnocení	23
2	Všeobecné cíle a předpoklady výzkumu	24
2.1	Stručná charakteristika jednotlivých škol	25
2.2	Struktura dotazníku	27
2.3	Bodové hodnocení dotazníku	29
2.4	Porovnání výsledků	30
2.4.1	Pohlaví	31
2.4.1.1	Řezy z čokolády Margot	32
2.4.1.2	Poslechová ukázka	33
2.4.1.3	Cesta Nilse Holgerssona Švédskem	34
2.4.1.4	Dopis Ježíškovi	35
2.4.1.5	Komiksová ukázka	36
2.4.2	Známka	36
2.4.2.1	Výborní	40
2.4.2.2	Chvalitební	40
2.4.2.3	Dobří	41
2.4.2.4	Dostateční	42
2.4.2.5	Známka neuvedena	42
2.4.3	Školy	42
2.4.4	Ukázky	45
2.4.5	Úkoly	47
2.4.5.1	Čtvrté třídy	47
2.4.5.2	Páté třídy	52
2.5	Didaktické prostředky	60
3	Závěr	62

4	Přílohy.....	64
4.1	Dotazník.....	64
4.2	Hodnocení dotazníků.....	70
4.2.1	Porovnání ukázek dle pohlaví žáků – 4. třídy.....	70
4.2.2	Porovnání ukázek dle pohlaví žáků – 5. třídy.....	72
4.2.3	Porovnání ukázek dle známek na vysvědčení – 4. třídy.....	74
4.2.4	Porovnání ukázek dle známek na vysvědčení – 5. třídy.....	75
4.2.5	Výsledné porovnávání jednotlivých úkolů mezi školami 4. třídy.....	76
4.2.6	Výsledné porovnávání jednotlivých úkolů mezi školami 5. třídy.....	78
4.2.7	Obecné srovnání jednotlivých škol.....	81
4.2.8	Hodnocení ukázek.....	85
5	Seznam tabulek, grafů.....	86
5.1	Seznam tabulek.....	86
5.2	Seznam grafů.....	86
6	Seznam použité literatury.....	88

Úvod

Svou diplomovou práci Rozlišování podstatných a okrajových informací v různých typech komunikátů na 1. stupni ZŠ jsem si zvolila proto, že bych chtěla prokázat, zda žáci 1. stupně ve svém věku pracují s komunikáty podprůměrně nebo nadprůměrně dobře. Jako cíl jsem si stanovila, jestli děti prvního stupně základní školy umí postřehnout hlavní podstatu sdělení v různém komunikátu. V práci se soustředím zejména na informace o tom, která podstatná sdělení z různých komunikátů děti obtížně rozeznávají a naopak. Dále i na rozdíly v hledání podstaty sdělení vzhledem k pohlaví, klasifikaci žáků a typu základní školy.

Teoretická část je věnována všeobecně známým faktorům, které mají vliv na rozlišování podstatných a okrajových informací v komunikátech. Vývoj jedince, věk, pohlaví žáka, fantazijní myšlení, paměť shledávám za všeobecné faktory, které ovlivňují rozlišování podstaty sdělení. Další kapitoly ukazují na těžko změnitelné faktory, aby výchova k práci s komunikáty byla pro děti dobrá. Přístup učitele k výuce českého jazyka, slohu a literatury, používané metody a formy práce během celoroční výuky žák velmi těžko ovlivní. Ohodnocování, klasifikaci žáků ve třídě a její vliv na přístup k jakékoli činnosti jsem zařadila ke konci teoretické části, protože i tento fakt zanechává u žáků negativní či pozitivní přístup k práci s komunikáty.

Praktická část vycházela z teoretických poznatků při sestavování dotazníku a vyvozování závěrů. Základem pro potvrzení či vyvrácení hlavního cíle diplomové práce je vyplnění dotazníku. Žáci se v něm setkali s pěti odlišnými komunikáty a úkoly směřující k vyhledávání podstatných a okrajových informací. Zpracování výsledků je zaznamenáno v grafech a tabulkách. Výkony jsem porovnávala podle plánu mezi pohlavími, školami a klasifikací. Cílem dotazníku bylo podat výsledky o tom, v jaké ukázce žáci vyhledávají podstatu sdělení bez potíží. Výsledky v kapitolách i grafech jsou popisovány z následujících hledisek. Dokážou žáci vyhledat hlavní postavy děje, přiřadit správný titul ke komunikátu, seřadit děj podle časové souslednosti, pozorně číst (naslouchat, pozorovat), sledovat stylovou stránku sdělení, zapojit analýzu a syntézu, užívat pamětné informace, fantazijní myšlení či spolupracovat s nonverbální komunikací. Praktická část této práce přinesla výsledky, jak děti ovládají tyto dovednosti ve čtvrtých a pátých třídách.

Didaktické prostředky na nápravu rozlišování podstatných a okrajových informací uvádím ke konci své práce. Vycházejí z osobních zkušeností a postřehů pedagogů, kteří mi poskytli prostor, k zjištění úrovně rozlišování podstaty sdělení formou dotazníku, ve svých vyučovacích hodinách.

1 Teoretická část

1.1 Slohová výchova v RVP

Dne 24. 8. 2004 schválilo MŠMT zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání a byl také přijat Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Vznikly nové kurikulární dokumenty na státní a školní úrovni. „Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP). Národní program vzdělávání vymezuje počáteční vzdělávání jako celek. RVP vymezují závazné rámce vzdělávání pro jednotlivé etapy – předškolní, základní a střední vzdělávání. Školní úroveň představují školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP), podle nichž se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých školách“¹.

Schválením nového školského zákona získali učitelé možnost tvorby vlastních vzdělávacích programů vycházejících z jejich představ a zkušeností. Učitele již neomezují tradiční osnovy. Není tak omezena kreativita výuky a to je velký přínos pro vzdělání žáků.

Výuka podle RVP začala probíhat v prvních a šestých ročnících na všech základních školách v České republice od 1. 9. 2007. Dokument RVP je rozdělen na čtyři části (A, B, C, D). Část A vymezuje RVP v systému kurikulárních dokumentů, část B charakterizuje základní vzdělávání, část C obsahuje pojetí a cíle základního vzdělávání, klíčové kompetence, vzdělávací oblasti, průřezová témata, rámcový učební plán a část D je věnována vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, vzdělávání nadaných žáků.

Jak již bylo uvedeno, v části C (podkapitola 3.2) se píše o cílech základního vzdělávání, které vedou k rozvoji klíčových kompetencí žáků, které by si měl každý žák osvojit na konci základního vzdělání. Tyto cíle se týkají strategie učení, uvažování, myšlení, komunikace (*vést žáky k všestranné, účinné a otevřené komunikaci*), spolupráce a chování. Čtvrtá kapitola části C patří klíčovým kompetencím. „Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Jejich výběr a pojetí

¹ *Metodický portál* [online]. 2005-2009 [cit. 2009-09-26]. Dostupný z WWW: <http://old.rvp.cz/soubor/RVPZV_2007-07.pdf>.

vychází z hodnot obecně přijímaných ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti.² Klíčové kompetence jsou dále děleny na kompetence k učení (*vyhledává a třídí informace na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě*), kompetence k řešení problémů (*vyhledává informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, nenechá se odradit případným nezdarem a vytrvale hledá konečné řešení problému*), kompetence komunikativní (*formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu; rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění*), kompetence sociální a personální, kompetence občanské a kompetence pracovní. Všechny výše uvedené kompetence jsou blíže specifikovány v dokumentu RVP, v závorkách se uvádí pouze kompetence související s tématem diplomové práce.

Obsah základního vzdělávání se dělí v páté kapitole části C na devět vzdělávacích oblastí, z nichž každá oblast představuje svůj význam a postavení ve vzdělávání, cílové zaměření k dosažení klíčových kompetencí a očekávané výstupy pro jednotlivá období. Téma diplomové práce je spjato s oblastí Jazyk a jazyková komunikace (podkapitola 5.1), to potvrzuje následující část charakteristiky této vzdělávací oblasti. Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace je důležitou složkou ve výchově a vzdělání žáků na základní škole. Všeobecné vzdělání podmiňuje i znalost českého jazyka, z toho plyne i správné vyjadřování, vnímání a porozumění různým komunikátům. Nedílnou součástí obecného vzdělání je také prosazování svých názorů a myšlenek. Podrobnější charakteristiku oblasti Jazyk a jazyková komunikace nalezneme v dokumentu RVP. Obsah vzdělávání této oblasti se uskutečňuje ve vzdělávacích oborech Český jazyk, Cizí jazyk a Další cizí jazyk. Český jazyk je dělen na složky (komunikační a slohové výchovy, Jazykové výchovy a literární výchovy), z níž složka Komunikační a slohová výchova je výchozím bodem pro téma diplomové práce. Složky komunikační a slohové

² *Metodický portál* [online]. 2005-2009 [cit. 2009-09-26]. Dostupný z WWW: <http://old.rvp.cz/soubor/RVPZV_2007-07.pdf>.

výchovy uvádí očekávané výstupy i pro první a druhé období prvního stupně ZŠ (*čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas; rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává; reprodukuje obsah přiměřeně složitěho sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta*), více se tomuto problému věnuje dokument RVP, v závorkách jsou pouze vybrané očekávané výstupy pro druhé období.

1.2 Problémy komunikační a slohové výchovy

Problémy, které mají děti v hodinách komunikační a slohové výchovy, vyplývají zejména z níže uvedených příčin. Této tématice se věnují autoři zabývající se komunikační a slohovou výchovou, ke kterým patří Marie Čechová, Bohuslav Hoffmann a další.

1.2.1 Inteligence

Jedním z problémů komunikační a slohové výchovy je inteligence dětí, která úzce souvisí s myšlením, které je u každého jedince individuální. Základy myšlení vycházejí ze souhrnu zvládnutých znalostí používaných v nových situacích, schopnosti učit se a abstrahovat. Inteligence, jako schopnost vidět souvislosti, se detailněji popisuje v knize *Psychologie správného myšlení* od Zbignieva Pietrasiňského³.

K tomu, aby děti porozuměly podstatě čteného textu, neslouží pouze rozvinutá inteligence a rozumové schopnosti, ale záleží i na emocích a fantazijním myšlení. Více se tomuto jevu věnuje Bohuslav Hoffmann ve svém díle *Interpretace literárních textů ve škole*, kde použil Šaldův citát týkající se inteligence v souvislosti s chápáním podstaty interpretace. „Poznávání není jen věcí našeho intelektu, nýbrž ... celé naší jedinečnosti i charakterové“⁴.

V hodinách komunikační a slohové výchovy není hlavním cílem pouhé zintelektuálnění čteného textu, především se jedná o používání intelektu. Hlubší poznání podstaty věci vychází právě ze zapojení logického myšlení založeného právě na intelektu. Uvedeným problémem se více zabývá také Bohuslav Hoffmann.

³ PIETRASIŇSKI, Zbigniev. *Psychologie správného myšlení*. Praha : Orbis, 1964. 209 s.

⁴ HOFFMANN, Bohuslav, et al. *Interpretace literárních textů ve škole*. Praha 1 : SPN, 1985. 228 s.

1.2.2 Specifické poruchy učení

Správnost rozlišování podstatných a nepodstatných informací z textů závisí přede vším na správném technickém čtení. Pokud děti čtou technicky správně, ovlivňuje to pozitivně jejich čtení s porozuměním, jenž je důležitým kritériem pro následnou interpretaci textů.

V současnosti se české školy stále více potýkají se specifickými poruchami učení. Za nesprávným pochopením podstaty textu stojí nejvíce dyslexie, dysgrafie a dysortografie. Všechny uvedené poruchy posilují nedostatky v komunikaci a v určování podstaty sdělení. Většina žáků s těmito poruchami trpí i neúspěchy v ostatních vyučovacích hodinách, nejen v hodinách slohu, literatury či českého jazyka, které jsou podmíněny čtením a následným porozuměním.

„Odborníci i rodiče uvádějí, že děti se specifickými poruchami učení mají omezený slovník, nerozumí řadě výrazů, obtížně se vyjadřují, chybí jim cit pro jazyk, obtížně chápou strukturu mateřského jazyka, jeho gramatická pravidla. Vývoj řeči dětí se specifickými poruchami učení je handicapován nejen z hlediska slovní zásoby, ale i z hlediska jejího užití. Tím, že se jejich jazyk nedostatečně rozvíjí, stávají se nejistými v jednání, obtížně se orientují v čase, mají potíže v chápání početní řady, gramatiky (Matějček, 1995)“⁵.

1.2.3 Postižení sluchu a zraku

Ve školách se učitel setkává u dětí s postižením zraku a sluchu, které zanechává stopy v komunikaci, interpretaci a ve zjišťování podstatných informací. K vadám objevujícím se u dětí na základních školách se řadí nedoslýchavost, šilhavost a tupozrakost, narušení barvocitu, ostrosti, nevidomost a další jiná oční onemocnění a postižení, kterým se věnuje v širším rozsahu tyflopédie. Postižení sluchu sleduje podrobněji obor surdopedie.

Za horší postižení se považuje, z praktického hlediska každodenního života, postižení očí. Vizualním vnímáním získává člověk více informací z okolí oproti sluchové percepci, kdy zrakem lze uchopit zprávy o velikosti, tvaru, barvě, postavení předmětu k vnějšímu prostředí, prostorové představivosti nahlíženému, to ovšem sluchem neuchopíme. Sluchově či zrakově postižení jedinci mají k dispozici alternativní dorozumívací prostředky, jejichž užitím získávají informace textové i z ústního podání.

Tato kompenzace umožňuje vyrovnané vnímání informací, jaké se dostává i zrakově a sluchově zdravým jedincům.

1.2.4 Gramatika a spisovná čeština

Jedním z hlavních důvodů, proč děti nechtějí ve škole vyjadřovat své myšlenky, tkví v používání spisovné češtiny, jenž svádí více k přemýšlení nad správnými gramatickými formulacemi. Může nastat problém v tom, že dětmi pronášená myšlenka ztratí podstatu toho, co původně zamýšlely říci. Pak učitel hodnotí jejich výpovědi za špatné či nepřesné. Působení gramatiky a spisovné češtiny na rozvoj komunikační výchovy u dětí více rozvíjí Marie Čechová. v knize *Komunikační a slohová výchova*,

Prvním úkolem učitele slohové výchovy je rozvoj plynulé a souvislé řeči, který předchází požadované, spisovné češtině. V této fázi jde učiteli pouze o přesnost obsahové stránky sdělení a nesprávnou gramatiku toleruje, popřípadě po žákovi odpověď zopakuje v gramaticky správné podobě. „Pozor však na nepěkný návyk stále po žácích opakovat (třeba i se zlepšením nedokonalých formulací), na tzv. učitelské echo. Při krátkých promluvách žakových učitel, později i sami žáci nespisovné podoby nahrazují spisovnými“⁶. Žáci se dále bojí záporného hodnocení ze strany učitele, pokud se dopustí ve svém projevu četných gramatických chyb, i když mnohé výpovědi s těmito četnými chybami jsou obsahově dokonalejší než odpovědi bez gramatických chyb. Učitel by měl při hodnocení dětí tento problém rozlišovat a upozorňovat na něj.

Spisovnou formu češtiny se děti učí už pouhou nápodobou z míst, kde se spisovná čeština užívá. K těmto místům patří již jesle, mateřské a základní školy, rodinná prostředí a dále rozhlasové či televizní vysílání. Tato uvedená místa zanechávají nenásilnou formou napodobování na spisovném vyjadřování pozitivní vliv.

1.2.5 Naslouchání a porozumění

K významným vlastnostem komunikace se řadí pozorné naslouchání s porozuměním sdělovaného projevu, protože právě příjem (recepce) projevu hraje důležitou roli pro smysluplnou komunikaci mezi tím, kdo sděluje nějaké informace a receptorem. Předpokladem úspěšné komunikace je tolerance a aktivita mezi produktorem a receptorem, kdy produktor očekává kladné přijetí jeho pronášeného sdělení. „Aby se realizoval tento záměr, předpokládá to vstřícnost od obou zúčastněných stran

⁵ VÍTKOVÁ, Marie, et al. *INTEGRATIVNÍ SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKA : Integrace školní a sociální*. 2. rozš. vyd. Brno : Paido, 2004. 463 s.

(produktora i příjemce) a souvztažnost zmíněných procesů, činnosti produkční a recepční, tedy nejen aktivitu produktora a jeho respekt k předpokládanému adresátovi, ale i adresáta, jeho volní úsilí komunikát přijmout⁶.

Posluchač samozřejmě potřebuje přijímat takový komunikát, který nebude rušit jeho soustředěnost na následné porozumění, proto by řeč produktora měla být bez chybného čtení a mluvy, dlouhých pauz mezi slovy a větami, užívání vsuvek zejména typu „ehm, hmm, eee“ a komolení slov. Plynulost, správné frázování, přiměřeně dlouhé sdělení, intonace, intenzita a barva hlasu ovlivňují posluchačovu správnou pozornost v procesu naslouchání druhému, ale také receptorovo skákání do řeči či vkládání vlastních myšlenek do toku produktorovy mluvy přivodí neshody.

K naslouchání existuje více typů komunikátů, kterým člověk naslouchá a získává z nich informace, jako je fyzické naslouchání produktora čtoucího hlasitě text nebo říkajícího jeho osobní myšlenky, vnitřní hlas každého jedince a v dnešní době velmi rozšířené multimedialní naslouchání. „Škola dnes není jediným ani v určitých směrech nejdůležitějším vzdělávacím a působícím veřejným zařízením, avšak měla by zahrnovat i úsilí pozitivně ovlivňovat děti a mládež při vyhledávání, využívání médií i při obraně před nimi“⁸. Problémem pro děti zůstává vytrýdit z mediálních zpráv ty dobré a na druhé straně ty laciné, kýčovitě, proto by se škola měla snažit na tyto zprávy upozorňovat a pěstovat u dětí kritické myšlení.

Dětem činí největší problém při naslouchání během školní docházky udržení pozornosti u delších, náročnějších komunikátů, dále sem lze zařadit nechuť poslouchat pro děti nezajímavé komunikáty, avšak to je u každého žáka individuální a učitel se těžko trefí do vkusu všech žáků ve třídě. Pro pedagoga musí být předností přehled o pozornosti posluchačů a tuto pozornost neztratit, potom také ověřovat, zda receptoři špatnou koncentrací nezaměňují sdělované informace za smyšlené, mylné dojmy.

1.2.5.1 Řečové vlastnosti produktora

Jak již bylo výše uvedeno, jednou z hlavních rolí při pozorném naslouchání hrají řečové vlastnosti přednášejícího, které přinutí nebo odpudí posluchače k spolupráci.

Jedna z prvních vlastností produktorovy řeči připadá tempu nebo-li rychlosti řeči, podle kterého pozná posluchač psychické rozpoložení mluvčího komunikátu. Na příliš zbrklou, rychlou nebo naopak velmi táhlou řeč se nemůže posluchač dobře soustředit.

⁶ ČECHOVÁ, Marie. *Komunikační a slohová výchova*. Praha : ISV, 1998. 226 s.

⁷ ČECHOVÁ, Marie. *Komunikační a slohová výchova*. Praha : ISV, 1998. 226 s.

Potom obsah sdělení receptor opomíjí, avšak pozornost se více přesouvá právě na aktuální tempo řeči či na výšku hlasu, která je další vlastností.

Se změnou síly hlasu, intenzity, lze v některých případech dosáhnout větší pozornosti v průběhu všech vyučovacích hodin, jelikož monotónnost hlasu uvádí žáky ke stereotypu naslouchání a vypouštění pozornosti při výkladu. Ztišení i přidání na síle hlasu učitele zahání u žáků stav únavy během poslouchání a přinucuje být stále ve střehu. Vlastnosti řeči produktorů popisuje podrobněji Marie Čechová.

Při frázování se dbá na nevelké pauzy mezi slovy, ale i příliš rychlé členění slov vede k nepochopení komunikačního záměru.

„Všechny uvedené prostředky by učitel měl sledovat v projevech svých i svých žáků, prostřednictvím přímého poslechu i za pomoci techniky, magnetofonu a videokamery, užití zjištěných prostředků analyzovat v souvislosti s obsahem komunikace usilovat o harmonii verbálního a paralingválního sdělování i o celkovou kultivaci mluvy“⁹.

1.2.6 Obrázkové texty

Obrázkové texty patří k nonverbální formě sdělování informací. V posledních letech se s tímto způsobem sdělování setkává každý člověk několikrát za den, ale čtení obrazových textů stále zůstává předmětem zkoumání přibližně posledních dvou desítek let. Disciplíny, které se více věnují nonverbálním komunikátům, jsou psychodidaktika, psychologie ilustrace a teorie vizuálních jazyků. Výzkum nonverbální komunikace a textů je poměrně mladou záležitostí, než-li je zkoumání komunikace slovní a psané. Denně se člověk setkává s komunikáty v obrázkové formě, které zobrazují počítače, video a DVD přehrávače a jiné technické přístroje, dále to mohou být fotografie, filmy, náčrtky, kresby či malby, grafy a diagramy. Obrázkovými texty se podrobněji zabývá kniha *Psychologie pro učitele*.

Velkým problémem a zároveň obrovskou chybou ve škole zůstává ta domněnka, že obrázkové informace mluví samy za sebe a nepotřebují názornější vysvětlování. „Přesto zahraniční výzkumy ukazují, že podobně jako existují lidé, kteří neumějí číst a psát, tj. jsou negramotní, tak existují lidé, kteří nedokážou porozumět obrazovému sdělení, nedokážou „vyčíst z obrázku“, co říká – tedy jsou obrazově negramotní

⁸ ČECHOVÁ, Marie. *Komunikační a slohová výchova*. Praha : ISV, 1998. 226 s.

⁹ ČECHOVÁ, Marie. *Komunikační a slohová výchova*. Praha : ISV, 1998. 226 s.

(*pictorially illiterate people*)¹⁰. Užívá-li učitel během vyučování obrazové materiály, musí učit děti prohlížet obrázky i přemýšlet o obsahu obrazového sdělení. Hlavní faktory ovlivňující obrázkové čtení pramení z dosaženého věku a intelektuální vyspělosti, paměti, rozvoje myšlení, ze zrakového vnímání a orientace v prostoru.

V předškolním období nemají děti problémy se čtením obrázkových textů, protože neumějí číst, prohlížejí si pouze obrázkové knížky, dívají se na pohádky a vše se dokresluje zvukem. Právě proto se u předškoláků objevuje vyrovnaná verbální a nonverbální komunikace. S nástupem do školy se nahrazuje obrázkové čtení písmenným a děti začnou nonverbální styl vyjadřování používat stále méně. Učitel vyžaduje po žákovi pouze písmenné nebo mluvné vyjadřování a dítě tak ztratí orientaci v obrazovém textu. Obrazový materiál pomůže dětem při postupu pracovního úkolu, upevní jim představy o nových termínech. Obrázky plní i funkci estetickou - ozdobí učební text, který si žáci později lépe vybaví v mysli.

Ovšem přílišně konkrétní obrazový materiál nesmí zanechat negativní vliv na abstraktním či fantazijním myšlení, jenž podněcuje osobitou interpretaci textů. Učení se z obrazového materiálu a čtení obrazových textů nalezneme podrobněji vysvětlené v Psychologii pro učitele od Jana Čápa, Jiřího Mareše¹¹.

1.3 Faktory ovlivňující komunikační a slohovou výchovu

V komunikační a slohové výchově existuje několik faktorů ovlivňujících rozvoj dětské komunikace. Některé z následujících uvedených faktorů přitom může žák ovlivnit sám, ostatní nikoli.

Uvedená ontogeneze komunikační výchovy probíhá individuálně, závisí spíše na přístupu k výchově rodičů jedince. Ontogeneze je podmíněna genetickými dispozicemi člověka, které jsou neovlivnitelné výchovou.

Co se dá „změnit“ je paměť, která úzce souvisí s rozvojem myšlení. Cvičí-li každý svou paměť, rozvíjí i myšlení, které podporuje rozvoj osobnosti.

¹⁰ ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Praha 1 : Portál, s. r. o., 2001. 655 s.

¹¹ ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Praha 1 : Portál, s. r. o., 2001. 655 s.

Pokud učitel obměňuje v hodinách formy práce, nedochází ke stereotypu a žáci se soustředí, poněvadž komunikace závisí též na vzájemné soustředěnosti komunikujících osob.

1.3.1 Ontogeneze komunikační a slohové výchovy

Největší podíl na vývoji komunikační výchovy je připisován vrozeným schopnostem a získaným dovednostem od začátku života dítěte, k nimž patří zejména vliv sociálního a rodinného prostředí. Rozmluvy mezi rodiči a dětmi, vysvětlování jevů pro děti nesrozumitelných, předčítání pohádek před spaním nebo společné zpívání přispívají k bohatšímu rozvoji komunikace než u dětí se zanedbávanou výchovou. Cílem rodinné i školní výchovy je, aby děti neměly strach mluvit, aby komunikace byla pro ně přirozeným prostředkem k řešení problémů. Jeden z důvodů, proč se děti nechtějí zapojovat do sdělovacího procesu, může být zapříčiněn růstem zubů, protože se děti stydí za špatnou výslovnost některých hlásek. Důležitou podmínkou pro úspěšný začátek školní komunikace je zjištění úrovně řeči dítěte před zahájením školní docházky, kterou diagnostikuje lékař. Blíže se poruchám komunikace věnuje logopedie.

Do školy nastupují děti s odlišnými komunikačními dovednostmi získanými různorodou výchovou a podle vrozených dispozic každého jedince, kdy plynulost řeči je velmi dobrá nebo zaostalá. Ve škole leckdy dochází díky většímu počtu žáků ve třídě k omezování rozvoje komunikace, proto by učitelé neměli zapomínat na každodenní oslovování všech žáků ve třídě a dát jim tak šanci k stálému zdokonalování sdělovacího projevu. Existuje několik teorií, kdy začínat se slohovou a komunikační výchovou. Teoriemi začátků slohové výchovy a ontogenezí jedince v procesu komunikace se zabývá Marie Čechová ve své knize Komunikační a slohová výchova.

1.3.2 Pohlaví a věk

Určující postavení v oblasti komunikace připadá i věku a pohlaví žáků. S přibývajícím věkem dětí stoupá i zájem o získávání informací, který závisí na rozvoji myšlení a na celkovém rozvoji jedince. S věkem stoupá u žáků lepší koncentrace na text. Někdy však dochází k situacím, že i děti umí leckdy lépe interpretovat texty a jednodušeji v nich vyhledají podstatu autorova záměru než někteří dospělí, proto i věk lze pokládat za individuální faktor slohové výchovy.

Během ontogenetického vývoje nastávají občas odchylky ve školních výkonech u chlapců a děvčat. Dívky v procesu dospívání bývají ve vývoji o dva roky napřed

než chlapci, proto jejich myšlení, koncentrace a výkony dosahují odlišných výsledků. Tyto odchylky ale později vymizí.

1.3.3 Paměť

Jako důležitá složka pro hledání podstaty sdělení slouží paměť vznikající na základě předchozích zkušeností, kterými člověk prošel. „Díky paměti si dítě uchovává a zobecňuje minulou zkušenost, získává vědomosti a dovednosti“¹². Jak bez paměti nefunguje proces učení, taktéž bez ní neprobíhá komunikace, jelikož když si nezapamatujeme přibližný obsah sdělení, nelze hledat podstatu a těžko se komunikace navazuje. Paměť se podřizuje i frekvenci opakování jak u učení, tak i v komunikaci. Pokud učivo opakujeme, dostává se do paměti a vytřídí se na informace podstatné a nepodstatné pro užití do praxe. Když dítě přečte či slyší nějaké sdělení vícekrát, dokáže lépe vybrat ze sdělení to nejpodstatnější pro následné použití. Zapojení paměti do procesu komunikační výchovy lépe vystihuje Marie Vítková v knize *Integrativní speciální pedagogika* nebo Marie Čechová v *Komunikační a slohové výchově*.

Paměť jde cvičit k dokonalosti různými dětskými hrami na zapamatování si, jako vyjmenovat seznam věcí, co si babička Mary vezme do Afriky, přes karetní hry až po nácvik básniček, říkanek a písniček.

1.3.4 Formy práce

Používá-li učitel ve vyučovacích jednotkách obměňující činnosti, přináší to pozitivní efekty do vývoje komunikační a slohové výchovy. Různé experimentální vyučování zanechává v žácích nové rozšiřující představy o možnostech komunikace.

1.3.5 Alternativní komunikace

Dětský obzor komunikace lze rozšiřovat i novými přístupy k vyjadřování svých myšlenek. Většina lidí je zvyklá rozlišovat obsah sdělení pouze z verbální (mluvené či psané) formy řeči, ale rozlišovat podstatné a nepodstatné informace lze i z nonverbálního způsobu sdělení. K nonverbálním prostředkům patří pohyby částí těla, doteky, gesta, výraz obličeje, pohledy očí a postavení k vnějšímu prostředí. Mnozí zapomínají na tuto důležitou součást komunikace. Svě o tom vědí hluší a nedoslýchaví

¹² VÍTKOVÁ, Marie, et al. *INTEGRATIVNÍ SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKA : Integrace školní a sociální*. 2. rozš. vyd. Brno : Paido, 2004. 463 s.

lidé, kteří i z pouhého výrazu obličeje či postavení těla mohou sdělit okolí své myšlenky. Touto problematikou se více zabývá speciální pedagogika.

1.3.5.1 Dramatizace

Dramatizace je další vhodný prostředek, jak děti naučit rozpoznávat správně podstatné a nepodstatné informace z textu, protože zde zapojí promýšlení hned několika věcí najednou, a to zamýšlení se nad dějem a jeho hlavním záměrem, charakterovými vlastnostmi dějových postav a vztahy mezi nimi.

Začátek samotné dramatizace předchází nejdůležitější částí, kdy po přečtení ukázky následuje rozložení děje na úseky, tak aby děti pochopily podstatu děje a neztratily autorův hlavní záměr, také některá slova cizí dětem musí být objasněna. Po rozložení jednotlivých úseků děje začne vyhledávání podstatných informací z textu pro následnou dramatizaci. Zmiňované myšlení emoční a fantazijní v podkapitole 1.2.1 Inteligence prolíná celou dramatizací děje, protože děti jako herci vstupují do charakteru dějových postav. „Žák musí do jisté míry prožít události tak, aby je mohl převést do mluvy zúčastněných postav.“¹³

U této formy práce s dětmi posiluje vyučující týmovou komunikaci, spolupráci, cvičí hlasité i tiché čtení s porozuměním a v neposlední řadě děti využívají alternativní komunikaci, aniž by si to uvědomovaly.

Dramatizace nemusí mít jen hereckou podobu, za nehereckou dramatizaci lze pokládat i skládání obrázků ve správné časové linii, nebo následující hry učitelky a autorky E. Beránkové uváděné v knize Marie Čechové. „Přeladění (soustředění a motivace – pohybem, hudební ukázkou, hmatavými vjemy), asociační hry (např. s „kouzelnými předměty“), pantomimické hry (žáci představují „zkamenělé“ a probuzené postavy, hledají k sobě partnera z pohádky, vytvářejí „živé“ obrazy z vlastních těl...), hry verbálně-zvukové (s klíčovými slovy, ozvučení pantomimy i němého filmu), pohádkovou štafetu, tj. vyprávění na pokračování, a jiné hry, v nichž se žáci ztotožňují s postavami, pohádky přetvářejí k svému obrazu...).“¹⁴

¹³ ČECHOVÁ, Marie. *Komunikační a slohová výchova*. Praha : ISV, 1998. 226 s.

¹⁴ ČECHOVÁ, Marie. *Komunikační a slohová výchova*. Praha : ISV, 1998. 226 s.

1.3.5.2 Práce v kolektivu

Skupinová práce nejenže rozvíjí u dětí komunikativnost, smysl pro spolupráci, toleranci, naslouchání druhým, organizaci, čekání až na mě přijde řada, přijetí své role a další jiné dovednosti, působí kladně i na ty žáky, kteří nejsou zrovna výbornými ve vyučování. Je tu dáno místo pro realizaci všem stejně. Na straně druhé dochází i ke kompenzaci nedostatků u některých žáků, např. hromadné čtení odstraňuje ostych u špatného čtenáře při sborovém, hlasitém čtení a porozumí i tak lépe podstatě čteného. Žáci se špatnými či průměrnými školními výsledky se mohou projevit ve skupinové práci mnohdy lépe ve zručnosti než jejich spolužáci s výbornými školními výsledky. Přinášejí tak i nové podněty pro práci k dosažení lepších výsledků. Velkým problémem zůstává však tolerance a přijetí nápadů slabších žáků těmi lepšími, ve větší míře se slabší raději moc nezapojují do skupinových prací, nechají ostatní řešit za ně, protože se bojí odmítnutí a posměchu těch „chytřejších“, proto by měl pedagog přemýšlet o rozdělování dětí do skupin tak, aby mělo každé dítě šanci pro seberealizaci.

1.4 Práce s texty

Efektivní vyhledávání podstatných informací z textů musí splňovat několik následujících faktorů. K těm se řadí porozumění čtenému, závisící též na nabytých poznacích a předcházejících vědomostech, přičemž dále záleží na úspěšné analýze a syntéze interpreta, jemuž náleží odpovídající ohodnocení. Těmto faktorům se níže věnují následující dvě podkapitoly.

1.4.1 Porozumění

Před samotným vyhledáváním podstaty textu musí docházet u receptora k porozumění čteného komunikátu. Receptoři narážejí na problémy ohledně porozumění, pokud neumějí pracovat či propojovat prvky komunikátu s realitou. Porozumění probíhá na základě vztahového pochopení čteného a reálného podporovaného vědomostmi. „Može vzniknúť len vtedy, keď recipient identifikuje prvky textu, objektivnej reality a vlastnej vedomostej štruktúry, a dáva ich do vzťahov. Až na základe usúvzťažnenia týchto prvkov možno odkrývať významy.“¹⁵ U dětí nastává největší problém při objektivním nahlížení na text, kde se pokouší vnímat

¹⁵ GAVORA, Peter. *Žiak a text*. 1. vydanie. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1992. 127 s.

hlavní autorovu myšlenku. V mladším školním věku stále přebývají u žáků naivní představy o světě, které ovlivňují jejich porozumění, nejen v oblasti vyhledávání podstatných informací z textů, ale i v reálném životě. Děti oddělují od sebe své naivní představy od nabytých vědomostí školních, proto používají školní vědomosti jen ve škole a neumějí je využít mimo ni.

Porozumění komunikátu vychází i z dříve získaných zkušeností a vědomostí. Stává se to u čtení odborných článků, protože kdyby čtenář nevěděl o dané odborné tématice vůbec nic, zcela určitě by zmiňované problematice v článku neporozuměl. Lze to uvést na příkladu, kdy učitel zadá žákům přečíst si v encyklopedii či jiné odborné publikaci nějaké poznatky o Janu Žižkovi. Děti správně nemohou porozumět Žižkovu životnímu stylu, když jim nikdo před tím nepovídal o době husitské. Problémem je, že žáci neumějí využívat svou paměť. I když učitel o dané tématice již vyprávěl, tak si to žák nedovede vybavit a nedokáže získané informace použitím pro porozumění čtenému komunikátu. Porozumění tedy vychází z využívání utříbených vědomostí a informací uložených v paměti, jež dovede jedinec ve správnou dobu najít pro snazší uchopení podstaty textu. Porozumění komunikátům věnuje větší pozornost ve své knize *Žiak a text* Petr Gavora¹⁶.

1.4.2 Analýza, syntéza

Uvědomělý rozbor textu od abstraktních myšlenek ke konkrétním bývá pro žáky mladšího školního věku nelehkým úkolem. Některé děti dokáží texty dobře rozkládat, ale protože jejich paměť má velice dobré vlastnosti, děti interpretují celé texty najednou bez udání podstaty autorova záměru. Odříkat dlouhé části nějakého textu shledávají děti za méně obtížné, než-li je samotné vyhledávání podstatných informací. U této věkové skupiny musí pedagog hodnotit s tolerancí rozbor a porozumění textu, na který děti nahlízejí podle svého věku. S věkovým zráním jedince se později interpretace vytříbí. Pedagog učí děti dále uspořádávat informace, plynoucí z komunikátů, v logickém sledu událostí, jinak u dětí nenastane proces porozumění. Při rozboru upozorňuje i na důležité informace rozvíjející hlavní myšlenku a nepodstatné, všeobecné údaje, které později žáci sami rozpoznávají. Žákův úkol během rozkládání textu spočívá hlavně v redukci komunikátu a následném vystižení podstatných a okrajových informací.

¹⁶ GAVORA, Peter. *Žiak a text*. 1. vydanie. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1992. 127 s.

Proces syntézy spojuje činnosti dětí, které jsou nutné k správnému rozboru a interpretaci. Za výsledek tohoto procesu lze považovat již zmiňovanou redukci komunikátu, která vychází z výše uvedených příčin, týkajících se vlivu věku žáků, logický sled informací a hledání podstaty věci. Práce pedagoga s dětmi, kdy využívá různých metod a forem práce, zanechává stopy na žákových činnostech, které dokáže využít při interpretaci.

1.5 Hodnocení

Na děti velice působí ohodnocování jejich výkonů učitelem, přáteli, rodinou a společnostmi, které následně ovlivňuje sebehodnocení dítěte. Hodnocení přináší důležitý faktor pro chápání sama sebe v životní sféře a společnosti, jenž zanechává v dětech (lidech) negativní nebo pozitivní pocity. Každý jedinec potřebuje dostávat pozitivní zpětnou vazbu za dobře odvedenou práci, aby se jeho osobnost rozvíjela stále kupředu. Ovšem neustálá chvála nenutí žáky ke snaživé práci. Pozitivní hodnocení by proto mělo být udělováno v případě zlepšení se v některé činnosti nebo za odvedenou práci v plném rozsahu.

V slohové výchově dochází více ke klasifikaci písemných prací žáků, ale zapomíná se stále i na důležitou součást slohu, na mluvený projev. Učitel sleduje u písemných i mluvených projevů obsahovou a stylizační stránku dětských sdělení. Děti při vyhledávání podstatných informací nesmí opustit téma komunikátu a odchýlit se od obsahu. Hodnotícím kritériem pro učitele jsou osobní názory žáků, do jaké míry žáci dokáží své názory a postoje obhájit, myšlenky, volby stylizačních prostředků v projevech, zpracování obsahu a tématu komunikátu. Při hodnocení musí pedagog opustit domněnku, že pouze jeho názor na komunikát shledává za pravdivý. Objektivní přístup k žákovým názorům podmiňuje spravedlivé hodnocení a klasifikaci.

Při klasifikaci nastává problém u žáků v oblasti gramatiky versus tématicko obsahového vyjádření, protože žáci vytvářející plnohodnotné práce po stránce obsahově tématické často mívají potíže s používáním gramatiky. Během slohové výchovy žáci sledují a přemýšlejí nad mnohými souvislostmi. Týká se to vyhledávání podstaty věci, užívání stylizačních prostředků a přemýšlení o obsahu komunikátu, proto gramatika ustupuje v dětských projevech do pozadí. Hodnocením žákovské gramatiky během slohové výchovy se podrobněji zabývá publikace Současná česká stylistika.

2 Všeobecné cíle a předpoklady výzkumu

Cílem praktické části diplomové práce je získání konkrétních informací o stavu rozlišování podstatných a okrajových informací u dětí na základních školách. Dotazník se soustředí hned na několik cílů v oblasti rozlišování podstaty sdělení. První informaci, kterou chci potvrdit či vyvrátit, je všeobecné tvrzení, zda děti dokáží rozlišovat podstatné a okrajové informace. Předpoklad spíše tíhne k tvrzení, že děti mají s touto problematikou velké potíže a nedokážou samy dosáhnout hodnotného označení podstaty komunikátu.

Vyplněný dotazník přináší informace o jednotlivých výkonech chlapců a dívek. Jednou z hypotéz před zadáním dotazníků bylo, že výsledky dívek budou než chlapců, protože u dívek probíhá rychlejší vyžívání centrální nervové soustavy a jejich práce je tak svědomitější a přesnější.

Další cíl praktické části představuje srovnání žáků s různou klasifikací. Děti s odlišným ohodnocením na vysvědčení z českého jazyka mohou vykazovat překvapivých zvrátů v rozlišování podstatných a okrajových informací v komunikátech. Druhá hypotéza předpokládá, že výkony se budou odvíjet podle stupňů známek. Nejlepší se stanou výborní, pak chvalitební, dobří a nakonec dostateční.

Dotazník obsahuje mnohé úkoly k ukázkám, které se ptají po podstatě sdělení, proto jedním z cílů je také porovnat tyto úkoly mezi žáky. Další hypotéza je, že potíže se neobjeví při poznávání hlavních postav komunikátů, ale že se problémy vyskytují u analýzy, syntézy, poznání okrajových informací a celkového porozumění čteného (slyšeného, viděného).

Dotazníky vyplňují žáci různých škol. Snažím se proto porovnat výkony jednotlivých škol, které se zúčastnily výzkumu. Žáci pochází z různých prostředí, tak se snažím akceptovat vliv životního prostředí na rozlišování podstatných a okrajových informací. Třídy ve všech školách zastupují skoro stejné počty žáků, proto nepředpokládám zvlášť velké rozdíly ve vyhledávání podstaty sdělení mezi školami.

Předposlední cíl je zaměřen na porovnání ukázek, kdy výsledky mají přinést informace o typu ukázky, která dělá dětem nejmenší problémy s rozlišováním podstatných informací. Domnívám se, že problémy jsou v poslechové a komiksově

ukázce, protože s tímto typem komunikátu se v hodinách literatury, slohu či českého jazyka setkávají děti nejméně.

Ke konci práce jsou uvedeny výsledky v jednotlivých úkolech dotazníku. Chci cíleně porovnat dovednosti v různých úkolech k ukázkám. Předpokládám, že žáci nemají problémy v hledání hlavních postav děje, naopak se potíže projevují v poznání okrajových informací či v sledování stylové stránky komunikátu.

2.1 Stručná charakteristika jednotlivých škol

Do výzkumu rozlišování podstatných a okrajových informací různých typů komunikátů jsou zapojeny čtyři odlišné školy (ZŠ, ZUŠ a MŠ Ledenice, ZŠ Borovany, ZŠ Bavorská Vodňany, ZŠ a MŠ Olešnice). Charakteristika jednotlivých škol je velice stručná. Zahrnuje popis vybavenosti, kapacity a zapojení škol do vybraných projektů. I tyto okolnosti mají vliv na výchovně vzdělávací proces. Informace jsou převzaty z osobního rozhovoru s ředitelem ZŠ Ledenice a výročních zpráv ostatních škol umístěných na webových stránkách¹⁷.

Čtyřicet jedna ledenických žáků, čtvrtého a pátého ročníku maloměstského typu základní školy, která čítá přibližně dvě stě žáků v devíti třídách, vyplňuje dotazníky. ZŠ, ZUŠ a MŠ Ledenice vzdělává žáky v programu Základní škola jako ostatní tři uvedené školy. Ledenice se statusem městys mají okolo dvou tisíců obyvatel. Žáci dojíždí do místní školy ze spádových obcí Ohrazení, Ohrazeníčko, Zborov a Zaliny. Hlavní budova školy, kde jsou umístěny učebny druhého stupně základní školy a ředitelna, je nejstarší ze všech uvedených škol, pochází již z 19. století. První stupeň sídlí v jiném pavilonu, který vznikl ke konci 80. let 20. století. Pomůcky a vybavenost školy pochází převážně z 80. let, modernizace stále chybí. Finance se momentálně vkládají do nadstavby mateřské školy, zateplení školních budov a nákupu učebnic. Počítá se a vyjednává výstavba nové budovy pro výchovu pracovních a technických činností. Ve škole je integrovaná jedna holčička s autismem, vzdělává se podle individuálního vzdělávacího plánu. Výuka anglického jazyka probíhá od třetí třídy jako u všech ostatních škol. Škola působí v projektech Ovoce do škol a Mléko do škol.

¹⁷ *Zsborovany.cz* [online]. 2009 [cit. 2010-04-18]. Základní škola Borovany - Škola pro život. Dostupné z WWW: <<http://www.zsborovany.cz/>>.

Zsolesnice.cz [online]. 2008/2009 [cit. 2010-04-18]. Základní a Mateřská škola Olešnice. Dostupné z WWW: <<http://www.zsolesnice.cz/index.html>>.

Zsbvodnany.cz [online]. 2005-2009 [cit. 2010-04-18]. Základní škola Bavorská Vodňany. Dostupné z WWW: <<http://www.zsbvodnany.cz/>>.

Třicet osm dětí, z obou ročníků druhého období prvního stupně borovanské základní školy, vyplňuje dotazníky. Borovany mají status města a počet obyvatel se pohybuje okolo tří tisíců osmi stech obyvatel. ZŠ Borovany patří k nejmodernějším a nejmladším budovám z uvedených typů škol (Ledenice, Vodňany, Olešnice), počet žáků bývá mezi čtyřmi sty až pěti sty ve dvaceti třídách. Dojíždí sem školáci ze spádových obcí (Radostice, Hluboká u Borovan, Vrcov, Dvorec, Třebeč, Trocnov) i z obcí v okolí (Petříkov, Mladošovice, Petrovice, Olešnice). Přibližně před deseti lety se místní žáci učili na zdejším zámku. Škola je vybavena moderními pomůckami, mnoha odbornými učebnicemi, několika přilehlými hřišti a plaveckým bazénem, kam dojíždí žáci Ledenic i Olešnice. Škola se zapojuje do projektu Cassiopea, Házenkářský projekt, Krok za krokem Jihočeským krajem a také se zúčastnila veřejné sbírky Bílá pastelka.

Další škola městského typu vyplňující úkoly k ukázkám je ze sedmi tisícového města Vodňan, kde se výzkumu účastní čtyřicet dva žáků. ZŠ Vodňany, postavena v 70. letech 20. století, vzdělává žáky také podle programu Základní škola. Výuka anglického jazyka probíhá od třetí třídy jako na ostatních základních školách. Škola integruje žáky se specifickými vzdělávacími potřebami na základě vytvoření individuálního vzdělávacího plánu. Školu navštěvuje okolo tří set padesáti žáků, z toho část dojíždí ze spádových obcí (Křtětice, Pražák, Radčice, Újezd, Vodňanské Svobodné Hory) a z dalších obcí v okolí Vodňan (Chelčice, Krašovice, Stožice, Truskovice a další). Vybavenost školy a pomůcky pochází převážně z 70. a 80. let stejně jako v ZŠ Ledenice. Financují se spíše učebnice pro žáky. Funguje zde také Sdružení rodičů. Škola je zapojena do projektů Ovoce do škol, Výchova ke zdraví, Výchova ke vztahu ke kultuře historickému dědictví.

Poslední škola, která umožnila realizovat výzkum šesti žáky, se jmenuje ZŠ a MŠ Olešnice. Jedná se o školu malotřídního typu nedaleko Trhových Svinů. Olešnice je samostatná obec s přibližným počtem sedm set šedesát obyvatel. Do školy dojíždí i děti z částí obce Buková a Lhotka. ZŠ v Olešnici navštěvuje v letošním školním roce dvacet tři dětí a učí se ve dvou třídách (v první třídě se vyučují žáci 1. a 2. ročníku, v druhé třídě žáci 3. – 5. ročníku.). Součástí školy je i družina a školní jídelna. Škola je velice moderně vybavena, svými pomůckami se řadí na druhé místo ve vybavenosti za ZŠ Borovany. Také se zapojuje do mnoha projektů (aktuálně Jaro, Ovoce do škol, Den Země, Cassiopea). Druhý stupeň základní školy absolvují žáci buď v Trhových Svinech nebo v Borovanech.

2.2 Struktura dotazníku

Dotazník je sestavován tak, aby reflektoval problematiku rozlišování podstatných a okrajových informací ze zadaných úkolů k jednotlivým ukázkám. Na začátku práce s dotazníkem žák vyplní údaje o známce z českého jazyka na vysvědčení, doplní název školy a navštěvovanou třídu, ohodnotí své čtení a zakroužkuje specifickou poruchu učení, pokud si jí je jist. Tyto údaje poslouží také k závěrečnému hodnocení rozlišování podstaty sdělení. Dotazník se skládá z pěti různých ukázek a přiřazených úkolů, které se orientují na podstatné informace z komunikátů. Cílem bylo vytvoření co nejatraktivnějšího dotazníku. V ukázkách má najít zalíbení co možná největší počet dotazovaných čtenářů. Soustředěný poslech a pozorné přečtení každé ukázky předchází vždy před vypracováním úkolů k jednotlivým komunikátům.

První ukázka, Řezy z čokolády Margot, má podobu receptu. Obsahuje dvě otázky na podstatu sdělení. Jedna z nich pozoruje v otázce vliv gramatiky a spisovné češtiny v dětském přemýšlení. Žáci musí vyhledávat chybná slova v textu a přiřadit je ve správné formě k chybované oblasti české gramatiky. Druhá otázka se týká redukce komunikátu a určení toho, co z textu vyplývá. Odpovědět na obě otázky předpokládá porozumění čtenému textu, schopnost rozlišit podobné, shodné a odlišné znaky textu a v neposlední řadě schopnost analýzy a syntézy.

Druhou ukázkou představuje poslech jedné reportáže z televizních zpráv o problematice cizinců v českých školách. Týká se to dětí, proto se jim tato ukázka může také vnitřně přiblížit. První úkol k poslechové ukázce se snaží žáka navést k tomu, zda dokáže postřehnout v rozhovoru hlavní postavy a jestli je umí pojmenovat. Druhá a třetí otázka má žáka přimět zamýšlet se nad některými detaily komunikátu a především se tu objevovala schopnost zapojit paměť. Čtvrtý úkol poslechu je založený též na paměti. Žáci si mají z reportáže vybavit, z jakých států k nám cizinci přicházejí do škol nejčastěji. Pátý úkol, kdy žáci přiřazují správný název k poslechové ukázce, se soustřeďuje na dovednost vystihnout podstatu sdělení. Poslechová ukázka zahrnuje ještě šestou otázku na nejvíce chybějící elementy při hledání podstaty sdělení v tomto komunikátu. Všechny předešlé úkoly jsou založeny na správné sluchové percepci, rozumění slyšenému textu z hlediska řečových vlastností produktora a na paměti.

Třetí úryvek z knihy Cesta Nilse Holgerssona Švédskem zahrnuje čtyři úkoly. První z nich se týká rozpoznání hlavních postav textu a doplnění nabízených jmen z úryvku do vět. Druhý úkol je založen na logickém dokončení vět, které vycházejí z právě

přečteného textu. Žák věty dokončuje podle svého uvážení bez možnosti nabízené volby. Oba úkoly sledují u žáků porozumění četnému textu, vyhledávání a třídění informací na základě jejich pochopení a vyvozování hlavních postav děje. Třetí otázka je zaměřena na schopnost řadit informace z textu ve správném časovém sledu událostí. Čtyři věty musí žák číselně označit tak, jak jdou chronologicky za sebou. Rozlišováním okrajových informací se zabývá čtvrtá otázka, kdy žáci zaškrtnou v předtištěné ukázce alespoň čtyři věty, které by z textu vypustili bez změny podstaty sdělení.

Čtvrtá ukázka, Dopis Ježíškovi, dává prostor pro řešení čtyř otázek. V prvním úkolu se čtenář setkává s tím, jak rozumí čtenému textu, když píše autorka o kříži. Zde musí použít dříve získaných obecných informací o Vánocích (zrození Ježíše) a také o Velikonocích (ukřižování), aby mohl dobře zakroužkovat odpověď. Druhá otázka se zaměřuje na vyhledávání typických slov ve vyjadřování Terry (v dopise). Cílem tohoto úkolu je všimnout si slov vyjadřujících sounáležitost s určitou vrstvou společnosti a písemných (řečových) vlastností produktora. Předposlední otázka zjišťuje schopnost, zda žák dovede poznat funkci nakreslených obrázků v komunikátu. Lze se domnívat, že obrázky podtrhují přání vánočních dárců. Úkol je zaměřen na čtení obrázků v kontextu s psanou formou textu. Vysvětlit slova a slovní spojení vyskytující se v textu je úkolem poslední otázky. Ta má přinést výsledky ohledně správného pochopení jejich užití v textu.

Pátá ukázka komiksu obsahuje čtyři otázky založené na vyhledávání podstaty sdělení z obrázkového textu. Tato fáze dotazníku vyžaduje zapojení osobité fantazie, schopnosti porozumět alternativním prostředkům komunikace (výraz obličeje, gesta, ...), zrakové vnímání a orientaci v prostoru. První úkol dotazníku se ptá žáka, jestli pozná z pánova výrazu obličeje, na co asi myslí. Měl na výběr několik možností, správnou odpověď pozná pozorný čtenář z alternativní komunikace a porozumění komiksové podstatě. Druhá otázka se opět věnuje tomu samému. Zde musí žák přiřadit správná čísla obrázků k přídavným jménům určující psychické rozpoložení pána v komiksu. Poslední dvě otázky se zakládají více na fantazijním myšlení, jelikož žáci vyplňující dotazník sami vymýšlí název komiksové ukázky a logicky dokončují příběh na základě pochopení podstaty děje.

2.3 Bodové hodnocení dotazníku

Jednotlivé úkoly k ukázkám představují určitá maxima bodů, kterých mohou žáci při vyplňování dotazníku dosáhnout. Celý a správně vyplněný dotazník má maximum šedesát čtyři body.

První ukázkou, Řezy z čokolády Margot, rozdělují na dva úkoly. Zaprvé žáci vyhledávají v textu chyby, kde se jich vyskytuje celkem pět (z každé oblasti gramatiky byla zastoupena jedna chyba). Chyby musí žáci dobře opravit a slova přiřadit k oblasti české gramatiky, v které bylo chybováno. Maximum za správně přiřazená a opravená slova je pět bodů. Půl bodu získávají ti žáci, kteří najdou a opraví chybu, ale nedokážou ji správně přiřadit k chybované oblasti gramatiky. Zadruhé hledají děti správné tvrzení, vyplývající z textu. Zde se vyskytuje jen jedna možná odpověď, proto bodují tuto otázku vždy jedním bodem.

Poslechová ukáзка zahrnuje pět úkolů podílejících se na celkovém zisku šedesáti čtyř bodů. Šestá otázka F nepatří do bodového hodnocení, protože slouží k informativním účelům. V prvním úkolu poslechové ukázky mohou žáci získat nejvýše šest bodů, protože v reportáži vystupuje celkem šest osob. Otázky B a C umožňují pouze jednu správnou odpověď, proto i tyto úkoly bodují po jednom bodu. Sedmi body hodnotím otázku D, která zahrnuje vyjmenovávání států, odkud žáci nejčastěji přicházejí do českých škol. Za každý správně napsaný stát získávají žáci jeden bod. Poslední bodovaná otázka E má pouze jednu správnou odpověď ohodnocenou jedním bodem. Tento úkol se týká přiřazování názvu k úryvku.

Třetí ukáзка z knihy Cesta Nilse Holgersona Švédskem obsahuje celkem čtyři úkoly k vybranému úryvku. Čtyři body dostávají děti za dobře vyplněný úkol v otázce A), ale i C a D. Druhou otázku hodnotím pěti body za všechny správně doplněné věty. Žáci opět získávají v úkolech A, B, C hodnocení po bodech, za každou kladně doplněnou větu. Poslední otázka má více možností odpovědět. Hodnotím ji proto individuálně.

Předposlední komunikát, Dopis Ježíškovi, představuje za úkol splnit čtyři úkoly. V otázkách A a C jde získat maximálně po bodech za správné zakroužkování jedné z možných odpovědí. Bodování otázky B vychází až z vyplněných dotazníků. Typická slova (slovní spojení) ve vyjadřování Terry se v textu objeví sedmkrát. Vždy za jedno z těchto uvedených slov (slovních spojení) dostává žák bod. V úkolu D je maximální hranice pěti bodů, za každé plně vysvětlené slovo (slovní spojení) získává žák bod.

Komiksová ukázka obsahuje také čtyři úkoly. Jedním bodem se hodnotí otázka A, kde stačí zvolit jediná správná odpověď. Také v otázce C mohou žáci dostat jeden bod, když vymýšlí název komiksu. Hodnocení úkolu B je velice spekulativní a někdy by potřebovalo vysvětlení. Získat zde může žák čtyři body, jeden bod vždy za správně přiřazený obrázek k uvedenému psychickému stavu Tintina. Pět bodů získává v otázce D. Ten, kdo podle své vlastní fantazie logicky ukončí příběh.

Body, které dostávají žáci za celý dotazník, převádím na procenta pro lepší názornost v uváděných grafech. Sto procent představuje šedesát čtyři body.

2.4 Porovnání výsledků

Než-li přejdu ke zjištěným závěrům, zda děti umí rozlišovat podstatné a okrajové informace v různých komunikátech, uvedu pro zajímavost počty žáků v jednotlivých školách. Dotazník vyplňuje celkem sto dvacet sedm žáků všech škol. Čtvrté třídy navštěvují následující počty žáků. V Ledenicích je dvacet pět žáků, v Borovanech šestnáct, ve Vodňanech devatenáct a v Olešnici pouze jedna žákyně. Počty žáků pátých tříd se pohybují takto. V Ledenicích navštěvuje pátou třídu šestnáct žáků, v Borovanech dvacet dva, ve Vodňanech dvacet tři a v Olešnici pět žáků.

V ZŠ Ledenice, ZŠ Borovany a v ZŠ Vodňany se počty dětí dílčích tříd (škol) skoro vůbec neliší. Dohromady průměrný počet vyplňujících žáků čtvrtých i pátých tříd, škol Borovany, Ledenice, Vodňany, se rovnal dvaceti žákům. Malotřídní škola Olešnice se svým počtem nemůže vyrovnat větším školám. Průměr obou olešnických tříd jsou pouze tři žáci. Skoro stejné počty žáků ve třídách uvedených škol, kromě ZŠ Olešnice, představují stejné podmínky pro vzdělávání. V tomto případě nezáleží, zda žák žije v malém městečku či ve městě. Podmínky pro získávání vědomostí z hlediska naplněnosti tříd jsou stejné, proto lze předpokládat i stejné výkony ve školní práci a také v rozlišování podstatných a okrajových informací. Výsledky olešnické školy slouží informativně kvůli malému počtu dětí v ročnících. Malotřídní škola může ale vynikat ve znalostech nad ostatními školami například v krajských, celostátních soutěžích. Výkony Olešnice nejsou objektivní k ostatním třem školám právě kvůli počtu žáků. Jejich výkony v porovnání s uvedenými školami shledávám ale přesto za velice zajímavé.

Výsledné snažení škol je porovnáváno v grafech a tabulkách, které se liší podle rozdělení sledované oblasti. Následné kapitoly se věnují porovnávání výsledků

v oblasti rozlišování podstatných a okrajových informací z pohledu výkonů chlapců a dívek, jednotlivých škol, známek. Snažím se také dokázat, v které ukázce žáci vyhledávají podstatu sdělení nejlépe a naopak. Sleduji i dovednost rozeznat různé podstatné informace z komunikátů, jako hlavní postavy děje, dokončit příběh, vysvětlit slova a mnohé další dovednosti uváděné níže.

2.4.1 Pohlaví

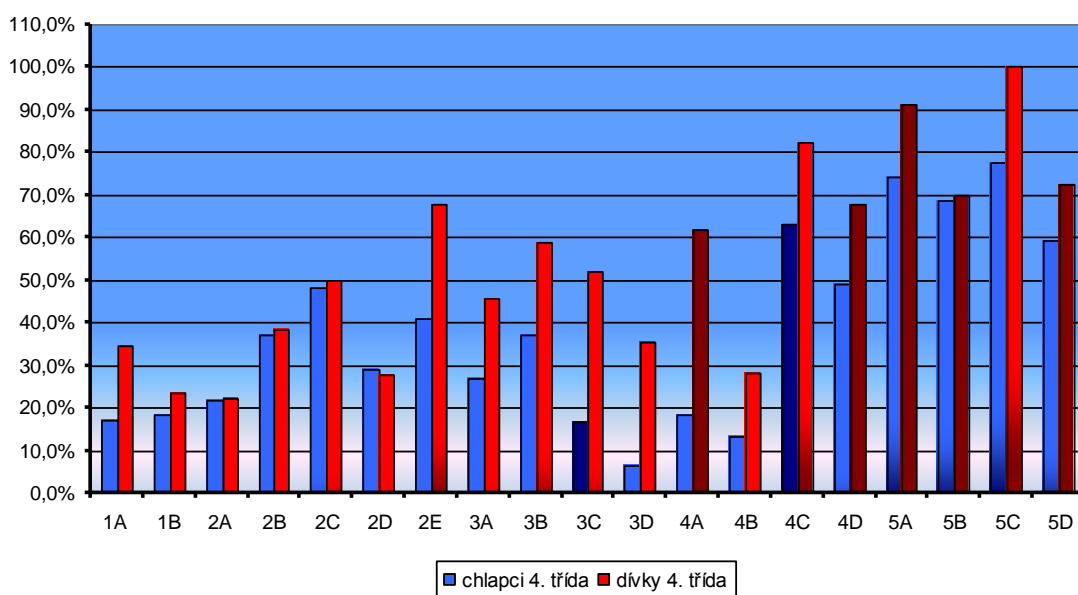
V diplomové práci si kladu za cíl porovnat výsledky chlapců a dívek mezi sebou, bez ohledu na rozdělení do jednotlivých škol. Potvrdila se všeobecně známá domněnka, že dívky jsou v tomto vývojovém období svědomitější v práci než chlapci a dosahují vyšších výsledků i v oblasti rozlišování podstatných a okrajových informací.

Chlapci čtvrtých tříd nedokážou rozlišovat podstatu sdělení, protože většina úkolů směřujících na tuto problematiku končí v řešení nízko pod padesáti procenty. Dívky stejného ročníku vyvozují podstatu sdělení přibližně na padesát procent, proto hledání podstaty komunikátu je průměrné. Starší žákyně ale i žáci pátých tříd rozlišují podstatu lépe. Dívky se stávají opět úspěšnější než chlapci a jejich porozumění podstatnému sdělení se pohybuje převážně okolo šedesáti pěti procenty.

Chlapci v pátých třídách se zlepšují, ale stále nedosahují padesáti procent v dovednostech souvisejících s vyhledáváním podstaty v komunikátech. Potvrzují výrok, že chlapci neumí rozlišovat podstatné a okrajové informace v různých typech komunikátů. Grafy prokazují zlepšení schopností rozlišovat podstatné informace v pátých třídách u chlapců i dívek. Toto zlepšení vyplývá z celkového zrání, vývoje jedince a více získaných zkušeností za jeden rok školní docházky.

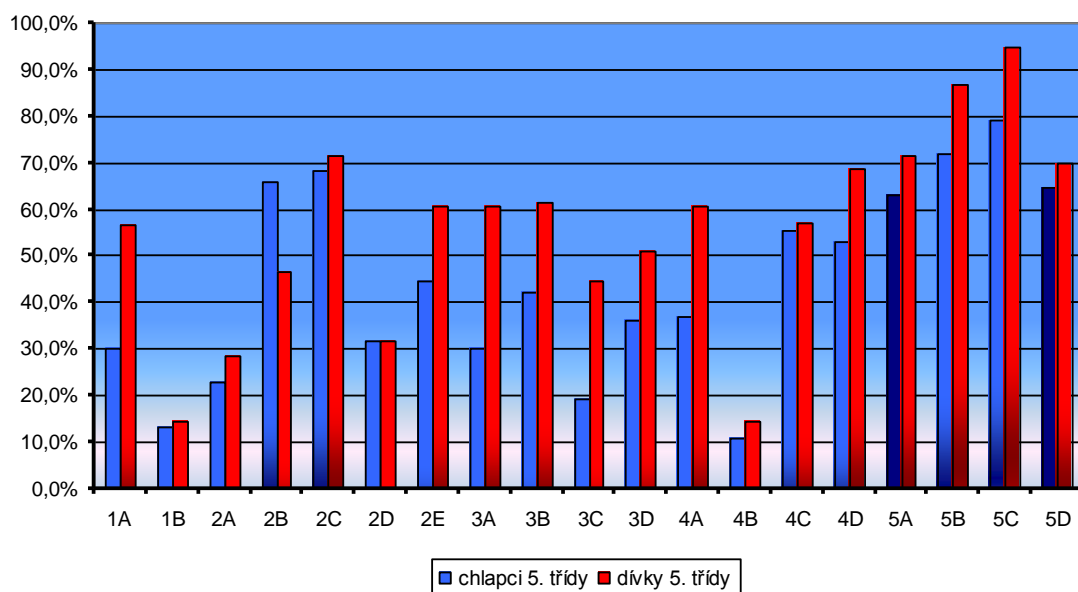
Graf 1 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 4. třídy a Graf 2 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 5. třídy dávají jasně najevo lepší výkony dívek ve čtvrtých i pátých třídách. Tabulky s dosaženými hodnotami se nachází v kapitole 4.2 Hodnocení dotazníků. Grafy obsahují výsledky chlapců a dívek, kdy chlapce zastupují modré sloupečky a dívky představují sloupečky s červenou barvou.

Další podkapitoly se věnují jednotlivým ukázkám a jejich úkolům, které se rozlišují v hodnocení na chlapce a dívky.

Graf 1 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 4. třída

(hodnoty viz Tabulka 1 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 4. třída chlapci a Tabulka 2 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 4. třída dívky)

Graf 2 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 5. třída

(hodnoty viz Tabulka 3 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 5. třída chlapci a Tabulka 4 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 5. třída dívky)

2.4.1.1 Řezy z čokolády Margot

Porovnání prvního úkolu první ukázky (zaměřením na schopnost dětí rozeznat gramatickou chybu) přináší předpokládané lepší výsledky pro dívky. Procentuelní

hranice splněného úkolu čtvrtých tříd se u chlapců pohybuje okolo sedmnácti procent. Dívky dosáhly dvojnásobné úspěšnosti a tím prokázaly větší schopnost praktického užití získaného vzdělání. Obdobný rozdíl ve výsledcích se prokazuje u pátých ročníků, kde chlapci obstávají s třiceti procenty a dívky dosahují zisku padesáti šesti procent. Výsledkem hodnocení první ukázky je fakt, že chlapci mají větší problémy s vnímáním gramatických chyb, přesto se patrně zlepšují v pátém ročníku.

Druhý úkol první ukázky (zaměřený na pochopení smyslu komunikátu) se stává celkově úspěšnějším pro řešitele ze čtvrtých tříd. Dívky čtvrtých tříd dosahují hodnocení dvaceti čtyř procent, zatímco dívky pátých tříd splňují úkol pouze na čtrnáct procent. Obdobně dopadá hodnocení chlapců, kde čtvrté ročníky získávají devatenáct procent a páté ročníky pouze třináct procent.

Celkovým hodnocením této ukázky prokazují minimální schopnosti dětí v chápání významu a pozorování gramatických chyb v komunikátu.

2.4.1.2 Poslechová ukázka

První úkol v poslechové ukázce se zaměřuje na vyjmenování a pojmenování hlavních postav reportáže. Vyvodit hlavní postavy poslechu dělá problém oběma pohlavím i v obou ročnících. Ve čtvrtých třídách chlapci i dívky řeší úkol na dvacet dva procent, podobných výsledků dosahují i chlapci pátých tříd (viz Graf 2 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 5. třídy). Dívky pátých tříd dosahují nepatrně lepších výsledků, přesto není úkol splněn na více než třicet procent (průměrná hodnota).

Dalšími úkoly 2B, 2C pozorují schopnost vnímání drobných detailů, založených na správné sluchové percepci a paměti. Z tohoto srovnání vychází lépe páté třídy, kde mezi oběma pohlavími nedochází ve výkonu k velkým rozdílům. Obdobně je tomu tak i u hodnocení čtvrtých tříd, kdy přibližně o jedno procento se úspěšnost přičítá dívkám. Grafické znázornění výsledků uvádí Graf 1 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 4. třídy, Graf 2 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 5. tříd. Z těchto údajů lze soudit, že práce s detaily poslechu nedělá menší problémy jednomu pohlaví. Úroveň zvládnutí uvedeného úkolu má stejné kvality. Vzestup pozornějšího vnímání detailů nastává v páté třídě, u které se to předpokládá logicky, na základě hlediska vyprávění jedince.

Úkol 2D, kdy žák na základě reportáže vyjmenovává státy, nepřináší rozdíly ve výkonu mezi chlapci a dívkami. Obě pohlaví podprůměrně používají paměť

pro hledání informací z poslechové ukázky. Zlepšení této dovednosti v páté třídě nenastává u žádného pohlaví.

Přiřazení správného titulku k poslechové ukázce v otázce 2E signalizuje schopnost vyvozovat podstatu sdělení. Potvrzují, že dívky nemají s vyvozením podstaty sdělení větší problémy. V průměru splňují dívky čtvrtých tříd tento úkol na šedesát osm procent, dívky pátých tříd na šedesát jedna procent. Chlapci v této schopnosti zaostávají přibližně o jednu třetinu za dívkami. Zřejmé je tomu u chlapců čtvrtých tříd s hodnocením čtyřicet jedna procent, u pátých tříd s čtyřiceti pěti procenty. Rozmezí jednoho roku školní docházky nepřináší převratný rozdíl v oblasti vnímání podstaty komunikátů založených na sluchové percepci.

Možnost správně odpovědět na úkoly v poslechové ukázce nejvíce omezuje rychlá řeč redaktora a vystupujících osob během reportáže. Tento fakt zaznamenává přibližně šedesát procent všech žáků. Rychlost řeči zapříčiňuje i špatné zapamatování si detailních informací z poslechu. Lze konstatovat, že celkově děti chápou sdělení průměrně. Na druhém místě, s devatenácti procenty, omezuje schopnost porozumění poslechové ukázce chybějící obrazový doprovod. Děti nejlépe rozumí obrázkovým textům a jejich podstatě. Žákům mnohdy chybí právě obrazový doprovod k tomu, aby správně chápali podstatu poslechové ukázky.

2.4.1.3 Cesta Nilse Holgerssona Švédskem

Vyhledáváním hlavních postav z textu se zabývá první úkol třetí ukázky. Na první pohled se zdál úkol jednoduchý, protože žáci vyhledávají postavy z obrázkových textů už v mateřských školách. Tvrzení, že žákům nedělá potíže vyhledávat hlavní postavy v komunikátu, se nenaplnuje u chlapců obou tříd. Dívky jsou lepší ve vyhledávání postav děje, jejich výkony patří k průměrným ve čtvrtých i pátých třídách.

Otázku 3B, v které mají žáci doplňovat neúplné věty na základě třídění přečtených informací, zvládají úspěšněji dívky. Dívky čtou (průměrně okolo šedesáti procent) více s porozuměním v páté i čtvrté třídě. Chlapcům to dělá problémy.

Třetí úkol, skládání děje podle časové souslednosti, patří k nejnáročnějším činnostem pro chlapce. Jejich podprůměrné výsledky uvádí Graf 1 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 4. třídy a Graf 2 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 5. třídy. Výkony chlapců nedosahují ani dvaceti procent v obou třídách. Dívky čtvrtých i pátých ročníku podle zjištěných informací zvládají průměrně pracovat s časovou osou děje. Výkony obou pohlaví mohou být o dost lepší. Řazení děje podle časovosti dělají

již předškoláci při zápisu do první třídy, kdy skládají obrázky pohádky podle jejího správného průběhu.

Rozlišování okrajových informací z textu v úkolu 3D, zaměřený právě na vyškrtnutí nedůležitých vět z komunikátu, přináší obrovské rozdíly mezi chlapci čtvrtých a pátých ročníků. Chlapci za jeden rok školní docházky získají tolik zkušeností s prací s texty, že se to velmi projeví na schopnosti rozeznat okrajové informace. Výkony sice nedosahují ani v páté třídě průměrné hranice, ale zlepšení v této oblasti se objevuje velice znatelně. Dívky se stabilně pohybují v průměrných hodnotách a jsou v této činnosti lepší.

2.4.1.4 Dopis Ježíškovi

První úkol čtvrté ukázky ověřuje schopnost užít dříve získané informace. Dívky se opět prokazují úspěšněji. Užít dříve získané informace dokážou na šedesát procent. Chlapci uvedenou schopnost neumí dostatečně využít. V pátém ročníku nastává u nich k zlepšení v uvedené činnosti, ale stále zaostávají za dívkami. V prvním úkolu museli žáci použít všeobecné znalosti o Vánocích a Velikonocích. Nižší výsledky chlapců čtvrtých tříd mohou vyplývat i z nedávné víry „na Ježíška“. Možná ještě někteří žáci stále věří „na Ježíška“, i když v dnešní racionální době o tom pochybují.

Pozorovat stylistické vyjadřování v dopise Terry se řadí k nejtěžším úkolům pro žáky. Hledají zde typická slova či slovní vyjádření Terry. Oba grafy podávají jasné výsledky o nízké schopnosti vnímat stylistickou stránku sdělení u obou pohlaví. Děti většinou nevědí, co mají v textu hledat.

Třetí úkol, zaměřený na čtení obrázků v kontextu s psanou formou dopisu, se prokazuje vysoce dosažené výsledky u obou pohlaví. Obě pohlaví ve čtvrtých i pátých třídách dosahují nadpolovičního procentuelního zisku. Číst obrázky v kontextu s textem nepatří k dovednostem, které by děti nedokázaly. Dívky zvládají tuto dovednost úspěšněji. Zajímavé, že čtvrté třídy dosahují vyšších výsledků. Dětská fantazie, kterou charakterizuje v mladším věku nespoutaná originalita, ovlivňuje lepší splnění úkolu čtvrtými třídami.

Vysvětlovat slova či slovní spojení v poslední otázce schůdněji zvládají dívky. Procentuelní zisky v grafu ukazují na průměrné schopnosti obou pohlaví vysvětlovat slova (slovní spojení) v textu. V pátých třídách nastává pouze malé zlepšení.

2.4.1.5 Komiksová ukázka

První úkol komiksové ukázky se zaměřuje na vnímání alternativní komunikace a její zapojení do pozorování děje. Děti velice mile překvapují v celkovém řešení všech čtyř úkolů k této vybrané ukázce. V prvním úkolu poznávají dívky na devadesát jedna procent pravý výraz pánova obličeje, chlapci na vynikajících sedmdesát pět procent. Páté třídy končí s nižšími výsledky. Přesné údaje se nachází v tabulkách.

Stejně jako první úkol se i druhý zaměřuje na pozorování alternativních prostředků komunikace. Sleduje se porozumění duševním stavům z výrazu obličeje hlavní postavy. Díky větším zkušenostem starších dětí patří páté třídy k lepším řešitelům. Z toho dívky plní úkol na osmdesát sedm procent a chlapci na sedmdesát dva procent. Ve čtvrtých třídách se výsledky liší zanedbatelně. Dívky jsou úspěšné se sedmdesáti procenty, o pouhé jedno procento, nad chlapci.

Vymyšlení titulku pro komiksovou ukázku, v třetím úkolu páté ukázky, reflektuje výkon na zapojení fantazie a logického uvažování. Tento úkol dosahuje velice dobrých (nadprůměrných) výsledků v dotazníku. Dívky i chlapci vymýšlí názvy komiksové ukázky, které vystihují její celou podstatu. Dívky končí o něco úspěšněji.

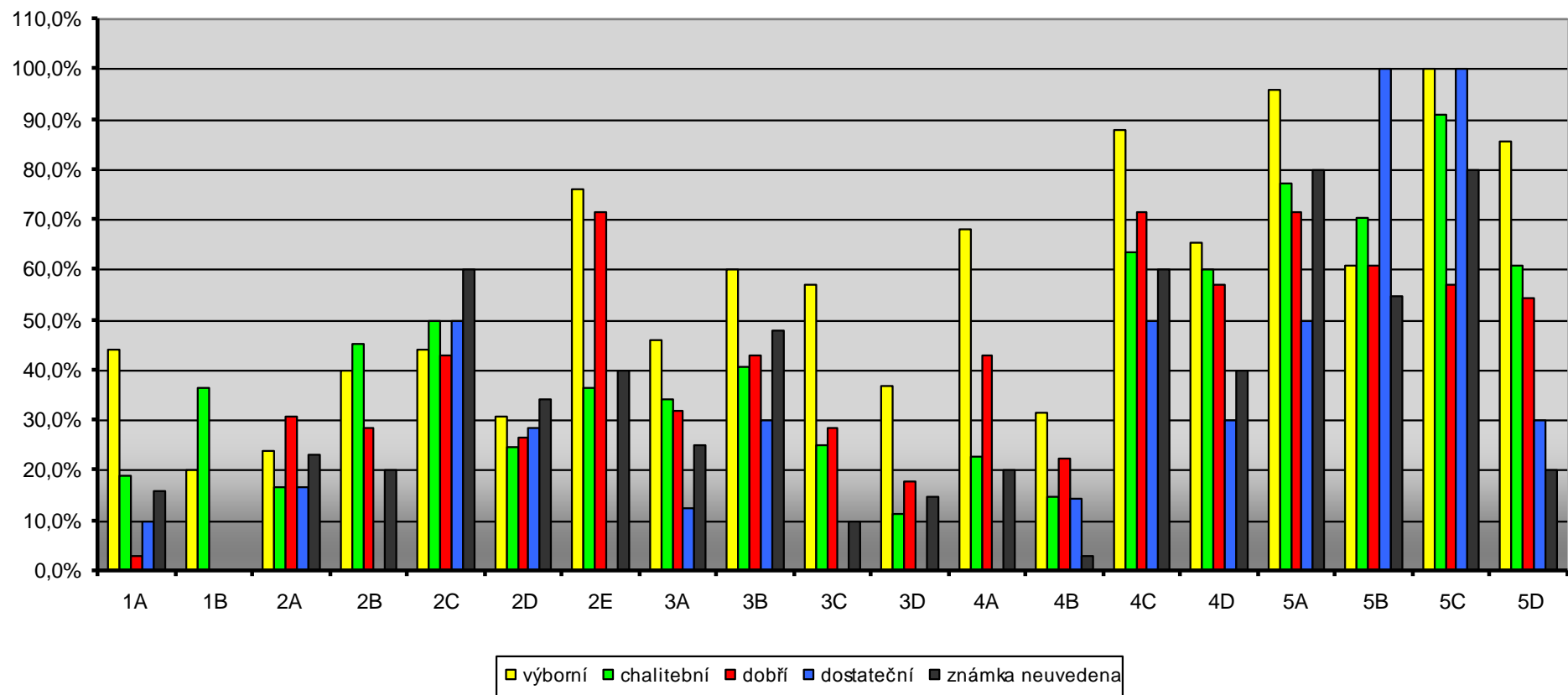
Hodnocení fantazijního myšlení a logického dokončení komiksového příběhu se u obou pohlaví moc neliší. Chlapci se umisťují za dívkami s nepatrným rozdílem. Poslední úkol páté ukázky se pokládá za velice zdařený, protože výsledky chlapců i dívek se pohybují velice vysoko (okolo sedmdesáti procent).

2.4.2 Znamka

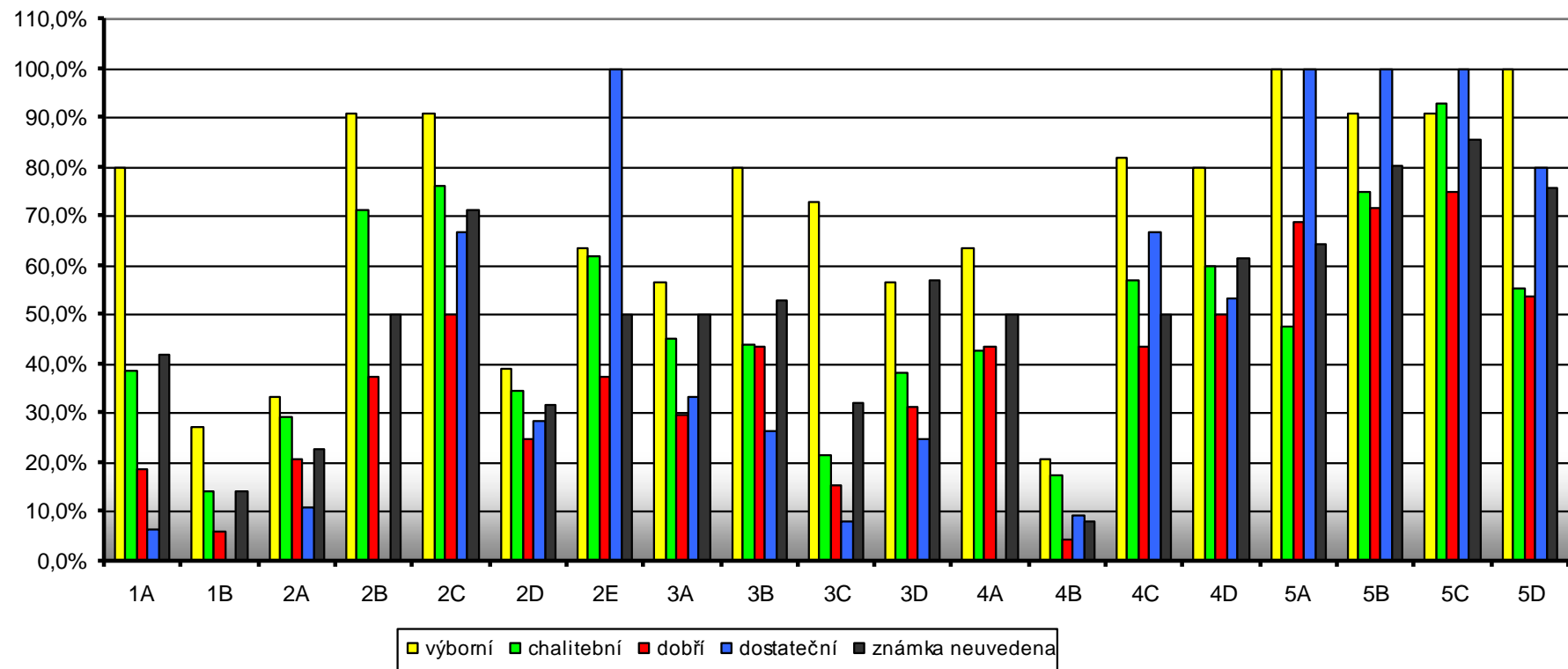
Diplomová práce sleduje, u žáků čtvrtých i pátých tříd, klasifikaci na vysvědčení. Práce chce přinést informace o vlivu známky na rozlišování podstatných a okrajových informací. Předpokládám úspěšnost v řešení dotazníku, která se bude podobat známce na vysvědčení. Potvrdilo se, že výkony v řešení dotazníku odpovídají známám z českého jazyka. Nejúspěšnější žáci jsou výborní, na druhém místě chvalitební, potom dobří a nakonec dostateční. Někteří žáci známku neuvádí. Jejich výkony se pohybují na lepší úrovni dobrých žáků.

Podstatě sdělení rozumí průměrně žáci s klasifikací výborně. Chvalitební a dobří žáci vyhledávají podstatu skoro na stejné úrovni. Porozumění žáků s klasifikací chvalitebně a dobře se drží ve spodní hranici průměru. Největší problémy s rozlišováním podstaty sdělení se vyskytují u žáků dostatečných a u těch, kteří známku neuvádí.

Celá kapitola pozoruje výkony žáků v Graf 3 Porovnání ukázek dle známek na vysvědčení - 4. **třída** a v Graf 4 Porovnání výsledků dle známek na vysvědčení - 5. **třída**. Odpovídající tabulky, s odkazy pod názvy grafů, charakterizují dosažené výsledky v procentech u konkrétních úkolů dotazníku. Dívky a chlapci se v této kapitole nerozlišují. Vymezují se pouze čtvrté a páté ročníky.

Graf 3 Porovnání ukázek dle známek na vysvědčení - 4. třída
(hodnoty viz Tabulka 5 Porovnání výsledků dle známek na vysvědčení - 4. třídy)

Graf 4 Porovnání výsledků dle známek na vysvědčení - 5. třída
(hodnoty viz Tabulka 6 Porovnání výsledků dle známek na vysvědčení - 5. třídy)

2.4.2.1 Výborní

Na první pohled vychází výborní žáci v obou třídách skoro ve všech úkolech dotazníku nejlépe. Úkoly, v kterých výborní žáci čtvrtých tříd získávají padesáti procent a více, jsou 2E, 3B, 3C, 4A, 4C, 4D, 5A až 5D. Z Graf 3 Porovnání ukázek dle známek na vysvědčení - 4. třída soudím, že výborní žáci čtvrtých ročníků nemají problém s vystihováním podstaty poslechové ukázky i textu, dokážou správně třídit informace, pracovat s časovou osou. Výborní rozumí dobře textu na základě dříve získaných informací a také jim nedělá problémy vysvětlit pojmy (slovní spojení) v souvislosti s dějem textu. Žáci s klasifikací výborně zvládají poznat podstatu obrázků v kontextu s komunikátem ve čtvrté ukázce. Tito žáci bez potíží vystihují děj na základě pozorování alternativní komunikace. Fantazijní myšlení při vymýšlení názvu pro komiksovou ukázkou a logické dovyprávění komiksového příběhu patří k výborným dovednostem.

Největší problémy výborných žáků čtvrtých tříd, v porovnání s ostatními, se vyskytují v rozlišování podobných, shodných a odlišných znaků v otázce 1B. Méně úspěšně se výborní projevují v pojmenovávání hlavních postav poslechu, ale i čteného textu. Vyplývá to i z malé paměti dětí čtvrtých tříd. Pozorování řečových vlastností produktora, ve čtvrté ukázce, nepřináší dobré výsledky ani u jednoho ročníku.

Výborní žáci pátých ročníků se moc neodlišují ve výkonech žáků čtvrtých tříd. Úspěšnější jsou v rozpoznávání hlavních postav textu, i v poslechové ukázce. Vyhledávání gramatických chyb v textu splňují výborní žáci pátých tříd na osmdesát procent. Za jeden školní rok tedy dochází k velkému zlepšení v této činnosti. Je to dáno i postupným získáváním informací. Starší žáci lépe zapojují paměť a poslech jim nedělá potíže.

2.4.2.2 Chvalitební

Chvalitební žáci čtvrtých tříd nedosahují v mnoha úkolech dotazníku padesáti procent. Úkoly 2C, 4C, 4D, 5A až 5D provádí žáci na padesát procent. Fantazijní myšlení, porozumění alternativní komunikaci a výstižné, logické vyjadřování při dokončení komiksového příběhu nedělá chvalitebním žákům čtvrtých tříd žádné obtíže. Dobře pro ně vyplývá vysvětlování slov či slovních spojení z komunikátu a čtení obrázků vzhledem k textu. Zaznamenání detailů z poslechové ukázky se ukazuje jako průměrná schopnost chvalitebních žáků. Lze konstatovat, že v uvedených schopnostech jsou chvalitební zdatní.

Mizivé dovednosti ohledně vyhledávání podstaty komunikátu se týkají rozeznání okrajových informací. V této oblasti získávají chvalitební dokonce nejmenší počet bodů. Chvalitební se velmi potýkají s vyjmenováním a pojmenováním postav během reportáže. Pozorování stylistické stránky písemného projevu patří k jedné z nejhorších dovedností u těchto žáků. Důležité je povšimnout si rozdílu ve výsledcích 1B) mezi výbornými a chvalitebným. Chvalitební dopadají o polovinu lépe v rozlišování shodných, podobných a odlišných znaků textu. Jejich výkon nedosahuje padesáti procent, ale shledávám ho za velmi pozoruhodný.

Páté třídy se podobají v mnohém čtvrtým. Podobných dobrých výsledků, v úkolech páté ukázky, jako dosahují výborní, získávají i chvalitební. Průměrně obstávají ve vysvětlování slov a čtení obrázků v kontextu s ukázkou dopisu. Chvalitební dobře pozorují detaily poslechu

Chvalitební žáci pátých ročníků mají největší problémy v určování časové souslednosti děje, v pozorování stylové stránky sdělení a v rozlišování podobných a odlišných znaků komunikátu.

2.4.2.3 Dobří

Největším problémem čtvrtých tříd dobrých žáků přetrvává v pozorování gramatických chyb v textu, odlišování podobných a různých znaků komunikátu, poznání stylu sdělení, určování časové souslednosti a pojmenování hlavních postav komunikátů.

Pozoruhodné je, že žáci čtvrtých tříd rozlišují dobře podstatné informace v poslechové ukázce, ale nedovedou už určit vystupující postavy během reportáže. Práce s komiksovou ukázkou nedopadají pro dobré žáky tak výborně, jako pro předcházející výborné, chvalitebné žáky. Příčiny mohou ležet v pomalejším tempu vypracovávání otázek dotazníku a únava ke konci vyplňování. Důvodem mohou setrávat i v omezené schopnosti uvedených oblastí.

Páté třídy, stejně jako čtvrté, nepostřehnou stylistické vyjadřování postavy v předposlední ukázce. Neobjevuje se u nich jiné překvapení, než-li u čtvrtých tříd. V přiřazení titulku k poslechové ukázce, založené na správném vyvození podstaty sdělení, končí čtvrté ročníky nad pátými výrazně lépe.

2.4.2.4 Dostateční

U dostatečných uvedu na začátek jejich nejlepší výkony, kterými předhání ostatní, lépe klasifikované žáky. Dovednosti, které dělají dostatečným největší potíže, jsou uvedeny ke konci kapitoly.

Čtvrté třídy dopadají výborně v porozumění alternativní komunikaci a v zrakovém vnímání. Dostateční žáci čtvrtých tříd dokážou i velmi dobře zapojit fantazijní myšlení v úkolech páté ukázky. Komiksová ukázka jim působí problémy pouze v dokončení příběhu. Tato neschopnost vyplývá z nepochopení podstaty sdělení. Problémy se neobjevují ani v čtení obrázků předposlední ukázky. To není překvapivé, protože dostateční žáci rozumí nonverbální komunikaci. Též pozornost na detail se v dosažených procentech neliší od ostatních žáků s různou klasifikací.

Páté ročníky nevybočují v dosažených výkonech, pozitivních i negativních. Úkol 2E dopadá pro dostatečné neúspěšněji. Viz Graf 4 Porovnání výsledků dle známek na vysvědčení - 5. **třída**. Žáci nemají s rozlišováním podstatných informací z poslechové ukázky potíže.

Zanedbané dovednosti, které souvisí s tématem diplomové práce, se projevují v porozumění čtenému a v užívání dříve získaných informací. S tím souvisí i neschopnost určit smysl komunikátu. Problémy se vyskytují v určení hlavních postav děje a v pochopení časové linie komunikátu. Vyhledávání gramatických chyb v komunikátu dopadá velice nedostatečně. Příčiny vycházejí z nekvalitních školních výsledků práce a také ze špatného nácviku čtení (u některých).

2.4.2.5 Zámka neuvedena

Někteří žáci při vyplňování dotazníku zapomínají uvést známku z českého jazyka na vysvědčení. Jejich výsledky, vyzorované z výše uvedených grafů, se pohybují v kolísavých tendencích. Většinou se řadí k průměrným výkonům, v porovnání s ostatními žáky, obou ročníků. Tyto jedince by šlo přiřadit k žákům s klasifikací dobře. Vyvozeno z pouhého pohledu na grafy. Tito žáci dosahují skoro stejných dovedností. Dovednosti dobrých žáků jsou uvedeny v kapitole 2.4.2.3 Dobří.

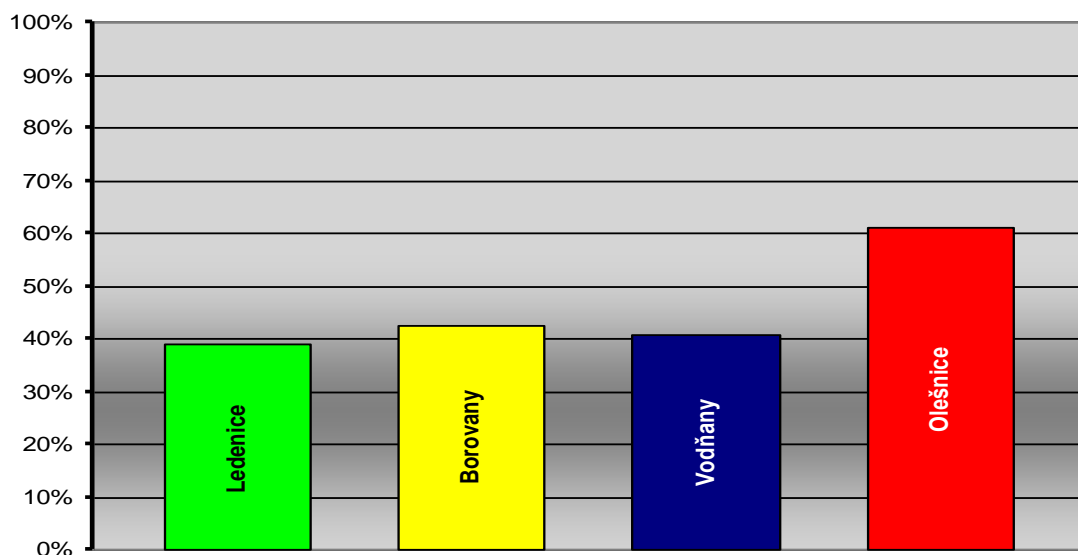
2.4.3 Školy

Diplomová práce se snaží porovnat vliv školního prostředí na rozlišování podstatných informací. Vzhledem k přibližně stejnému počtu žáků ve třídách základních škol (Ledenice, Borovany, Vodňany) se předpokládají podobné výsledky. Provedený

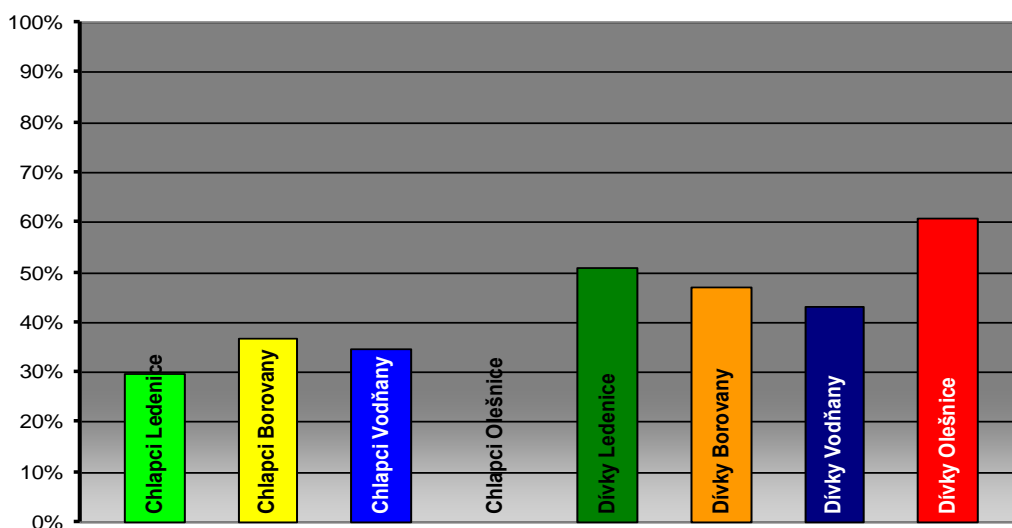
výzkum potvrzuje tento předpoklad. Výuka v maloměstě (počet obyvatel okolo dvou tisíců) a v městě (počet obyvatel do sedmi tisíců) neliší. Malotřídní školu nelze objektivně zahrnout do hodnocení, protože dotazník vyplňuje pouze šest dětí. Na malotřídním typu školy dochází k individuálnější výuce než na ostatních školách, proto se jejich výsledky lépe odrazí ve vědomostních soutěžích (celostátních nebo krajských), než-li v dotazníku. Na soutěžích se porovnávají jednotlivci nebo stejně početné skupiny.

Čtvrtá třída v žádné škole nesplňuje řešení dotazníku ani na padesát procent. Výjimku tvoří Olešnice, kterou zastupuje jedna dívka. Žáci neumějí rozlišovat podstatné informace a nezáleží na typu školy. Nejúspěšnější jsou žáci z Borovan, na druhém místě z Vodňan a na třetím Ledenic.

Graf 6 Celkové výsledky škol (chlapci - dívky) 4. třídy je rozdělen na výkony dívek a chlapců jednotlivých škol. Pouze dívky Ledenic získávají padesát procent v řešení dotazníku, proto lze tvrdit, že dokážou průměrně rozlišovat podstatná sdělení. Za Ledenicemi se umísťují dívky z Borovan a na konec z Vodňan. Chlapci končí s nižším bodovým ziskem. K nejlepším řešitelům patří borovanští chlapci, na druhém místě vodňanští a na třetím ledeničtí.

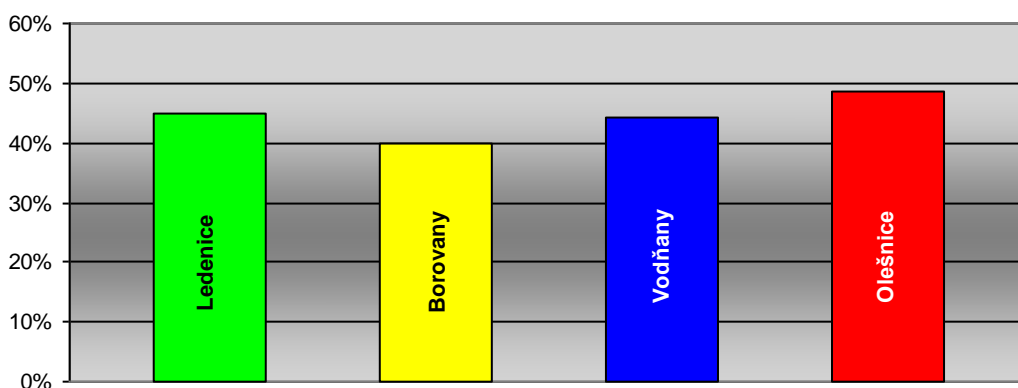
Graf 5 Celkové výsledky škol v řešení dotazníku 4. třídy
(viz. Tabulka 17 Obecné srovnání jednotlivých škol - Ledenice, Borovany 4. třídy a Tabulka 18 Obecné srovnání jednotlivých škol - Vodňany, Olešnice 4. třídy)

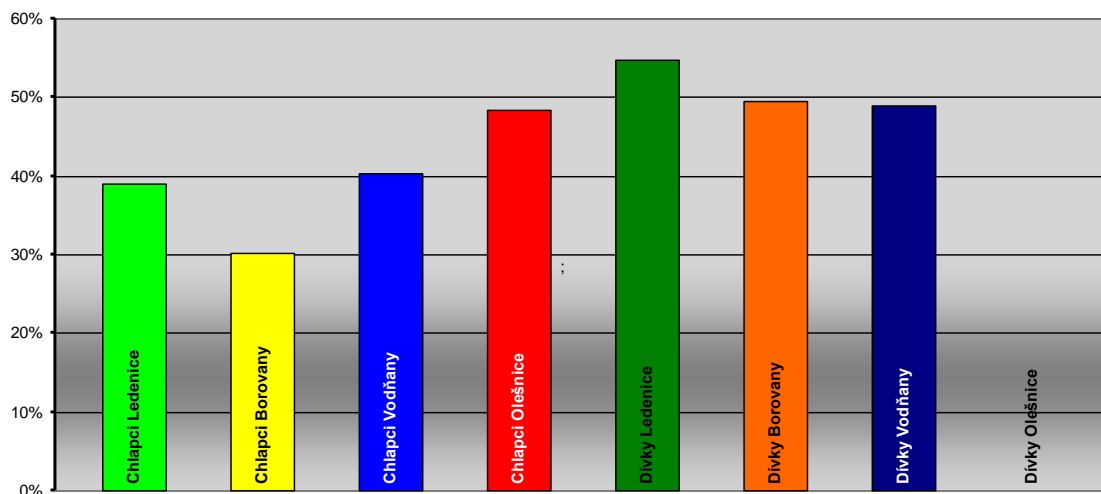
Graf 6 Celkové výsledky škol (chlapci - dívky) 4. třídy
(viz. Tabulka 17 Obecné srovnání jednotlivých škol - Ledenice, Borovany 4. třídy a Tabulka 18 Obecné srovnání jednotlivých škol - Vodňany, Olešnice 4. třídy)

Z pátých tříd nepřesahuje žádná škola padesáti procentní hranici řešení v dotazníku (s výjimkou malotřídky Olešnice). Zmíněné hranici se přibližují žáci Ledenic s celkovým hodnocením čtyřiceti pěti procent a žáci Vodňan s čtyřiceti čtyřmi procenty. Borovanští žáci z páté třídy dosahují o dvě procenta nižšího výsledku než žáci čtvrté třídy borovanské školy.

Dívky Ledenic, stejně jako ve čtvrté třídě, řeší dotazník na padesát procent. Rozlišování podstatných informací je u nich také průměrné. Ostatní dívky hranici nepřesahují. Druhé končí dívky Borovan a třetí Vodňan. Chlapci pátých tříd nepřekračují padesáti procentní hranici a nedosahují na výsledky dívek. Nejvíce úspěšnými jsou chlapci z Vodňan, na druhém místě z Ledenic a na třetím z Borovan.

Graf 7 Celkové výsledky škol v řešení dotazníku 5. třídy
(viz. Tabulka 19 Obecné srovnání jednotlivých škol - Ledenice, Borovany 5. třídy a Tabulka 20 Obecné srovnání jednotlivých škol - Vodňany, Olešnice 5. třídy)

Graf 8 Celkové výsledky škol (chlapci - dívky) 5. třídy
(viz. Tabulka 19 Obecné srovnání jednotlivých škol - Ledenice, Borovany 5. třídy a Tabulka 20 Obecné srovnání jednotlivých škol - Vodňany, Olešnice 5. třídy)

2.4.4 Ukázky

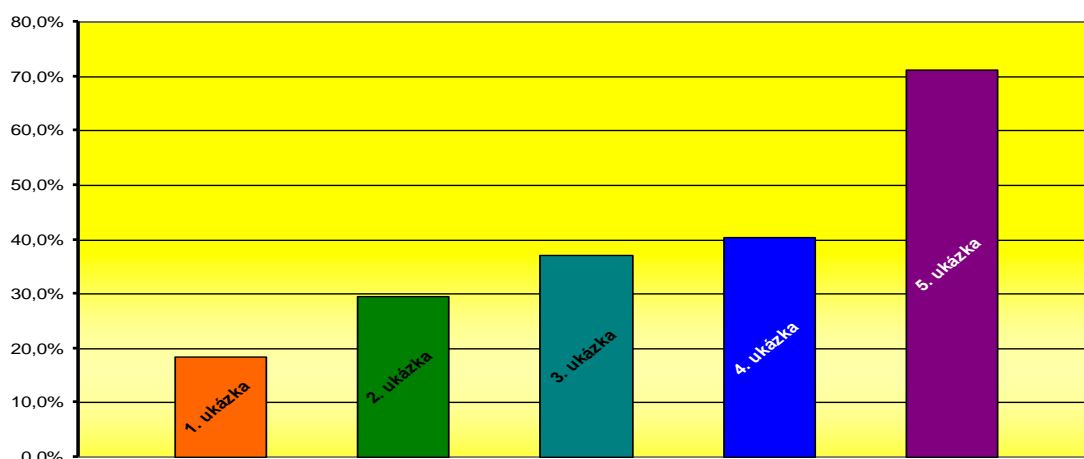
Předpokladem je i zjištění, který komunikát dělá žákům největší a nejmenší problémy při vyhledávání podstatných informací. Domnívám se, že největší problémy nastávají s poslechovou a komiksovou ukázkou, protože se s nimi během celoroční výuky setkají nejméně. Naopak nejmenší problémy se naplňují u textových komunikátů. S těmi žáci pracují denně a mají v tomto ohledu největší zkušenosti. Domněnky se ale nenaplní.

Graf 9 Porovnávání ukázek 4. třídy a Graf 10 Porovnávání ukázek 5. třídy jednoznačně podávají informace o nejlepší zvládnutí komiksově ukázkou v obou ročnících. Procentuelní výsledky páté ukázky, jako jediné, přesahují padesáti procentní hranici. Porozumění komiksovým úryvkům vychází tedy jako nejlépe hodnocené. Potvrzuje se, že práce s poslechovou ukázkou je zaostalá v pátých i čtvrtých třídách. Práce s textovými ukázkami končí v obou třídách velmi podprůměrně, ačkoliv se s nimi setkávají žáci nejčastěji.

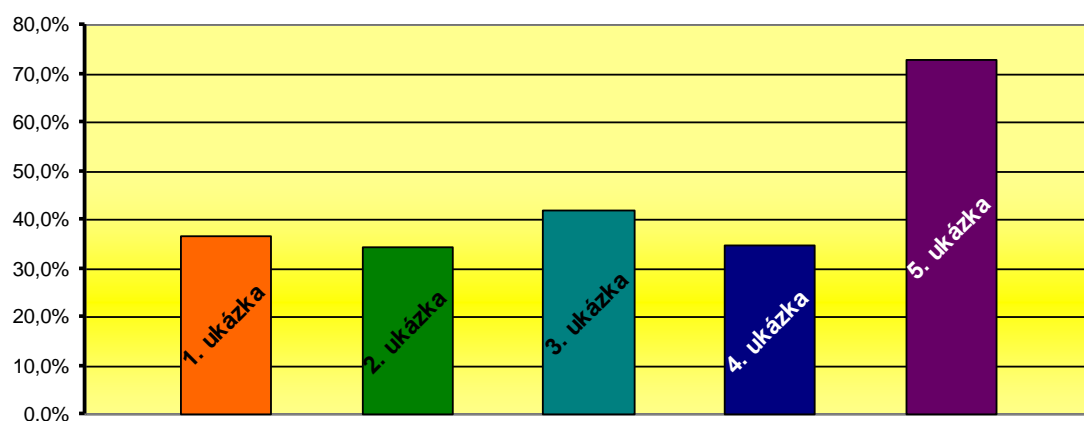
Porozumění různým komunikátům dopadá špatně, pouze rozlišování podstaty sdělení v komiksu dokážou poznat děti výborně. Na druhém místě, u čtvrtých tříd, v porozumění končí ukázka autentického dopisu. Podmiňuje to i stále silné fantazijní myšlení, které žáci potřebují při čtení obrázků k dopisu a při samotném čtení dopisu. Na třetím místě se umísťuje úryvek z Cesty Nilse Holgerssona Švédskem. Tato témata

ukázek a typy komunikátů vychází jako nejbližší dětskému myšlení ve čtvrtých třídách. Nejméně chápou žáci podstatu sdělení v poslechové ukázce a v ukázce receptu.

Páté třídy řeší na druhém místě třetí ukázkou z knihy Cesta Nilse Holgerssona Švédskem. U této věkové skupiny žáků se projevuje lepší práce s textovými ukázkami. Na třetím místě končí v úspěšnosti řešení ukázkou receptu. Je to dáno i získanými zkušenostmi v oblasti gramatiky za jeden rok školní docházky. Starší žáci ztrácí schopnost naivního dětského myšlení, proto práce s ukázkou autentického dopisu dopadá hůře u pátých tříd. Vyhledávání podstaty sdělení v poslechové ukázce se v pátých třídách zvyšuje pouze nepatrně, zůstává na skoro stejné úrovni.

Graf 9 Porovnávání ukázek 4. třídy

Graf 10 Porovnávání ukázek 5. třídy

2.4.5 Úkoly

Sleduji výkony škol v jednotlivých úkolech dotazníku k ukázkám. Na výkony v úkolech se nahlížím z pohledu dívek a klasifikace.

Předpokládám, že žáci budou mít největší problémy s úkoly na pozorování stylové stránky komunikátů a v hledání okrajových informací. Nejmenší obtíže se očekávají v určování hlavních postav (v poslechové i textové ukázce). To se ale nenaplnňuje. Potvrzují se právě špatné výkony v hledání hlavních figur komunikátů. K dalším méně zvládnutým úkolům patří vyhledávání gramatických chyb v textu, porovnávání podobných a odlišných znaků komunikátu. Pozorování detailů, používání dříve získaných informací v rozlišování podstatných sdělení je hodnoceno také špatně.

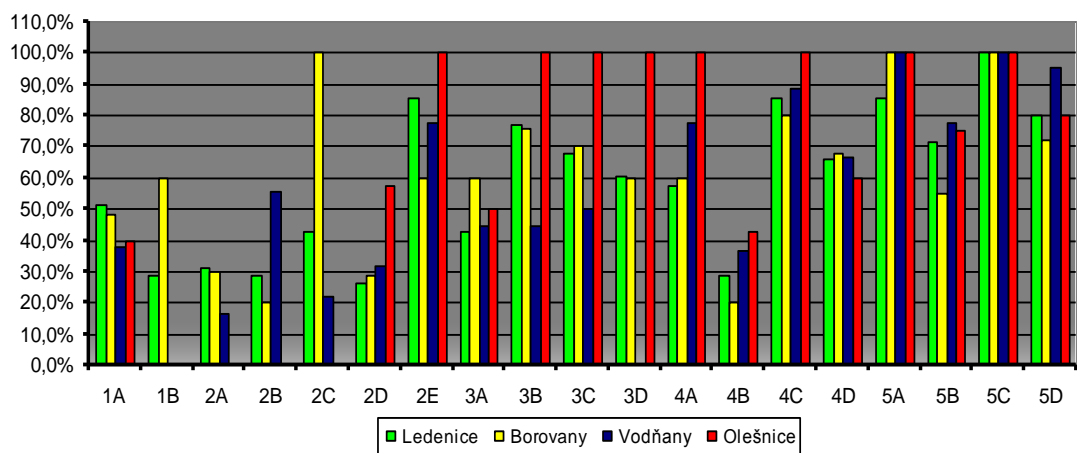
Úkoly, které nedělají žákům potíže, se vyskytují v páté ukázce. Zde musí dokončit komiksový příběh na základě pochopení podstaty sdělení. Patří sem i vymyšlení názvu pro příběh a vysvětlení nonverbální komunikace.

Následující dvě podkapitoly zahrnují grafy na požadované informace. Každá související část je oddělena grafem, ty pojednává vždy o určité skupině dívek nebo chlapců podle klasifikace.

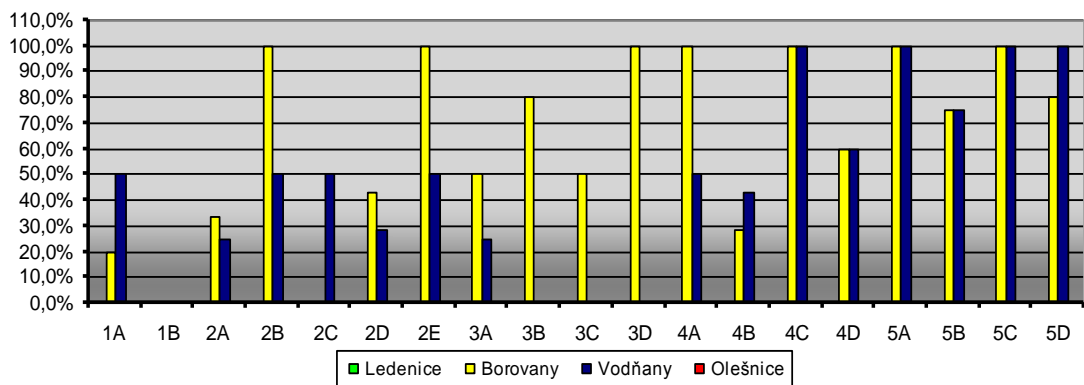
2.4.5.1 Čtvrté třídy

Graf 11 Výborné dívky - 4. třídy podává informace o vyrovnanosti dosažených výsledků v úkolech mezi dívkami Ledenic a Borovan. Dívky Vodňan mají vyšší počet správně řešených úkolů než Borovany a Ledenice. Výsledky Olešnice nejsou objektivní k ostatním třem školám, protože čtvrtou třídu zastupuje pouze jedna dívka (klasifikace výborně). Výborné dívky, dle svých klasifikačních předpokladů, dopadají skoro ve všech úkolech v průměrných až v nad průměrných hodnotách. Rozlišení postav v poslechové ukázce, redukce textu a následné hledání smyslu komunikátu, stylistické pozorování komunikátu a práce s detailem dělá problémy.

Výborný chlapec Borovan získává více správných odpovědí na otázky dotazníku než vodňanští. Borovanský žák dokáže odpovědět i na otázky, na které vodňanští neodpovídají. Porovnávat tyto chlapce není přiměřené. Chlapci ostatních škol nejsou zastoupeni. Vodňany se potýkají s rozlišováním hlavních postav (textu i poslechu), s časovou sousledností děje a s tříděním informací. Vystihování hlavních postav komunikátů by mohlo být lepší v řešení obou škol. Borovanský žák se má problémy s gramatickými chybami v textu, hledáním smyslu komunikátu, se stylovým vyjádřením a s hlavními postavami poslechové ukázky.

Graf 11 Výborné dívky - 4. třídy
(hodnoty viz Tabulka 7 Výborní - 4. třídy)

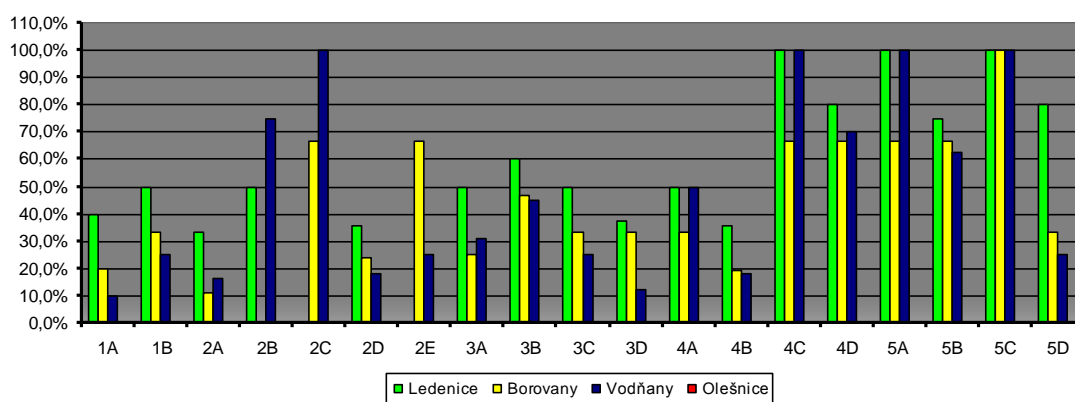
Graf 12 Výborní chlapci - 4. třídy
(hodnoty viz Tabulka 7 Výborní - 4. třídy)

Graf 13 Chvalitebné dívky - 4. třídy, Graf 14 Chvalitební chlapci - 4. třídy podávají informace o méně úspěšnějším zvládnutí úkolů dotazníku, než se objevuje u výborných.

Ledenické výborné dívky dosahují nejpočetnějších odpovědí na úkoly, které přesahují hranici padesáti procent. Vyplňují nadprůměrně tři čtvrtě dotazníku. Jako druhé se umísťují vodňanské i borovanské dívky. Jejich výkony jsou velmi vyrovnané a pohybují se převážně pod hranicí padesáti procent.

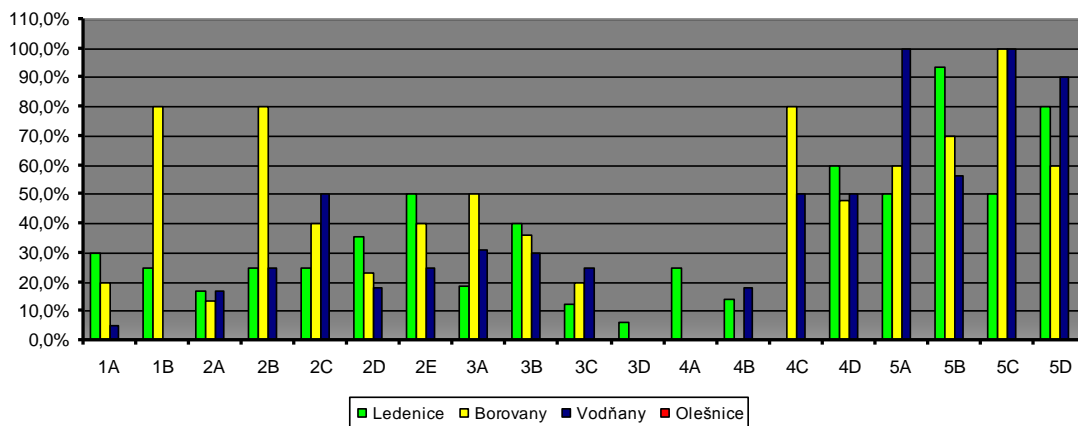
Ledenické dívky neobstávají ve vyhledávání gramatických chyb, vyjmenování (pojmenování) vystupujících postav během reportáže, v zapamatování informací z poslechu, ve vyhledávání okrajových informací a pozorování stylové stránky sdělení. Ostatní úkoly nedělají ledenickým dívkám potíže.

Chvalitebné dívky Vodňan všeobecně zvládají rozlišování detailů, používat nabyté vědomosti k vyhledávání podstaty sdělení a dokážou vysvětlit slovní spojení vyplývající z textu. Dále výborně zapojují fantazijní myšlení a rozumí nonverbální komunikaci v komiksově ukázce. Borovanské chvalitebné dívky obostávají v práci s detaily, ve vymýšlení a přiřazování titulků k ukázkám a stejně jako vodňanské dívky dobře splňují úkoly k obrázkovým textům a vysvětlily slova související s textem. I přes zvládnutí práce s obrázkovými texty nedokážou i borovanské, ani vodňanské dívky správně dokončit komiksový příběh.

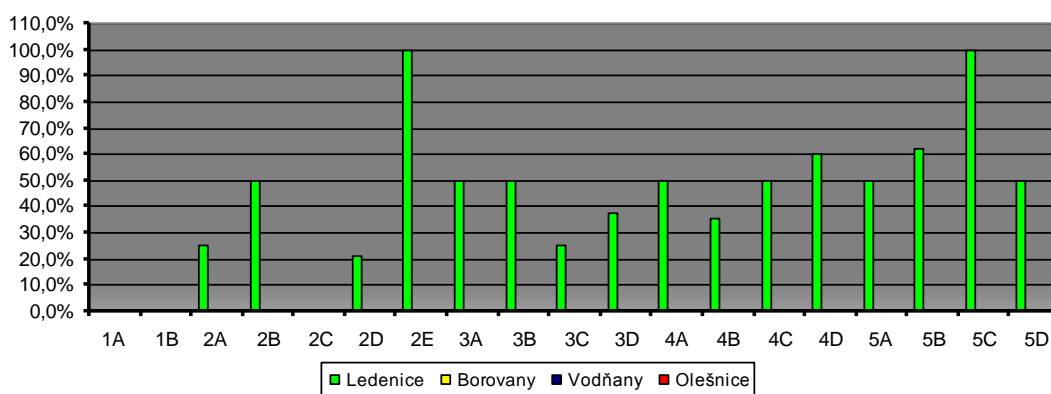
Graf 13 Chvalitebné dívky - 4. třídy
(hodnoty viz Tabulka 8 Chvalitební - 4. třídy)

Zisky chvalitebných chlapců dosahují ještě menších výsledků než chvalitebné dívky. Oceňuje se snaha ledenických chlapců řešit všechny úkoly dotazníku, ačkoliv výsledky jsou mizivé. Borovanští chlapci zase velice vynikají nad ostatními v úkolu 1B (prostě sdělovacího stylu), kde musí porozumět shodným, podobným a odlišným znakům textu. Tuto schopnost neuplatňují v úkolu 3B, kde potřebují stejné dovednosti k logickému dokončení vět. Dále tito žáci vynikají i ve splnění úkolů 2B (práce s detailem v poslechu) a v úkolu 4C (chápání obrázků v kontextu s komunikátem). Školy Borovany, Vodňany nedosahují žádných výsledků v oblasti vytyčení okrajových informací a stavění na dříve nabytých zkušenostech. Dívky i chlapci dokážou svými výkony nejlepší obratnost v úkolech páté ukázky. Cíle jednotlivých úkolů jsou popsány v kapitole 2.2 Struktura dotzčníku.

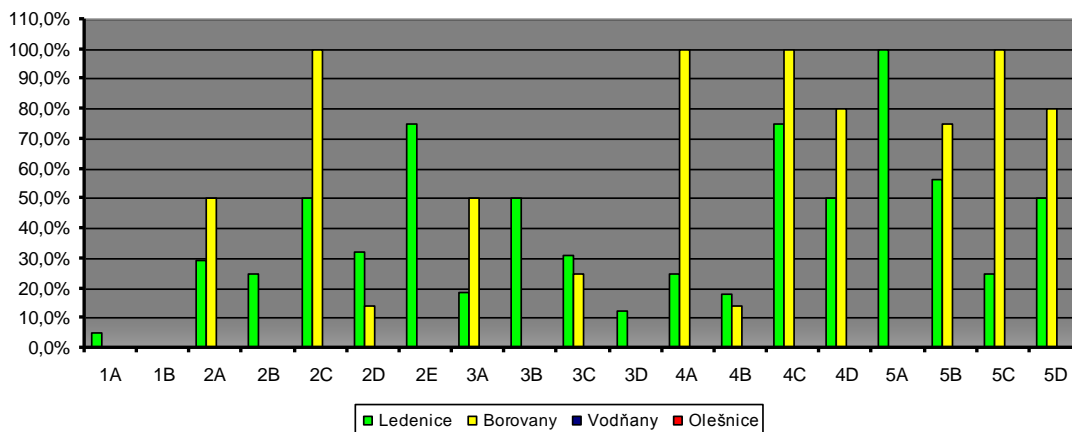

Graf 14 Chvalitební chlapci - 4. třídy
(hodnoty viz Tabulka 8 Chvalitební - 4. třídy)

Dobří žáci se vyskytují pouze v ZŠ Ledenice, čtyři chlapci a dvě dívky a v ZŠ Borovany jeden chlapec. Poukazují pouze na jejich dobré schopnosti. Dobří žáci dosahují lepších výsledků v úkolu 2E. Lépe řadí název k poslechové ukázce než žáci chvalitební. Průměrných a nadprůměrných výsledků vykazují i ve čtení obrázků, vysvětlování pojmů souvisejících s textem. Jimi dobré odpovídající dokončování příběhu (pátá ukázka) vychází z vytyčení podstaty komiksu. Vyhledání podstatných informací zvládli i v textu třetí a čtvrté ukázky.

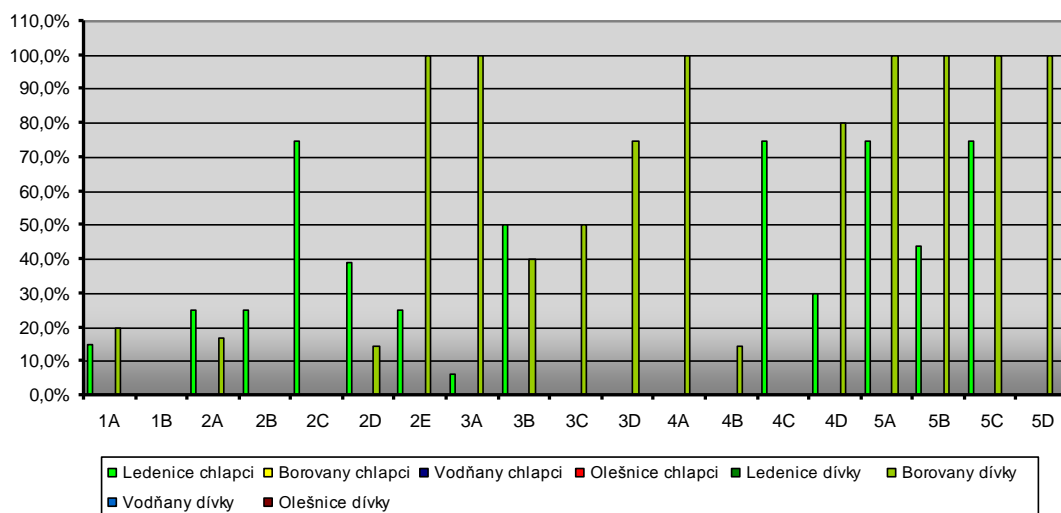

Graf 15 Dobré dívky - 4. třídy
(hodnoty viz Tabulka 9 Dobří - 4. třídy)

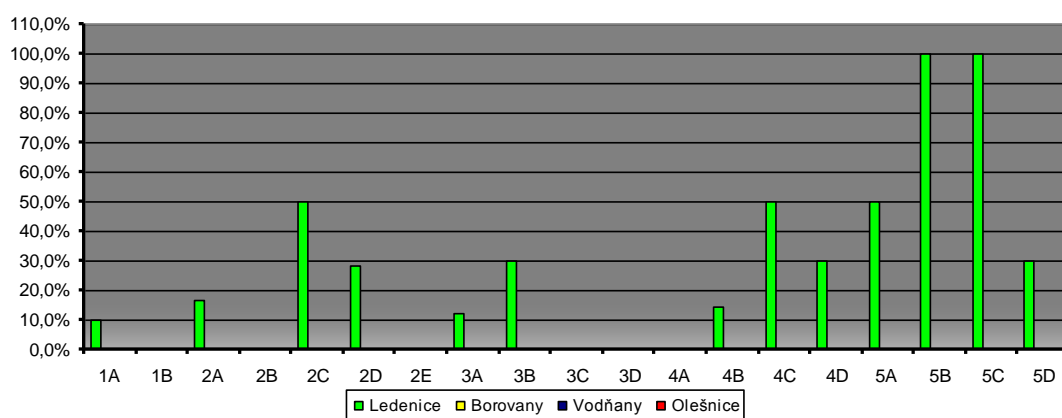
Graf 16 Dobří chlapci - 4. třídy
(hodnoty viz Tabulka 9 Dobří - 4. třídy)

Známku neuvádí čtyři žáci Ledenic a jedna žákyně Borovan. Porovnání těchto škol by vyplynulo jako nepřiměřené. Z Graf 17 Známká neuvedená - chlapci a dívky 4. třídy je zřejmé, jak se která škola umísťuje. Cíle úkolů k ukázkám jsou k nalezení v kapitole 2.2 Struktura dotazníku. Dobré výkony se vyskytují v úkolech páté a třetí ukázky. Zaostávají v oblasti práce s gramatikou a v rozlišování podstatných informací na základě správné analýzy a syntézy v úkolu 1B. Poznání hlavních postav (v 2A, 3A), užití paměti 2D dělá potíže i těmto žákům s neuvedenou klasifikací na vysvědčení.

Graf 17 Známká neuvedená - chlapci a dívky 4. třídy
(hodnoty viz Tabulka 11 Známká neuvedená - 4. třídy)

Výkony dostatečných chlapců, které zastupují pouze dva chlapci z Ledenic, jsou uvedeny v Graf 18 Dostateční chlapci - 4. třídy. Jejich výkony se shodují s uděleným ohodnocením na vysvědčení. Kvality žáků z hlediska poznávání podstaty sdělení vyplývají silně podprůměrně. Pouze fantazijní myšlení a pozorování alternativní komunikace zůstává u této klasifikační skupiny žáků stejné jako u jiných. Celkem dobře si vedou ve vysvětlování slov v kontextu s komunikátem. Zapojení paměti (v poslechové ukázce 2D), dosáhují též stejně špatné úrovně jako všichni ostatní.

Graf 18 Dostateční chlapci - 4. třídy
(hodnoty viz Tabulka 10 Dostateční - 4. třídy)

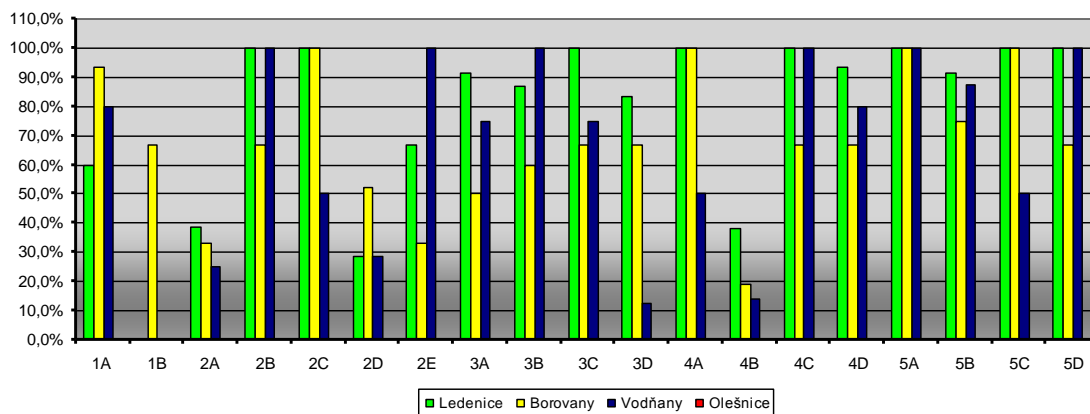
2.4.5.2 Páté třídy

Výborné dívky pátých tříd zastupují školy Borovany, Ledenice, Vodňany. V Olešnici dívky v páté třídě nejsou. Počty dívek ve školách se moc neliší. Z Graf 19 Výborné dívky - 5. třídy vyplývá, že ledenické dívky jsou úspěšné nejvíce v úkolech nad ostatními. Problémy se vyskytují pouze v úkolech na určení smyslu komunikátu (1B), pojmenování hlavních osob reportáže, zapamatování si informací z poslechu a v pozorování stylové stránky.

Graf v této kapitole ukazuje na průměrné dovednosti borovanských dívek. V úkolu 1B, (zaměřený na analýzu a syntézu), se projevují tyto dívky nejlépe nad ostatními. Mizivá schopnost ohledně pozorování stylu vyjadřování se objevuje u všech škol. Borovanské dívky velice zaostaly ve vyhledávání hlavních postav poslechu, přiřazení názvu k ukázce, rozeznání funkce obrázků k obsahu textu a potýkají se s dokončováním komiksového příběhu.

Vodňanské dívky se pohybují častěji v nadprůměrné hranici splněných úkolů než dívky z Borovan. Rozeznání okrajových informací, pozorování podobných

a odlišných znaků komunikátu, nahlížení na stylovou stránku sdělení dopadá nejméně úspěšně pro vodňanské dívky. Nejvýrazněji se projevují v práci s gramatikou, přiřazování titulků k ukázkám, ve vyhledání hlavních postav textu a v úkolech páté ukázky. Všechny další úspěšné výsledky těchto dívek jsou zaznamenány v tabulce.

Graf 19 Výborné dívky - 5. třídy
(hodnoty viz Tabulka 12 Výborní - 5. třídy)

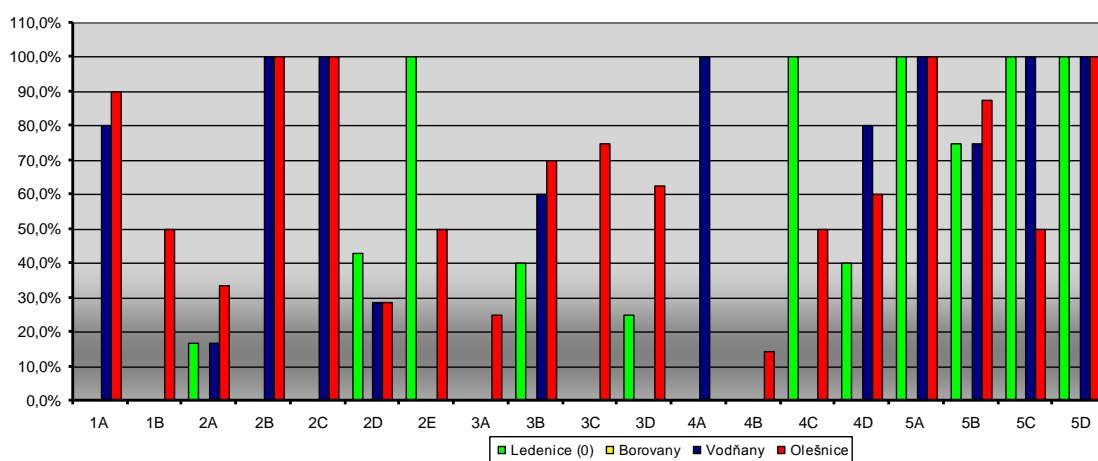
Výborné chlapce zastupují Ledenice, Vodňany (po jednom žák), Olešnice (dva žáci) a Borovany (žádný žák). Graf 20 Výborní chlapci - 5. třídy zobrazil u pátých tříd vyšší výsledky v úkolech, než dosahují žáci čtvrtých tříd.

Olešničtí chlapci odpovídají na všechny úkoly kromě jednoho, který se týká používání dříve získaných informací v hledání podstaty sdělení. Podprůměrně řeší úkoly s vyhledáváním hlavních postav reportáže (i v textu), vyjmenování informací na základě paměti a neurčili dobře stylovou stránku komunikátu. V ostatních úkolech dopadají velice dobře.

Zástupci Ledenic a Vodňan neodpovídají na mnohé otázky dotazníku. Chlapci Vodňan i Ledenic překročí hranici padesáti procent v řešení úkolů dotazníku v přibližném počtu. Problémy u nich nenastávají v práci s gramatikou, sledování detailů, dokončování vět podle podstaty sdělení, používání dříve nabytých zkušeností. Také úkoly v páté ukázce, rozumění nonverbální komunikaci a čtení obrázkových textů, nepřinášejí potíže vodňanským chlapcům. Dobré je i vysvětlování slov (slovních spojení) vyplývajících z textů.

Ledeničtí chlapci vynikají ve stejných úkolech jako vodňanští. Mají problémy, kdy vůbec nejsou schopni odpovědět v úkolech na vyhledávání gramatických chyb, pozorování detailů, hledání smyslu sdělení a pojmenování hlavních postav textu.

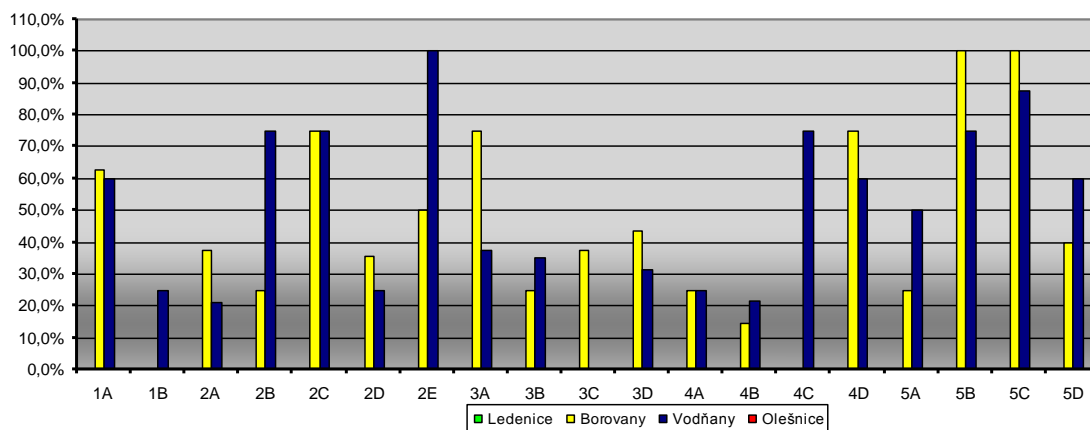
Také řazení děje podle časové osy, vyhledávání slov na základě stylistické stránky a nepoužívání dříve získaných vědomostí patří k vůbec nesplněným úkolům pro ledenické chlapce.

Graf 20 Výborní chlapci - 5. třídy
(hodnoty viz Tabulka 12 Výborní - 5. třídy)

Vyrovnaný počet, čtyři chvalitebné dívky v Borovanech i ve Vodňanech, Graf 21 Chvalitebné dívky - 5. třídy, podává nezkrácený pohled na získané výsledky těchto dívek jednotlivých škol. Chvalitebné dívky získávají nižší výsledky v řešení úkolů, než měly dívky výborné. Lepší práce, s nadprůměrným ohodnocením v úkolech, vychází pro dívky z Vodňan. Tyto dívky se úspěšněji projevují nad borovanskými v obou úkolech na zaznamenání detailů z poslechu. Dále se u nich prokazuje perfektní dovednost přiřadit název k ukázce (na základě pochopení podstaty sdělení). Pouze vodňanské dívky poznávají funkci nakreslených obrázků k textu. Velice dobře si stojí zástupkyně obou škol v úkolech páté ukázky. Jednotlivé úkoly páté ukázky jsou popisovány již výše. Vodňanské i borovanské dívky dokážou během četby přemýšlet o správné gramatice. Jejich klasifikace odpovídá této dovednosti.

Borovanské dívky určují velice dobře hlavní postavy textu, dále lépe vysvětlují slova či slovní spojení vyplývající z ukázky. V určení vět dle časové souslednosti, ač výsledek nepatří k nejlepším, dopadá pro borovanské dívky na čtyřicet procent. Uvádím tento fakt, protože vodňanské dívky zde vůbec neprokazují své dovednosti. Naopak Borovany nezvládají rozlišit podobné a odlišné znaky komunikátu v první ukázce.

Graf 21 Chvalitebné dívky - 5. třídy
(hodnoty viz Tabulka 13 Chvalitební - 5. třídy)

Chvalitební chlapci v zastoupení všech čtyřech škol, kdy v Olešnici se vyskytují pouze jeden chlapec s touto klasifikací, dosáhují chlapci obdobných výsledků jako jejich vrstevnice se stejným ohodnocením na vysvědčení. Porovnávat olešnického chlapce s výsledky ostatních škol nelze brát adekvátně.

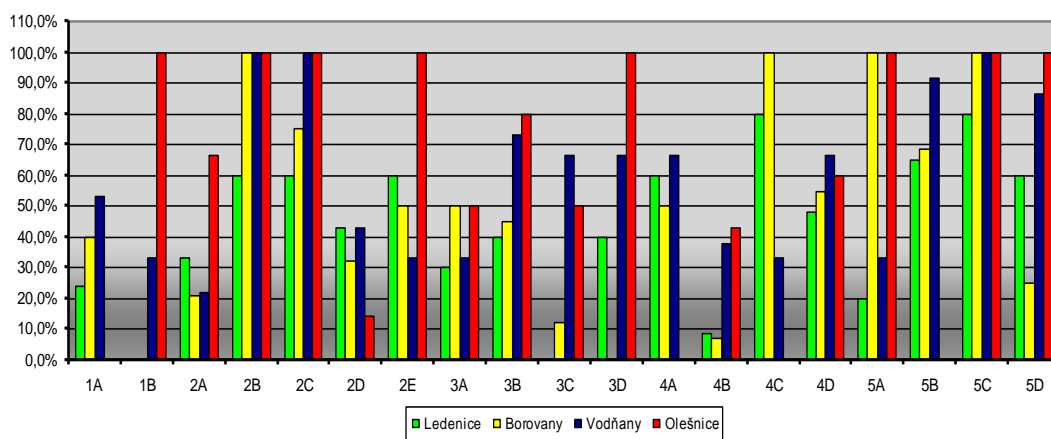
Úkoly dotazníku nejlépe zvládají chlapci vodňanské základní školy. Dobrymi výsledky oplývají v úlohách týkajících se detailů komunikátu, porozumění podstaty děje. Řešení časovosti děje i rozeznání okrajových informací z textu nepřináší pro ně žádné potíže. Jejich problém spočívá v hledání hlavních osob děje v různých typech ukázek, též pozorování výrazu obličeje a řazení správných názvů k ukázce.

Borovanští chlapci končí na druhém místě. Problémy se projevují v stejných úkolech jako u ledenických chlapců. Viz níže. Dále neobstávají v úkolu 1B, v práci s analýzou a syntézou, ve vyhledávání okrajových informací a v logickém dokončování komiksového příběhu.

Největší problémy vyplývají z Graf 22 Chvalitební chlapci - 5. třídy pro ledenické chlapce. Ti se nejvíce potýkají s úkoly 1B (založeným na analýze, syntéze), 3C (práce s časovou sousledností děje) a 4B (rozpoznání stylové stránky komunikátu).

Dovednosti, které tito žáci (školy Borovany, ledenice, Vodňany, Olešnice) zvládají nad padesát procent, je sledování detailu, řazení správného titulku ke komunikátům (kromě Vodňan), využívání dříve získaných informací, čtení obrázků a pracovali dobře s komiksovou ukázkou. Pouze úkol 5A nevychází dobře pro chlapce Ledenic a Vodňan.

Chlapci Vodňan a Borovan dosahují dobrých výsledků v úkolech, které nepatří všeobecně k nejlépe řešeným. To je úkol 1A (spojený s prací s gramatikou), dále ve vysvětlování slov (slovních spojení) z komunikátu.

Graf 22 Chvalitební chlapci - 5. třídy
(hodnoty viz Tabulka 13 Chvalitební - 5. třídy)

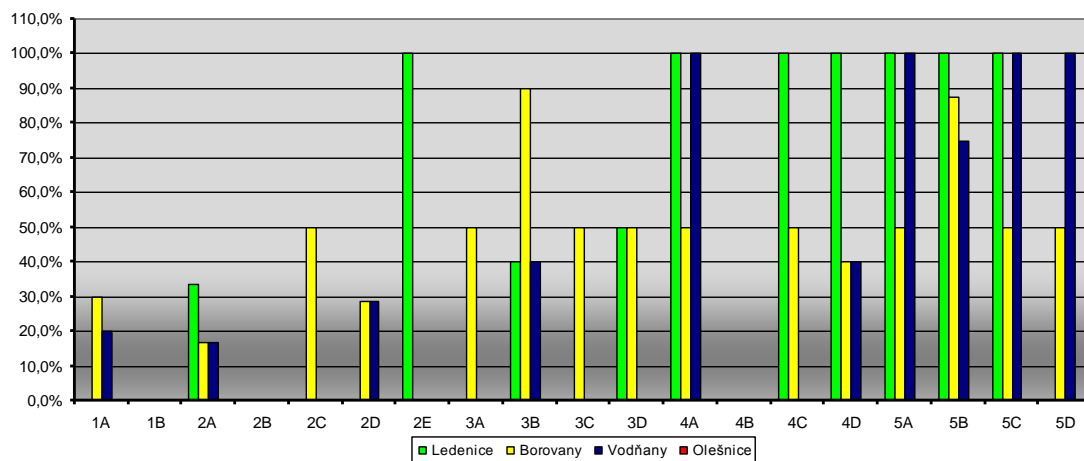
Dobré dívky pátých tříd zastupuje jedna žákyně školy Ledenice a jedna školu Vodňany. V Borovanech se vyskytují tři. Porovnávání nemůže být zcela přiměřené, proto celkové hodnocení probíhá s ohledem k tomuto faktu. Výkony dobrých dívek zahrnuje Graf 23 Dobré dívky - 5. třídy s odkazem na příslušnou tabulku.

Graf nás informuje o nezvládnutí několika úkolů pouze jednou školou. Dívky ani jedné školy vůbec neprokazují schopnosti v otázkách 1B), 2B), 4B). To znamená rozeznat podobné, odlišné znaky komunikátu, postřehnout detail v poslechu a hledat stylovou stránku projevu.

Otázky zodpovězené pouze borovanskou školou souhlasí s klasifikací na vysvědčení. To znamená, že výkony borovanských dívek v úkolu 2C, 3A, 3C dokazují průměrné dovednosti v pozorném poslouchání, vyhledávání hlavních postav textu a dobře pracují s časovou osou děje. Úkol 3B (zaměřený na dovednost dokončovat věty na základě pochopení podstaty sdělení) končí výrazně dobře pro Borovany.

Průměrně zvládají dívky z Borovan a Ledenic úkol 3D), dovednost poznat okrajové informace v komunikátu. Vodňany v tomto úkolu neuspěly k žádnému výsledku. Otázka, na správné přiřazení názvu poslechu, 2E je vyřešena jen lednickými dívkami.

Ostatní fáze dotazníku, o nichž zde není nic uvedeno, nedělají dobrým dívkám problém, stejně jako dívkám s odlišným klasifikačním ohodnocením.

Graf 23 Dobré dívky - 5. třídy
(hodnoty viz Tabulka 14 Dobří - 5. třídy)

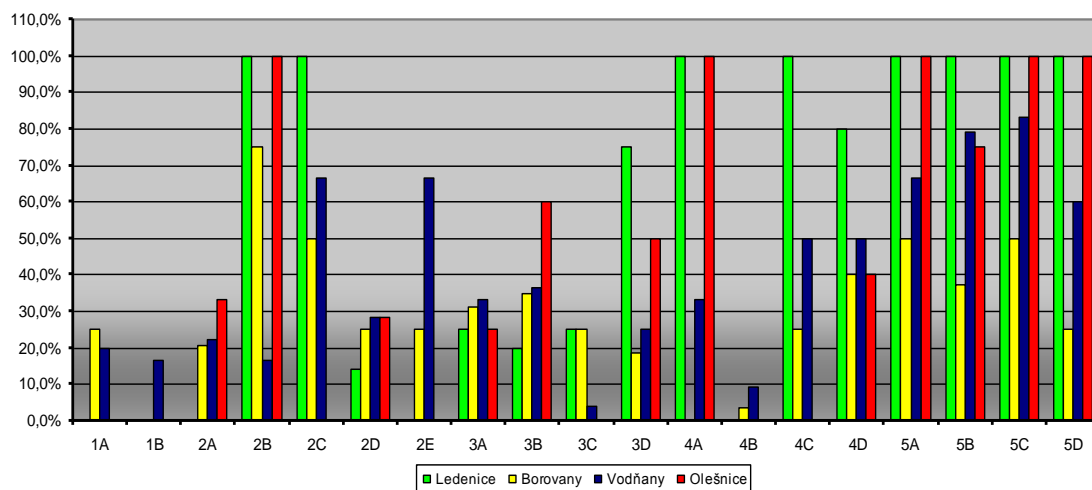
Chlapci s klasifikací dobře jsou ve všech čtyřech školách. Po jednom chlapci v Olešnici a Ledenicích, šest ve Vodňanech a čtyři v Borovanech. Srovnání zástupců těchto škol nemůže být objektivní. Lze tak porovnat stejně početné skupiny žáků Borovany a Vodňany, Olešnice a Lednice.

Úkoly páté ukázky nepřináší překvapivé výsledky. Dobří chlapci zvládají alternativní komunikaci na výbornou a fantazijní myšlení stále dobře ovlivňovalo práci s komiksovou ukázkou.

Pouze zisky zástupců borovanské školy zaostávají za ostatními školami. Spadají tak k průměru, který odpovídá jejich klasifikaci. Dobří chlapci, viz Graf 24 Dobří chlapci - 5. třídy, překvapují v úkolech 2B, 2C. Zde dosahují průměrných až nadprůměrných výsledků, než dobré dívky. Pouze Vodňany v úkolu 2B silně zaostávají. V úkolu 2C se průměru drží borovanští chlapci. Olešnice neodpovídá.

Čtvrtá ukázka a její úkoly vychází pro chlapce skoro stejně jako u dobrých dívek. Čtení obrázků a vysvětlování slov (slovních spojení) patří k dalším průměrným výkonům. Vodňanští a lednický dopadají v tomto úkolu nejlépe. Důležitým rozdílem mezi dobrými dívkami a chlapci jednotlivých škol je ten, že všichni dobří chlapci zkoumaných škol častěji odpovídají v dotazníku na otázky. Nepotvrzuje se zde pravidlo svědomitější práce dívek. Frekventovanější odpovědi na otázky se týkají hlavně třetí a druhé ukázky. K nejméně zvládnutým patří úkoly 1A), 1B), 4B) a k neosvojeným

dovednostem pak analýza, syntéza, redukce textu, rozlišovat shodné znaky textu, rozeznání stylové stránky sdělení. V těchto dovednostech jsou úspěšní s mizivými výsledky chlapci pouze vodňanské a borovanské školy. Viz Graf 24 Dobří chlapci - 5. třídy

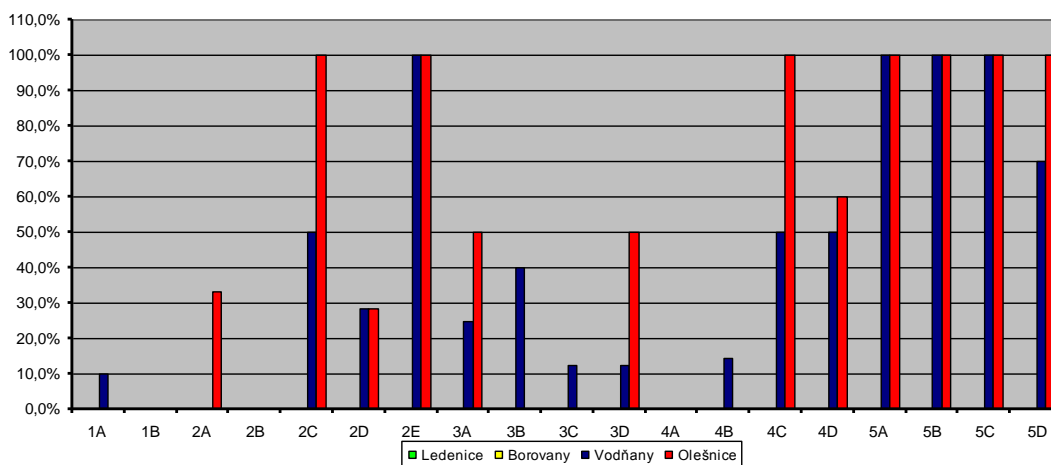

Graf 24 Dobří chlapci - 5. třídy

(hodnoty viz Tabulka 14 Dobří - 5. třídy)

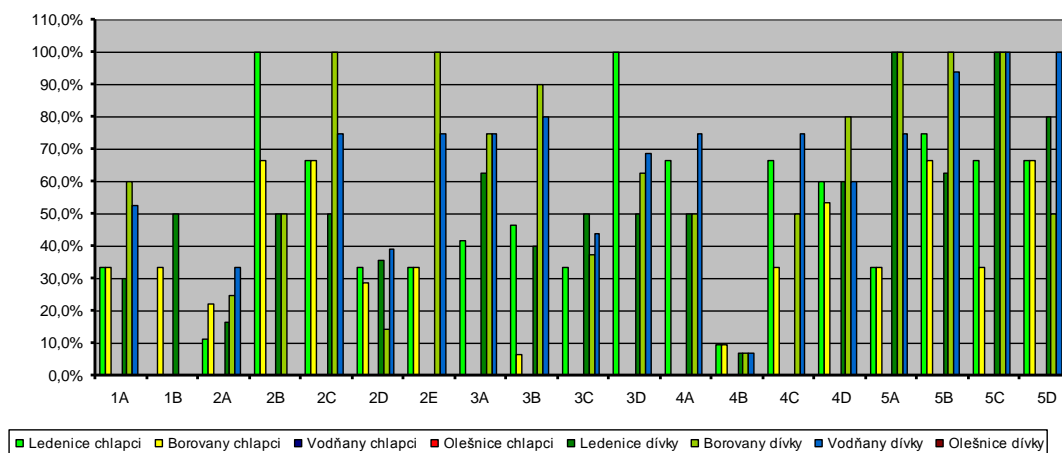
Dva chlapci Vodňan a jeden chlapec Olešnice zastupují skupinu žáků s klasifikací čtyři na vysvědčení. Graf 25 Dostateční chlapci - 5. třídy jasně podává informace o větších problémech Olešnice odpovědět na otázky dotazníku. Žádné obtíže se nenastávají u této skupiny žáků v ukázce pět a v posledních dvou otázkách čtvrté ukázky. Dovednosti, které jsou testovány těmito úkoly, jsou popsány již několikrát v předchozích kapitolách.

Výsledky dostatečných odpovídají známám na vysvědčení. Zmínila jsem schopnosti, kterými dostateční oplývají. Chlapci z Vodňan zvládají třídřit celkem dobře informace (na základě pochopení podstaty). Chlapci z Olešnice poznávají dobře (s přihlédnutím k prospěchu) hlavní postavy různého typu komunikátu. Obě školy zvládají přiřadit název k poslechové ukázce. Další dovednosti pro vyvozování podstatných a nepodstatných informací, které zde nejsou zmiňovány, ale píše se o nich výše, dostatečným chybí.

Graf 25 Dostateční chlapci - 5. třídy
(hodnoty viz Tabulka 15 Dostateční - 5. třídy)

Známku neuvádí celkem čtrnáct dětí, chlapci Borovan, Ledenic a dívky Ledenic, Borovan, Vodňan. Počty těchto dětí se pohybují mezi třemi až čtyřmi na školu a třídu. Výsledky úkolů dotazníku znázorňuje Graf 26 Známkou neuvedená - chlapci a dívky 5. třídy. Žáci, žákyně, co neuvádí známku na vysvědčení nevybočují z řad dosažených výkonů. Problémy a dobré dovednosti v oblasti rozlišování podstatných a okrajových informací se objevují v úkolech jako u ostatních dětí s uvedenou klasifikací. Procentuelní výsledky úkolů a s tím související schopnosti ohledně rozlišování podstaty sdělení komunikátu podává blíže Graf 26 Známkou neuvedená - chlapci a dívky 5. třídy. Graf znázorňuje lepší výkonnost dívek nad chlapci. Více správných odpovědí v úkolech dotazníku se připisuje ledenickým chlapcům a vodňanskými dívkám. Úspěchy v jednotlivých otázkách zaznamenává graf a jemu příslušná tabulka.

Graf 26 Známkou neuvedená - chlapci a dívky 5. třídy
(hodnoty viz Tabulka 16 Známkou neuvedená - 5. třídy)

2.5 Didaktické prostředky

Cílem diplomové práce je také navrhnout didaktické prostředky pro zlepšení činností, dětí prvního stupně základní školy, s různými typy komunikátů ohledně vyhledávání podstatných a okrajových informací. Níže uvedené kompenzační prostředky zahrnují pouze možné návrhy, pro vylepšení situace rozlišování podstaty sdělení, které slouží jenom informativně a mohou být všelijak obměňovány podle potřeb vyučujících.

Výchova k testovaným dovednostem by měla probíhat již od prvních ročníků povinné školní docházky. Neprobíhá-li však, nesmí učitel zanevřít nad nevědomostí starších žáků v této činnosti, ale měl by se snažit o její nápravu. Dobrým východiskem pro úspěšné nabytí zmiňovaných dovedností je určitě střídání práce s různými komunikáty během celoroční výuky. Děti by se měly seznamovat s psanými texty, ale i s mluveným slovem (učitele, z CD přehrávače) či obrázkovými, komiksovými ukázkami, s televizním vysíláním. Různorodá školní práce přivede žáky k větší soustředěnosti nad výkladem a nepřijde omrzlost ze stále stejného přístupu k výuce. Následné návrhy práce lze se žáky během výuky dělat formou písemnou, ústní, dramatizací nebo se mohou zapojit do kvízů, či různých typů zábavného řešení, podle představ učitele.

Pracujeme-li s jakýmkoli komunikátem, chceme po dětech vždy vědět jeho hlavní postavy, stručnou charakteristiku vystupujících figur a naznačit mezi nimi vztahy. Vhodné by bylo zakreslit vztahy na tabuli pro jasnější představu. Další předpoklad pro pochopení podstaty komunikátu představuje vysvětlení slov, která se v něm vyskytují. Tímto způsobem rozšiřujeme u dětí slovní zásobu. Uvedené doporučení se většinou s dětmi na základních školách uskutečňuje.

V hodinách českého jazyka, literatury a slohu by mělo docházet i k upozorňování na nepodstatnou skutečnost v probíraném komunikátu. Na tuto skutečnost musí zpočátku ukazovat pedagog. Hlavním smyslem je porovnávat nepodstatné s podstatným, aby děti získaly představu o důležitých sděleních. Přiřazování názvů titulků ke komunikátům slouží k nácvičce porozumění podstatným informacím. Děje se tak nenásilnou formou učení.

Hodně se zapomíná, jak ukazují výsledky testované činnosti, na pozorování stylové stránky. Pedagog musí vést žáky k nahlížení na text (ústní sdělení) z pohledu užívaných

stylizačních prostředků. Učí děti poznávat příslušnost hlavních postav k určité oblasti, vrstvě, skupině lidí. Děti zprvu samy nerozeznají stylizační projevy komunikátu, proto nejprve na ně upozorňuje sám učitel a snaží se jim, společně s žáky, porozumět. Po nácviku zmíněné dovednosti se snaží již žáci pracovat bez pomoci.

Nezbytnou součástí cvičení vyhledávání podstatných a okrajových informací jsou otázky a odpovědi, související s hlavní myšlenkou sdělení, založené na paměti a logickém přemýšlení. Učíme žáky hlavně přemýšlet o čteném, slyšeném či viděném tak, aby pro ně vybrané myšlenky měly smysluplné použití. Pedagog navrhuje takové dotazy, které navedou žáka správným směrem.

Zapojení mezipředmětových vztahů všech oblastí výuky českého jazyka, literatury a slohu musí brát učitel vždy v úvahu. Nesnažíme se pouze o výuku rozlišování podstatných a nepodstatných informací, ale i nahlížet na komunikát z gramatického hlediska. Patří to k všeobecné vzdělanosti člověka. Nahlížet na komunikát by měl žák umět i z pohledu užité nonverbální komunikace, z které se učí vyčíst hlavní myšlenky, pocity vystupujících postav.

Výše uváděné činnosti slouží pro představu, jaké informace hledat pro pochopení podstaty komunikátu. Všechny dovednosti lze s dětmi cvičit již na prvním stupni základní školy tak, aby v pozdějším věku stavěly na dobrých základech při vyhledávání hodnotné podstaty sdělení z výkladů středoškolských, vysokoškolských učitelů, veřejných projevů, četby, ostatních sdělení z tisku a celkově z multimediálních prostředků.

3 Závěr

Za cíl své diplomové práce jsem si stanovila analyzovat úroveň rozlišování podstatných a okrajových informací v různých typech komunikátů u dětí prvního stupně základní školy a to na malém vzorku žáků 1. stupně na zvolených školách v Jihočeském kraji. V úvodu jsme si stanovili několik hypotéz.

První hypotéza se týká předpokladu špatného rozlišování podstaty sdělení. Další hypotézy hovoří o lepší práci dívek nad chlapci s komunikáty, výkony dětí se podobají známám na vysvědčení z českého jazyka, typ školy nerozhoduje o úspěchu v této problematice (skoro stejný počet dětí ve třídách). Předpokládám problémy s komiksovou a poslechovou ukázkou, protože se s ní děti setkávají veš kole nejméně. Úkoly na pozorování okrajových informací a založených na analýze a syntéze přinesou největší potíže. Vyhledávání hlavních postav komunikátů dle hypotézy nedělá problémy.

Práce potvrdila všeobecné tvrzení, že děti prvního stupně samy příliš nedokážou rozlišovat podstatu sdělení. Je to způsobeno nevyzrálostí jedince a dostatečně nerozvinutých dovedností s prací v různých typech komunikátů.

Naopak se nepotvrdila hypotéza problematice práce s komiksovou ukázkou. Typem komunikátu, který dělá dětem nejmenší problémy s hledáním podstaty, se stala právě komiksová ukáзка a úryvek s pohádkovým podtextem. S komiksovou ukázkou se děti ve výuce českého jazyka běžně nesetkávají, ale díky dobrému fantazijnímu myšlení s ním pracují nejlépe. Stejně tak je tomu i v případě pohádkově laděné prózy. Na základě zjištěných údajů vyplývá nedostatečně zaměřená výuka na osvojení si podstaty sdělení. Dětem by měla být nabídnuta možnost nácviku problematiky na obrázkových textech, neboť na nich nejlépe rozeznávají podstatné části od částí méně podstatných. S obrázkovými texty se děti setkávají již v mateřských školách, kde je s nimi pracováno. V prvním období základní školy se obrázkové komunikáty omezují a nahrazují písemnými. To vede ke ztrátě představitosti a soustředěnosti se na obsah komunikátu. Hypotéza nebyla vyvrácena ohledně poslechové ukázky, z té děti opravdu obtížně vyhledávají informace.

Prokázaly se znatelné rozdíly v práci s komunikáty mezi dívkami a chlapci, jak předpokládala další hypotéza. Na základě dřívějšího vyspívání centrální nervové

soustavy jsou dívky ve své práci svědomitější a úspěšnější. Pedagog by měl brát tento fakt v úvahu. a uvedený rozdíl nezapomínat ani v hodnocení žáků.

Jak jsem se domnívala, na rozlišování podstatných informací nemá vliv školní prostředí. Typ školy, respektive škola maloměstská (do dvou tisíc obyvatel) a městská (do sedmi tisíc obyvatel), nerozhoduje o schopnosti zachytit podstatu komunikátu. Výjimkou je malotřídní škola, na které dochází k individuálnější výuce než na ostatních typech škol. Vztah pedagoga a žáka je zde intenzivnější, proto i vzdělávání může mít vyšší kvalitu. Rozdíly mezi typy škol se projeví až při vědomostních soutěžích.

Známka na vysvědčení souhlasí s podanými výkony v řešení dotazníku, podle mé hypotézy. Děti s klasifikací výborně a chvalitebně dokážou pracovat s komunikáty velice dobře. Podstatu sdělení najdou snadno, hlavně pak dívky. Průměrné rozeznání podstaty sdělení je u dětí s klasifikací dobře. Dostateční mají velké problémy v této oblasti.

Ke každé ukázce byly přiděleny otázky (úkoly), které se ptaly na podstatu sdělení. Překvapily mě problémy dětí s vyhledáváním hlavních postav komunikátů. Zde se mé předpoklady nenaplnily. Schopnost analýzy a syntézy textu je špatná dle hypotéz. Dětem dělá také největší problém sledovat obsahovou stránku, vyhledávání gramatických chyb, rozlišování hlavních postav v komunikátu. K nejméně problematickým úkolům patří čtení nonverbální komunikace, vystižení významu obrázků a správné dokončení dané ukázky.

Děti nemají v tomto věkovém období dostatek zkušeností pro celkově úspěšnou práci se zadanými texty. Pedagog by neměl práci s texty odsunovat do pozadí své výuky. Častým setkáváním se s různými typy komunikátů rozvíjí dětem nadhled nad možnostmi vyhledávání informací.

Provedený výzkum a zjištěné informace se musí brát pouze orientačně vzhledem k omezenému vzorku respondentů. V diplomové práci jsem si nekladla za cíl přinést vyčerpávající analýzu zkoumané problematiky. Poukazují spíše na podnětná a nosná témata dalšího zkoumání a naznačují další možné způsoby odborné práce. Ta by se mohla týkat pozorování určitých dovedností práce s komunikáty (například vyhledávání hlavních postav, práce s časovou osou děje). Přesnější výsledky výzkumu by přineslo i soustředění se pouze na jeden druh komunikátu. Předmětem zkoumání by mohly být také aplikované různé formy práce v hodinách.

4 Přílohy

4.1 Dotazník

Dotazník

Dobrý den, jsem studentkou Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a dělám výzkum k diplomové práci na téma „Rozlišování podstatných a okrajových informací v různých typech komunikátů na 1. stupni ZŠ“. Chtěla bych Vás touto cestou poprosit o spolupráci.

Vyplnění dotazníku je anonymní, nikde nebudou uveřejněny Vaše osobní údaje. Přečtěte si pokaždé pozorně ukázky komunikátů a vyplňte úkoly k textům, které mají spíše podobu doplňovací. Některé odpovědi se pouze kroužkují podle Vašeho uvážení. Poslechovou ukázkou poslechněte alespoň dvakrát. Během poslechu se neďtevejte na zadané úkoly, které budete vyplňovat. Děkuji za Váš čas strávený vyplňováním dotazníku.

ZŠ:

Známka z ČJ na vysvědčení:

Specifická porucha učení: dyslexie x dysgrafie x dysortografie x nevím x nemám

Vada zraku: mám x nemám **Vada sluchu:** mám x nemám

Sám o sobě si myslím, že **mám x nemám** potíže se čtením.

Třída:

Pohlaví: chlapec x dívka

1) Recept – Řezy z čokolády Margot

5 vajec, 5 lžic cukru, 5 lžic hladké mouky, 2 lžice vody, 1/2 prášku do pečiva, pikantní červená marmeláda, 4-5 banánů

Krém: 1 odtučnělý tvaroh, nebo jakýkoliv jiný měkky ve vaničce, 2 vanilkové pudinky, 4 lžice cukru, 3 dcl vody, 1 a 1/2 másla, trochu rumu, větší tyčinka Margot

Bílky vyšleháme se špetkou soli, zašleháme cukr a přidáváme žloutky a vodu, vyšleháme tuhou pjenu, do které po troše vmícháváme mouku s práškem do pečiva (nejlépe metličkou). Pečeme na vymazaném a vysipaném pekáči a ve vyhřáté troubě. Po vychladnutí z piškotu sloupneme vrchní vrstvu (je to proto, aby se řez nedělil), pomazeme marmeládou a poklademe banány, nakrájenými na tenká kolečka, těsně vedle sebe. Na banány rozetřeme krém a nahoru nastrouháme Margotku (stačí jedna). Dáme stuhnout do lednice. Krém: 2 pudinky uvaříme ve 3 dcl vody se 4 lžicemi cukru. Do horkýho pudinku zašleháme vaničku tvarohu a necháme vychladit na pokojovou teplotu. Nakonec zašleháme máslo a trochu rumu.

A) Najdeš chyby v textu? Chybná slova vypiš a napiš je ve správné formě k oblasti české gramatiky, v které je chybováno.

_____ a) vyjmenovaná slova

_____ b) pravopis skupin hlásek bje/bě, vje/vě, pě, mně, mě

_____ c) předpony s-/se, z-/ze, vz-

_____ d) skloňování přídavných jmen

_____ e) pravopis souhláskových skupin

B) Z textu vyplývá....

- a) Z pudinku, mouky a prášku do pečiva vznikne placka, kterou dáme do trouby na vymazaný a vysypaný pekáč.
- b) Upečenou placku pomazeme marmeládou, poklademe banány vmíchané do vyšlehaných bílků.
- c) Úplně ke konci zašleháme do vystydlého pudinkového krému máslo a trochu rumu.
- d) Z horní vrstvy nevychladlého piškotu sloupneme tenkou vrstvičku.

2) Poslechová ukázka

A) Vypiš postavy, které vystupovaly v poslechové ukázce.

B) Na jakých školách se vyskytuje nejvíce cizinců? Typ školy zakroužkuj.

mateřské školy, základní školy, střední školy, vysoké školy

C) Nejvíce práce s výukou cizinců mají učitelé na _____ školách.

D) Nejčastěji přicházejí cizinci do českých škol z (doplň státy)

_____.

E) Jaký název přiřadíš k poslechové ukázce, aby vystihoval její podstatu?

- a) Cizinci ve školách
- b) Známkování cizinců ve školách
- c) Nové učebnice pro cizince
- d) Dvacetitisícový přírůstek cizinců na školách

F) Zakroužkuj, co nejvíce omezovalo tvou schopnost odpovědět na otázky.

- a) rychlá řeč redaktora, vystupujících osob během reportáže
- b) chybějící obrazový doprovod k poslechové ukázce
- c) malý počet opakování poslechové ukázky

3) Úryvek z knihy: Cesta Nilse Holgerssona Švédskem – Selma Lagerlöfová

Krkavec se odmlčel a zatvářil se zkoumavě.

„Protože jsme tady spolu o samotě,“ řekl nakonec, „zeptám se tě na jednu věc. Opravdu jsi zjistil, jakou si dal skřítek podmínku, aby se z tebe zase stal člověk?“

.....Řekl, že z tebe udělá člověka, když přivedeš housera bez újmy domů, aby ho maminka mohla dát na pekáč.

Chlapec vyskočil a málem spadl ze stromu na zem. „To říkáš jen ze zlomyslnosti!“

„Zeptej se Akky, odpověděl krkavec. „Ostatně, tamhle přilétá tvé hejno. A nezapomeň, že z každé šlamastyky je cesta ven, jen ji najít. Už se těším, až uslyším, jak se to povedlo tobě.“

Akka nemohla popřít, že je Batakiho historka pravdivá.

„Jen, prosím vás, neříkejte nic Martinovi,“ žádal Nils. „Je tak statečný a šlechetný, že by si mohl přivodit nějaké neštěstí, kdyby o skřítkově podmínce slyšel.“

Potom chlapec seděl na houserově hřbetě tiše a sklíčeně. Hlavu měl svěšenou a ani se kolem nerozhlízel, když přelétali nad krajem Dalarna. Stejně budu muset s divokými husami létat po celý zbytek života, tak se po téhle zemi nakoukám do sytosti, pomyslel si. A nepovzbudilo ho, ani když husy štěbetaly, že teď dorazily do Värmlandu, a že ta velká průzračná řeka se jmenuje Klarälven.

A) Dopln správně jména postav z úryvku do vět.

Bataki Martin Nils Akka

_____ a _____ vědí o druhu vysvobození chlapce ze zakletí.

_____ vezl na svém hřbetě _____.

B) Dopln následující věty.

Krkavec chlapci pověděl, jak se může stát opět _____.

Chlapce trápila zpráva od _____. Pokud se oba vrátí domů v pořádku, maminka housera _____.

Chlapec seděl smutně na _____ a pozoroval pod sebou _____.

C) Seřaď následující informace z textu ve správném časovém sledu. Věty očíslej 1-4.

Akka nepopřela Batakiho zprávu o Nilsově osvobození.

Nils sedíc na houserově hřbetu pozoroval krajinu, aniž by ho to bavilo.

Nils má strach, aby se Martin nedozvěděl o tom, jak se může Nils vysvobodit.

Bataki řekl Nilsovi celou kletbu, kterou na něho uvalil skřítek.

D) Vyznač barevně alespoň 4 věty v ukázce, které bys vypustil, aniž by to zanechalo vliv na podstatném sdělení úryvku.

4) Dopis Ježíškovi

Milý Ježíšku,
 jak se máš? Co křičíš, sloužíš? OK, krapas. Jajin, ale mějars se začít musel.
 Znovma poslouchám MP3, což je jeden z předmětů, bez kterých se
 neobejdu. Dodařsa' mi počít' jistoty a bezpečí. OK, krapas.

ma' MP3 j' však smrtelně nemaina'. Její' droplej eslepe a jen
 slépě blitka'. Je to žalostné! A přis' vdechmy letravské' zákroky se
 bojíim, že se do opaku j'is' deureo nepobudeme. Nadeje však uměta'
 posledni'. Jai' vdeudouci', proto j'is'it' v'is', náknj' esud' mow MP3 čika'.
 Potzum opua' nezvladme, tunde to konec mnych dobrych časů, proto
 klych prosim, v' případě mowse, mowow MP3... Brosim.

Šatke' ma' azkonka v'z ma' mny' dobre' letat' za' p'ovow. Je rozbráda' a
 myslim, že i' přis' chirurgické' zákroky nejlepší' lidi' OR j'ow j'is'it' d'amu
 mimiimatin'. Proto se v'leli' prosim o' tu' čai' azkonku a' zombajim' +
 mějars' čai' odznanjy.

Botzum ma' MP3. přeči je,
 mowow nemusit' s'achet'
 a ja' budu happy. U
 v' tomto případě' bych m' prosim
 přičla' hodimky.

im, že j'em s'achet'ě' hamižma', proto te' předem prosim o' odpusit'ěni'.

Když'ar se ma' m' vykašli

Pa a měj se!

LUK

A) Jak rozumíš tomu, proč se autorka dopisu zmiňuje na začátku dopisu o kříži?

- a) nevím, proč se dívka o kříži zmiňuje, s Ježíškem to nesouvisí
- b) autorka chce vtipně upozornit na křesťanský symbol ukřižování
- c) Terry se ptá Ježíška, zda ho nebolí záda v kříži
- d) Ježíšek dostal od Terry nejspíš darem kříž a ona se ho teď ptá, jak mu slouží

B) Vypiš slova, o kterých si myslíš, že jsou typická pro slovní vyjadřování Terry?

C) Jakou funkci mají nakreslené obrázky v dopise?

- a) chce Ježíška na první pohled upozornit, které dárky by si opravdu přála k Vánocům
- b) obrázky slouží pouze jako ozdoba
- c) když si pozorně prohlídneš pouze obrázky, tak bys na první pohled usoudil(a), že si Terry nejvíce přeje k Vánocům odznaky a hodinky
- d) obrázky neplní žádnou funkci

D) Vysvětli následující slova a slovní spojení:

Happy _____

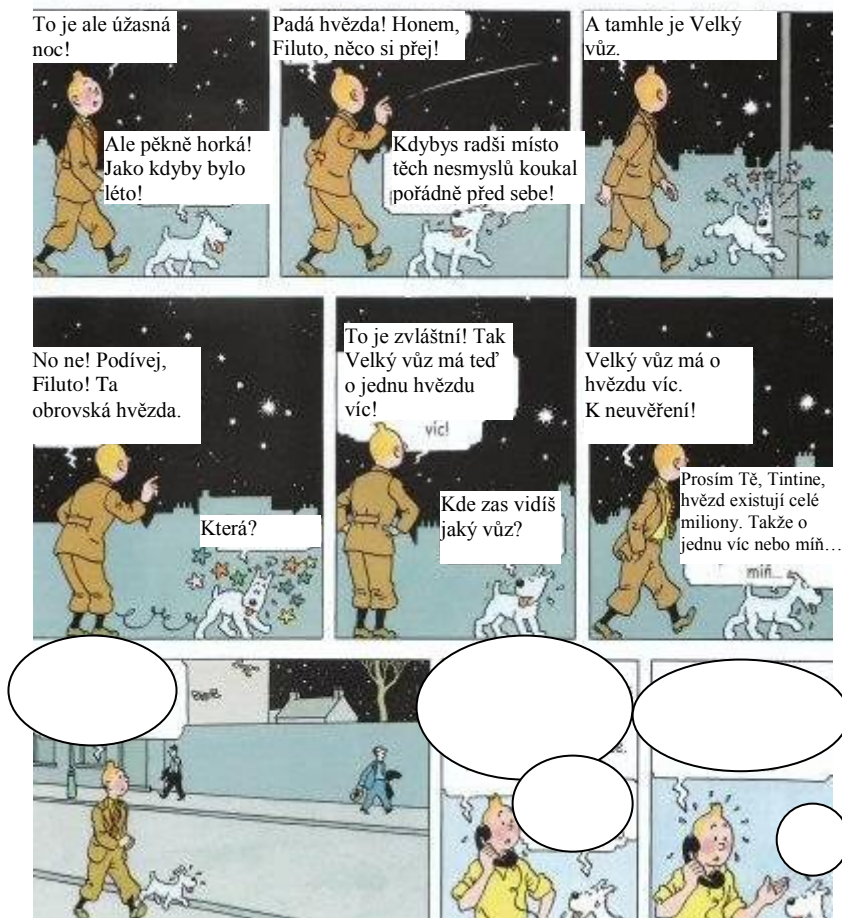
MP3 _____

Hamižná _____

chirurgické zásahy _____

displej oslepl a slepě bliká _____

5) Komiksová ukázka

C) Vymysli název pro tento komiksový děj.

D) Dokonči příběh. Vymysli a dopiš děj u posledních třech obrázků. Co si myslí pes a co říká pán? Nevpisuj do bublin, ale na níže uvedené řádky.

1. obrázek

Pán:

2. obrázek:

Pán:

Pes:

3. obrázek

Pán:

Pes:

A) Najdi sedmý obrázek příběhu. Poznáš z pánova výrazu obličeje, na co asi tak myslí? Odpověď zakroužkuj.

- a) bojí se v noci na ulici, chtěl by být už doma
- b) přemýšlí stále o hvězdách
- c) vrtá mu hlavou, kde sežene vodu pro žíznivého psa
- d) pán vůbec na nic nemyslí

B) K následujícím odpovědím přiřaď čísla obrázků.

Na kterém obrázku vypadá pán nejvíce:

zamyšlený _____
 uvolněný _____
 bezradný _____
 vzrušený _____

4.2 Hodnocení dotazníků

4.2.1 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků – 4. třídy

		Ledenice				Borovany				Vodňany				Olešnice						Celkově chlapci 4.třída					
		chlapci				chlapci				chlapci				chlapci											
		počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%			počet dětí	max. bodů	získáno	%		
ukázka 1	A	5	14	70	11	15,7%	7	35	6	17,1%	6	30	6	20,0%	0	0	0	0,0%	ukázka 1	A	5	27	135	23	17,0%
	B	1	14	14	1	7,1%	7	7	4	57,1%	6	6	0	0,0%	0	0	0	0,0%		B	1	27	27	5	18,5%
ukázka 2	A	6	14	84	19	22,6%	7	42	9	21,4%	6	36	7	19,4%	0	0	0	0,0%	ukázka 2	A	6	27	162	35	21,6%
	B	1	14	14	3	21,4%	7	7	5	71,4%	6	6	2	33,3%	0	0	0	0,0%		B	1	27	27	10	37,0%
	C	1	14	14	7	50,0%	7	7	3	42,9%	6	6	3	50,0%	0	0	0	0,0%		C	1	27	27	13	48,1%
	D	7	14	98	34	34,7%	7	49	12	24,5%	6	42	9	21,4%	0	0	0	0,0%		D	7	27	189	55	29,1%
	E	1	14	14	6	42,9%	7	7	3	42,9%	6	6	2	33,3%	0	0	0	0,0%		E	1	27	27	11	40,7%
ukázka 3	A	4	14	56	8	14,3%	7	28	14	50,0%	6	24	7	29,2%	0	0	0	0,0%	ukázka 3	A	4	27	108	29	26,9%
	B	5	14	70	31	44,3%	7	35	13	37,1%	6	30	6	20,0%	0	0	0	0,0%		B	5	27	135	50	37,0%
	C	4	14	56	7	12,5%	7	28	7	25,0%	6	24	4	16,7%	0	0	0	0,0%		C	4	27	108	18	16,7%
	D	4	14	56	3	5,4%	7	28	4	14,3%	6	24	0	0,0%	0	0	0	0,0%		D	4	27	108	7	6,5%
ukázka 4	A	1	14	14	2	14,3%	7	7	2	28,6%	6	6	1	16,7%	0	0	0	0,0%	ukázka 4	A	1	27	27	5	18,5%
	B	7	14	98	11	11,2%	7	49	3	6,1%	6	42	11	26,2%	0	0	0	0,0%		B	7	27	189	25	13,2%
	C	1	14	14	7	50,0%	7	7	6	85,7%	6	6	4	66,7%	0	0	0	0,0%		C	1	27	27	17	63,0%
	D	5	14	70	31	44,3%	7	35	19	54,3%	6	30	16	53,3%	0	0	0	0,0%		D	5	27	135	66	48,9%
ukázka 5	A	1	14	14	10	71,4%	7	7	4	57,1%	6	6	6	100,0%	0	0	0	0,0%	ukázka 5	A	1	27	27	20	74,1%
	B	4	14	56	39	69,6%	7	28	20	71,4%	6	24	15	62,5%	0	0	0	0,0%		B	4	27	108	74	68,5%
	C	1	14	14	8	57,1%	7	7	7	100,0%	6	6	6	100,0%	0	0	0	0,0%		C	1	27	27	21	77,8%
	D	5	14	70	29	41,4%	7	35	23	65,7%	6	30	28	93,3%	0	0	0	0,0%		D	5	27	135	80	59,3%

Tabulka 1 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 4. třída chlapci

		Ledenice				Borovany				Vodňany				Olešnice						Celkově dívky 4.třída					
		dívky				dívky				dívky				dívky											
		počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%			počet dětí	max. bodů	získáno	%		
ukázka 1	A	5	11	55	22	40,0%	9	45	16	35,6%	13	65	19	29,2%	1	5	2	40,0%	ukázka 1	A	5	34	170	59	34,7%
	B	1	11	11	3	27,3%	9	9	4	44,4%	13	13	1	7,7%	1	1	0	0,0%		B	1	34	34	8	23,5%
ukázka 2	A	6	11	66	20	30,3%	9	54	12	22,2%	13	78	13	16,7%	1	6	0	0,0%	ukázka 2	A	6	34	204	45	22,1%
	B	1	11	11	4	36,4%	9	9	1	11,1%	13	13	8	61,5%	1	1	0	0,0%		B	1	34	34	13	38,2%
	C	1	11	11	3	27,3%	9	9	7	77,8%	13	13	7	53,8%	1	1	0	0,0%		C	1	34	34	17	50,0%
	D	7	11	77	21	27,3%	9	63	16	25,4%	13	91	25	27,5%	1	7	4	57,1%		D	7	34	238	66	27,7%
	E	1	11	11	8	72,7%	9	9	6	66,7%	13	13	8	61,5%	1	1	1	100,0%		E	1	34	34	23	67,6%
ukázka 3	A	4	11	44	20	45,5%	9	36	19	52,8%	13	52	21	40,4%	1	4	2	50,0%	ukázka 3	A	4	34	136	62	45,6%
	B	5	11	55	38	69,1%	9	45	28	62,2%	13	65	29	44,6%	1	5	5	100,0%		B	5	34	170	100	58,8%
	C	4	11	44	25	56,8%	9	36	20	55,6%	13	52	22	42,3%	1	4	4	100,0%		C	4	34	136	71	52,2%
	D	4	11	44	23	52,3%	9	36	19	52,8%	13	52	2	3,8%	1	4	4	100,0%		D	4	34	136	48	35,3%
ukázka 4	A	1	11	11	6	54,5%	9	9	5	55,6%	13	13	9	69,2%	1	1	1	100,0%	ukázka 4	A	1	34	34	21	61,8%
	B	7	11	77	24	31,2%	9	63	12	19,0%	13	91	28	30,8%	1	7	3	42,9%		B	7	34	238	67	28,2%
	C	1	11	11	9	81,8%	9	9	6	66,7%	13	13	12	92,3%	1	1	1	100,0%		C	1	34	34	28	82,4%
	D	5	11	55	37	67,3%	9	45	31	68,9%	13	65	44	67,7%	1	5	3	60,0%		D	5	34	170	115	67,6%
ukázka 5	A	1	11	11	9	81,8%	9	9	8	88,9%	13	13	13	100,0%	1	1	1	100,0%	ukázka 5	A	1	34	34	31	91,2%
	B	4	11	44	31	70,5%	9	36	23	63,9%	13	52	38	73,1%	1	4	3	75,0%		B	4	34	136	95	69,9%
	C	1	11	11	11	100,0%	9	9	9	100,0%	13	13	13	100,0%	1	1	1	100,0%		C	1	34	34	34	100,0%
	D	5	11	55	43	78,2%	9	45	28	62,2%	13	65	48	73,8%	1	5	4	80,0%		D	5	34	170	123	72,4%

Tabulka 2 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 4. třída dívky

4.2.2 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků – 5. třídy

		Ledenice				Borovany				Vodňany				Olešnice						Celkově chlapci 5.třída					
		chlapci				chlapci				chlapci				chlapci											
		počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%			počet dětí	max. bodů	získáno	%		
ukázka 1	A	5	10	50	11	22,0%	11	55	18	32,7%	12	60	19	31,7%	5	25	9	36,0%	ukázka 1	A	5	38	190	57	30,0%
	B	1	10	10	0	0,0%	11	11	1	9,1%	12	12	2	16,7%	5	5	2	40,0%		B	1	38	38	5	13,2%
ukázka 2	A	6	10	60	13	21,7%	11	66	14	21,2%	12	72	13	18,1%	5	30	12	40,0%	ukázka 2	A	6	38	228	52	22,8%
	B	1	10	10	7	70,0%	11	11	9	81,8%	12	12	5	41,7%	5	5	4	80,0%		B	1	38	38	25	65,8%
	C	1	10	10	6	60,0%	11	11	7	63,6%	12	12	9	75,0%	5	5	4	80,0%		C	1	38	38	26	68,4%
	D	7	10	70	26	37,1%	11	77	22	28,6%	12	84	27	32,1%	5	35	9	25,7%		D	7	38	266	84	31,6%
	E	1	10	10	5	50,0%	11	11	4	36,4%	12	12	5	41,7%	5	5	3	60,0%		E	1	38	38	17	44,7%
ukázka 3	A	4	10	40	12	30,0%	11	44	13	29,5%	12	48	14	29,2%	5	20	7	35,0%	ukázka 3	A	4	38	152	46	30,3%
	B	5	10	50	20	40,0%	11	55	17	30,9%	12	60	29	48,3%	5	25	14	56,0%		B	5	38	190	80	42,1%
	C	4	10	40	5	12,5%	11	44	6	13,6%	12	48	10	20,8%	5	20	8	40,0%		C	4	38	152	29	19,1%
	D	4	10	40	24	60,0%	11	44	3	6,8%	12	48	15	31,3%	5	20	13	65,0%		D	4	38	152	55	36,2%
ukázka 4	A	1	10	10	6	60,0%	11	11	2	18,2%	12	12	5	41,7%	5	5	1	20,0%	ukázka 4	A	1	38	38	14	36,8%
	B	7	10	70	5	7,1%	11	77	5	6,5%	12	84	14	16,7%	5	35	5	14,3%		B	7	38	266	29	10,9%
	C	1	10	10	8	80,0%	11	11	6	54,5%	12	12	5	41,7%	5	5	2	40,0%		C	1	38	38	21	55,3%
	D	5	10	50	26	52,0%	11	55	27	49,1%	12	60	34	56,7%	5	25	14	56,0%		D	5	38	190	101	53,2%
ukázka 5	A	1	10	10	4	40,0%	11	11	7	63,6%	12	12	8	66,7%	5	5	5	100,0%	ukázka 5	A	1	38	38	24	63,2%
	B	4	10	40	29	72,5%	11	44	25	56,8%	12	48	41	85,4%	5	20	14	70,0%		B	4	38	152	109	71,7%
	C	1	10	10	8	80,0%	11	11	7	63,6%	12	12	11	91,7%	5	5	4	80,0%		C	1	38	38	30	78,9%
	D	5	10	50	35	70,0%	11	55	20	36,4%	12	60	43	71,7%	5	25	25	100,0%		D	5	38	190	123	64,7%

Tabulka 3 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 5. třída chlapci

			Ledenice				Borovany				Vodňany				Olešnice							Celkově dívky 5.třída			
			dívky				dívky				dívky				dívky										
			počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%				počet dětí	max. bodů	získáno	%
ukázka 1	A	5	6	30	12	40,0%	11	55	35,5	64,5%	11	55	31,5	57,3%	0	0	0	0,0%	ukázka 1	A	5	28	140	79	56,4%
	B	1	6	6	1	16,7%	11	11	2	18,2%	11	11	1	9,1%	0	0	0	0,0%		B	1	28	28	4	14,3%
ukázka 2	A	6	6	36	11	30,6%	11	66	20	30,3%	11	66	17	25,8%	0	0	0	0,0%	ukázka 2	A	6	28	168	48	28,6%
	B	1	6	6	4	66,7%	11	11	4	36,4%	11	11	5	45,5%	0	0	0	0,0%		B	1	28	28	13	46,4%
	C	1	6	6	4	66,7%	11	11	9	81,8%	11	11	7	63,6%	0	0	0	0,0%		C	1	28	28	20	71,4%
	D	7	6	42	11	26,2%	11	77	27	35,1%	11	77	24	31,2%	0	0	0	0,0%		D	7	28	196	62	31,6%
	E	1	6	6	3	50,0%	11	11	5	45,5%	11	11	9	81,8%	0	0	0	0,0%		E	1	28	28	17	60,7%
ukázka 3	A	4	6	24	16	66,7%	11	44	28	63,6%	11	44	24	54,5%	0	0	0	0,0%	ukázka 3	A	4	28	112	68	60,7%
	B	5	6	30	19	63,3%	11	55	32	58,2%	11	55	35	63,6%	0	0	0	0,0%		B	5	28	140	86	61,4%
	C	4	6	24	16	66,7%	11	44	21	47,7%	11	44	13	29,5%	0	0	0	0,0%		C	4	28	112	50	44,6%
	D	4	6	24	16	66,7%	11	44	24	54,5%	11	44	17	38,6%	0	0	0	0,0%		D	4	28	112	57	50,9%
ukázka 4	A	1	6	6	5	83,3%	11	11	6	54,5%	11	11	6	54,5%	0	0	0	0,0%	ukázka 4	A	1	28	28	17	60,7%
	B	7	6	42	9	21,4%	11	77	9	11,7%	11	77	10	13,0%	0	0	0	0,0%		B	7	28	196	28	14,3%
	C	1	6	6	4	66,7%	11	11	4	36,4%	11	11	8	72,7%	0	0	0	0,0%		C	1	28	28	16	57,1%
	D	5	6	30	25	83,3%	11	55	37	67,3%	11	55	34	61,8%	0	0	0	0,0%		D	5	28	140	96	68,6%
ukázka 5	A	1	6	6	5	83,3%	11	11	7	63,6%	11	11	8	72,7%	0	0	0	0,0%	ukázka 5	A	1	28	28	20	71,4%
	B	4	6	24	20	83,3%	11	44	40	90,9%	11	44	37	84,1%	0	0	0	0,0%		B	4	28	112	97	86,6%
	C	1	6	6	6	100,0%	11	11	10	90,9%	11	11	10,5	95,5%	0	0	0	0,0%		C	1	28	28	26,5	94,6%
	D	5	6	30	23	76,7%	11	55	28	50,9%	11	55	47	85,5%	0	0	0	0,0%		D	5	28	140	98	70,0%

Tabulka 4 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 5. třída dívky

4.2.3 Porovnání ukázek dle známek na vysvědčení – 4. třídy

4. třída			Dohromady chlapci a dívky Porovnání výsledků dle známek na vysvědčení																			
známka			výborní				chalitební				dobří				dostateční				známka neuvedena			
ukázka	Ú	B	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%
ukázka 1	A	5	25	125	55	44,0%	22	110	21	19,1%	7	35	1	2,9%	2	10	1	10,0%	5	25	4	16,0%
	B	1		25	5	20,0%		22	8	36,4%		7	0	0,0%		2	0	0,0%		5	0	0,0%
ukázka 2	A	6		150	36	24,0%		132	22	16,7%		42	13	31,0%		12	2	16,7%		30	7	23,3%
	B	1		25	10	40,0%		22	10	45,5%		7	2	28,6%		2	0	0,0%		5	1	20,0%
	C	1		25	11	44,0%		22	11	50,0%		7	3	42,9%		2	1	50,0%		5	3	60,0%
	D	7		175	54	30,9%		154	38	24,7%		49	13	26,5%		14	4	28,6%		35	12	34,3%
	E	1		25	19	76,0%		22	8	36,4%		7	5	71,4%		2	0	0,0%		5	2	40,0%
ukázka 3	A	4		100	46	46,0%		88	30	34,1%		28	9	32,1%		8	1	12,5%		20	5	25,0%
	B	5		125	75	60,0%		110	45	40,9%		35	15	42,9%		10	3	30,0%		25	12	48,0%
	C	4		100	57	57,0%		88	22	25,0%		28	8	28,6%		8	0	0,0%		20	2	10,0%
	D	4		100	37	37,0%		88	10	11,4%		28	5	17,9%		8	0	0,0%		20	3	15,0%
ukázka 4	A	1		25	17	68,0%		22	5	22,7%		7	3	42,9%		2	0	0,0%		5	1	20,0%
	B	7		175	55	31,4%		154	23	14,9%		49	11	22,4%		14	2	14,3%		35	1	2,9%
	C	1		25	22	88,0%		22	14	63,6%		7	5	71,4%		2	1	50,0%		5	3	60,0%
	D	5		125	82	65,6%		110	66	60,0%		35	20	57,1%		10	3	30,0%		25	10	40,0%
ukázka 5	A	1		25	24	96,0%		22	17	77,3%		7	5	71,4%		2	1	50,0%		5	4	80,0%
	B	4		100	61	61,0%		88	62	70,5%		28	17	60,7%		8	8	100,0%		20	11	55,0%
	C	1		25	25	100,0%		22	20	90,9%		7	4	57,1%		2	2	100,0%		5	4	80,0%
	D	5		125	107	85,6%		110	67	60,9%		35	19	54,3%		10	3	30,0%		25	5	20,0%

Tabulka 5 Porovnání výsledků dle známek na vysvědčení - 4. třídy

4.2.4 Porovnání ukázek dle známek na vysvědčení – 5. třídy

5. třída			Dohromady chlapci a dívky Porovnání výsledků dle známek na vysvědčení																			
známka			výborní				chalitební				dobří				dostateční				známka neuvedena			
ukázka	Ú	B	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%
ukázka 1	A	5	11	55	44	80,0%	21	105	40,5	38,6%	16	80	15	18,8%	3	15	1	6,7%	14	70	29,5	42,1%
	B	1		11	3	27,3%		21	3	14,3%		16	1	6,3%		3	0	0,0%		14	2	14,3%
ukázka 2	A	6		66	22	33,3%		126	37	29,4%		96	20	20,8%		18	2	11,1%		84	19	22,6%
	B	1		11	10	90,9%		21	15	71,4%		16	6	37,5%		3	0	0,0%		14	7	50,0%
	C	1		11	10	90,9%		21	16	76,2%		16	8	50,0%		3	2	66,7%		14	10	71,4%
	D	7		77	30	39,0%		147	51	34,7%		112	28	25,0%		21	6	28,6%		98	31	31,6%
	E	1		11	7	63,6%		21	13	61,9%		16	6	37,5%		3	3	100,0%		14	7	50,0%
ukázka 3	A	4		44	25	56,8%		84	38	45,2%		64	19	29,7%		12	4	33,3%		56	28	50,0%
	B	5		55	44	80,0%		105	46	43,8%		80	35	43,8%		15	4	26,7%		70	37	52,9%
	C	4		44	32	72,7%		84	18	21,4%		64	10	15,6%		12	1	8,3%		56	18	32,1%
	D	4		44	25	56,8%		84	32	38,1%		64	20	31,3%		12	3	25,0%		56	32	57,1%
ukázka 4	A	1	11	7	63,6%	21	9	42,9%	16	7	43,8%	3	0	0,0%	14	7	50,0%					
	B	7	77	16	20,8%	147	26	17,7%	112	5	4,5%	21	2	9,5%	98	8	8,2%					
	C	1	11	9	81,8%	21	12	57,1%	16	7	43,8%	3	2	66,7%	14	7	50,0%					
	D	5	55	44	80,0%	105	63	60,0%	80	40	50,0%	15	8	53,3%	70	43	61,4%					
ukázka 5	A	1	11	11	100,0%	21	10	47,6%	16	11	68,8%	3	3	100,0%	14	9	64,3%					
	B	4	44	40	90,9%	84	63	75,0%	64	46	71,9%	12	12	100,0%	56	45	80,4%					
	C	1	11	10	90,9%	21	19,5	92,9%	16	12	75,0%	3	3	100,0%	14	12	85,7%					
	D	5	55	55	100,0%	105	58	55,2%	80	43	53,8%	15	12	80,0%	70	53	75,7%					

Tabulka 6 Porovnání výsledků dle známek na vysvědčení - 5. třídy

4.2.5 Výsledné porovnávání jednotlivých úkolů mezi školami 4. třídy

ukázka	Výborní chlapci				Výborné dívky			
	Ledenice	Borovany	Vodňany	Olešnice	Ledenice	Borovany	Vodňany	Olešnice
1A	-	20,0%	50,0%	-	51,4%	48,0%	37,8%	40,0%
1B	-	0,0%	0,0%	-	28,6%	60,0%	0,0%	0,0%
2A	-	33,3%	25,0%	-	31,0%	30,0%	16,7%	0,0%
2B	-	100,0%	50,0%	-	28,6%	20,0%	55,6%	0,0%
2C	-	0,0%	50,0%	-	42,9%	100,0%	22,2%	0,0%
2D	-	42,9%	28,6%	-	26,5%	28,6%	31,7%	57,1%
2E	-	100,0%	50,0%	-	85,7%	60,0%	77,8%	100,0%
3A	-	50,0%	25,0%	-	42,9%	60,0%	44,4%	50,0%
3B	-	80,0%	0,0%	-	77,1%	76,0%	44,4%	100,0%
3C	-	50,0%	0,0%	-	67,9%	70,0%	50,0%	100,0%
3D	-	100,0%	0,0%	-	60,7%	60,0%	0,0%	100,0%
4A	-	100,0%	50,0%	-	57,1%	60,0%	77,8%	100,0%
4B	-	28,6%	42,9%	-	28,6%	20,0%	36,5%	42,9%
4C	-	100,0%	100,0%	-	85,7%	80,0%	88,9%	100,0%
4D	-	60,0%	60,0%	-	65,7%	68,0%	66,7%	60,0%
5A	-	100,0%	100,0%	-	85,7%	100,0%	100,0%	100,0%
5B	-	75,0%	75,0%	-	71,4%	55,0%	77,8%	75,0%
5C	-	100,0%	100,0%	-	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
5D	-	80,0%	100,0%	-	80,0%	72,0%	95,6%	80,0%

Tabulka 7 Výborní - 4. třídy

ukázka	Chvalitební chlapci				Chvalitebné dívky			
	Ledenice	Borovany	Vodňany	Olešnice	Ledenice	Borovany	Vodňany	Olešnice
1A	30,0%	20,0%	5,0%	-	40,0%	20,0%	10,0%	-
1B	25,0%	80,0%	0,0%	-	50,0%	33,3%	25,0%	-
2A	16,7%	13,3%	16,7%	-	33,3%	11,1%	16,7%	-
2B	25,0%	80,0%	25,0%	-	50,0%	0,0%	75,0%	-
2C	25,0%	40,0%	50,0%	-	0,0%	66,7%	100,0%	-
2D	35,7%	22,9%	17,9%	-	35,7%	23,8%	17,9%	-
2E	50,0%	40,0%	25,0%	-	0,0%	66,7%	25,0%	-
3A	18,8%	50,0%	31,3%	-	50,0%	25,0%	31,3%	-
3B	40,0%	36,0%	30,0%	-	60,0%	46,7%	45,0%	-
3C	12,5%	20,0%	25,0%	-	50,0%	33,3%	25,0%	-
3D	6,3%	0,0%	0,0%	-	37,5%	33,3%	12,5%	-
4A	25,0%	0,0%	0,0%	-	50,0%	33,3%	50,0%	-
4B	14,3%	0,0%	17,9%	-	35,7%	19,0%	17,9%	-
4C	0,0%	80,0%	50,0%	-	100,0%	66,7%	100,0%	-
4D	60,0%	48,0%	50,0%	-	80,0%	66,7%	70,0%	-
5A	50,0%	60,0%	100,0%	-	100,0%	66,7%	100,0%	-
5B	93,8%	70,0%	56,3%	-	75,0%	66,7%	62,5%	-
5C	50,0%	100,0%	100,0%	-	100,0%	100,0%	100,0%	-
5D	80,0%	60,0%	90,0%	-	80,0%	33,3%	25,0%	-

Tabulka 8 Chvalitební - 4. třídy

ukázka	Dobří chlapi				Dobré dívky			
	Ledenice	Borovany	Vodňany	Olešnice	Ledenice	Borovany	Vodňany	Olešnice
1A	5,0%	0,0%	-	-	0,0%	-	-	-
1B	0,0%	0,0%	-	-	0,0%	-	-	-
2A	29,2%	50,0%	-	-	25,0%	-	-	-
2B	25,0%	0,0%	-	-	50,0%	-	-	-
2C	50,0%	100,0%	-	-	0,0%	-	-	-
2D	32,1%	14,3%	-	-	21,4%	-	-	-
2E	75,0%	0,0%	-	-	100,0%	-	-	-
3A	18,8%	50,0%	-	-	50,0%	-	-	-
3B	50,0%	0,0%	-	-	50,0%	-	-	-
3C	31,3%	25,0%	-	-	25,0%	-	-	-
3D	12,5%	0,0%	-	-	37,5%	-	-	-
4A	25,0%	100,0%	-	-	50,0%	-	-	-
4B	17,9%	14,3%	-	-	35,7%	-	-	-
4C	75,0%	100,0%	-	-	50,0%	-	-	-
4D	50,0%	80,0%	-	-	60,0%	-	-	-
5A	100,0%	0,0%	-	-	50,0%	-	-	-
5B	56,3%	75,0%	-	-	62,5%	-	-	-
5C	25,0%	100,0%	-	-	100,0%	-	-	-
5D	50,0%	80,0%	-	-	50,0%	-	-	-

Tabulka 9 Dobří - 4. třídy

ukázka	Dostateční chlapi				Dostatečné dívky			
	Ledenice	Borovany	Vodňany	Olešnice	Ledenice	Borovany	Vodňany	Olešnice
1A	10,0%	-	-	-	-	-	-	-
1B	0,0%	-	-	-	-	-	-	-
2A	16,7%	-	-	-	-	-	-	-
2B	0,0%	-	-	-	-	-	-	-
2C	50,0%	-	-	-	-	-	-	-
2D	28,6%	-	-	-	-	-	-	-
2E	0,0%	-	-	-	-	-	-	-
3A	12,5%	-	-	-	-	-	-	-
3B	30,0%	-	-	-	-	-	-	-
3C	0,0%	-	-	-	-	-	-	-
3D	0,0%	-	-	-	-	-	-	-
4A	0,0%	-	-	-	-	-	-	-
4B	14,3%	-	-	-	-	-	-	-
4C	50,0%	-	-	-	-	-	-	-
4D	30,0%	-	-	-	-	-	-	-
5A	50,0%	-	-	-	-	-	-	-
5B	100,0%	-	-	-	-	-	-	-
5C	100,0%	-	-	-	-	-	-	-
5D	30,0%	-	-	-	-	-	-	-

Tabulka 10 Dostateční - 4. třídy

ukázka	Známka neuvedena - chlapci				Známka neuvedena - dívky			
	Ledenice chlapci	Borovany chlapci	Vodňany chlapci	Olešnice chlapci	Ledenice dívky	Borovany dívky	Vodňany dívky	Olešnice dívky
1A	15,0%	-	-	-	-	20,0%	-	-
1B	0,0%	-	-	-	-	0,0%	-	-
2A	25,0%	-	-	-	-	16,7%	-	-
2B	25,0%	-	-	-	-	0,0%	-	-
2C	75,0%	-	-	-	-	0,0%	-	-
2D	39,3%	-	-	-	-	14,3%	-	-
2E	25,0%	-	-	-	-	100,0%	-	-
3A	6,3%	-	-	-	-	100,0%	-	-
3B	50,0%	-	-	-	-	40,0%	-	-
3C	0,0%	-	-	-	-	50,0%	-	-
3D	0,0%	-	-	-	-	75,0%	-	-
4A	0,0%	-	-	-	-	100,0%	-	-
4B	0,0%	-	-	-	-	14,3%	-	-
4C	75,0%	-	-	-	-	0,0%	-	-
4D	30,0%	-	-	-	-	80,0%	-	-
5A	75,0%	-	-	-	-	100,0%	-	-
5B	43,8%	-	-	-	-	100,0%	-	-
5C	75,0%	-	-	-	-	100,0%	-	-
5D	0,0%	-	-	-	-	100,0%	-	-

Tabulka 11 Známka neuvedena - 4. třídy

4.2.6 Výsledné porovnávání jednotlivých úkolů mezi školami 5. třídy

ukázka	Výborní chlapci				Výborné dívky			
	Ledenice	Borovany	Vodňany	Olešnice	Ledenice	Borovany	Vodňany	Olešnice
1A	0,0%	-	80,0%	90,0%	60,0%	93,3%	80,0%	-
1B	0,0%	-	0,0%	50,0%	0,0%	66,7%	0,0%	-
2A	16,7%	-	16,7%	33,3%	38,9%	33,3%	25,0%	-
2B	0,0%	-	100,0%	100,0%	100,0%	66,7%	100,0%	-
2C	0,0%	-	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	50,0%	-
2D	42,9%	-	28,6%	28,6%	28,6%	52,4%	28,6%	-
2E	100,0%	-	0,0%	50,0%	66,7%	33,3%	100,0%	-
3A	0,0%	-	0,0%	25,0%	91,7%	50,0%	75,0%	-
3B	40,0%	-	60,0%	70,0%	86,7%	60,0%	100,0%	-
3C	0,0%	-	0,0%	75,0%	100,0%	66,7%	75,0%	-
3D	25,0%	-	0,0%	62,5%	83,3%	66,7%	12,5%	-
4A	0,0%	-	100,0%	0,0%	100,0%	100,0%	50,0%	-
4B	0,0%	-	0,0%	14,3%	38,1%	19,0%	14,3%	-
4C	100,0%	-	0,0%	50,0%	100,0%	66,7%	100,0%	-
4D	40,0%	-	80,0%	60,0%	93,3%	66,7%	80,0%	-
5A	100,0%	-	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	-
5B	75,0%	-	75,0%	87,5%	91,7%	75,0%	87,5%	-
5C	100,0%	-	100,0%	50,0%	100,0%	100,0%	50,0%	-
5D	100,0%	-	100,0%	100,0%	100,0%	66,7%	100,0%	-

Tabulka 12 Výborní - 5. třídy

ukázka	Chvalitební chlapci				Chvalitebné dívky			
	Ledenice	Borovany	Vodňany	Olešnice	Ledenice	Borovany	Vodňany	Olešnice
1A	24,0%	40,0%	53,3%	0,0%	#DIV/0!	62,5%	60,0%	-
1B	0,0%	0,0%	33,3%	100,0%	#DIV/0!	0,0%	25,0%	-
2A	33,3%	20,8%	22,2%	66,7%	#DIV/0!	37,5%	20,8%	-
2B	60,0%	100,0%	100,0%	100,0%	#DIV/0!	25,0%	75,0%	-
2C	60,0%	75,0%	100,0%	100,0%	#DIV/0!	75,0%	75,0%	-
2D	42,9%	32,1%	42,9%	14,3%	#DIV/0!	35,7%	25,0%	-
2E	60,0%	50,0%	33,3%	100,0%	#DIV/0!	50,0%	100,0%	-
3A	30,0%	50,0%	33,3%	50,0%	#DIV/0!	75,0%	37,5%	-
3B	40,0%	45,0%	73,3%	80,0%	#DIV/0!	25,0%	35,0%	-
3C	0,0%	12,5%	66,7%	50,0%	#DIV/0!	37,5%	0,0%	-
3D	40,0%	0,0%	66,7%	100,0%	#DIV/0!	43,8%	31,3%	-
4A	60,0%	50,0%	66,7%	0,0%	#DIV/0!	25,0%	25,0%	-
4B	8,6%	7,1%	38,1%	42,9%	#DIV/0!	14,3%	21,4%	-
4C	80,0%	100,0%	33,3%	0,0%	#DIV/0!	0,0%	75,0%	-
4D	48,0%	55,0%	66,7%	60,0%	#DIV/0!	75,0%	60,0%	-
5A	20,0%	100,0%	33,3%	100,0%	#DIV/0!	25,0%	50,0%	-
5B	65,0%	68,8%	91,7%	0,0%	#DIV/0!	100,0%	75,0%	-
5C	80,0%	100,0%	100,0%	100,0%	#DIV/0!	100,0%	87,5%	-
5D	60,0%	25,0%	86,7%	100,0%	#DIV/0!	40,0%	60,0%	-

Tabulka 13 Chvalitební - 5. třídy

ukázka	Dobří chlapci				Dobré dívky			
	Ledenice	Borovany	Vodňany	Olešnice	Ledenice	Borovany	Vodňany	Olešnice
1A	0,0%	25,0%	20,0%	0,0%	0,0%	30,0%	20,0%	-
1B	0,0%	0,0%	16,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-
2A	0,0%	20,8%	22,2%	33,3%	33,3%	16,7%	16,7%	-
2B	100,0%	75,0%	16,7%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-
2C	100,0%	50,0%	66,7%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	-
2D	14,3%	25,0%	28,6%	28,6%	0,0%	28,6%	28,6%	-
2E	0,0%	25,0%	66,7%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	-
3A	25,0%	31,3%	33,3%	25,0%	0,0%	50,0%	0,0%	-
3B	20,0%	35,0%	36,7%	60,0%	40,0%	90,0%	40,0%	-
3C	25,0%	25,0%	4,2%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	-
3D	75,0%	18,8%	25,0%	50,0%	50,0%	50,0%	0,0%	-
4A	100,0%	0,0%	33,3%	100,0%	100,0%	50,0%	100,0%	-
4B	0,0%	3,6%	9,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-
4C	100,0%	25,0%	50,0%	0,0%	100,0%	50,0%	0,0%	-
4D	80,0%	40,0%	50,0%	40,0%	100,0%	40,0%	40,0%	-
5A	100,0%	50,0%	66,7%	100,0%	100,0%	50,0%	100,0%	-
5B	100,0%	37,5%	79,2%	75,0%	100,0%	87,5%	75,0%	-
5C	100,0%	50,0%	83,3%	100,0%	100,0%	50,0%	100,0%	-
5D	100,0%	25,0%	60,0%	100,0%	0,0%	50,0%	100,0%	-

Tabulka 14 Dobří - 5. třídy

ukázka	Dostateční chlapci				Dostatečné dívky			
	Ledenice	Borovany	Vodňany	Olešnice	Ledenice	Borovany	Vodňany	Olešnice
1A	-	-	10,0%	0,0%	-	-	-	-
1B	-	-	0,0%	0,0%	-	-	-	-
2A	-	-	0,0%	33,3%	-	-	-	-
2B	-	-	0,0%	0,0%	-	-	-	-
2C	-	-	50,0%	100,0%	-	-	-	-
2D	-	-	28,6%	28,6%	-	-	-	-
2E	-	-	100,0%	100,0%	-	-	-	-
3A	-	-	25,0%	50,0%	-	-	-	-
3B	-	-	40,0%	0,0%	-	-	-	-
3C	-	-	12,5%	0,0%	-	-	-	-
3D	-	-	12,5%	50,0%	-	-	-	-
4A	-	-	0,0%	0,0%	-	-	-	-
4B	-	-	14,3%	0,0%	-	-	-	-
4C	-	-	50,0%	100,0%	-	-	-	-
4D	-	-	50,0%	60,0%	-	-	-	-
5A	-	-	100,0%	100,0%	-	-	-	-
5B	-	-	100,0%	100,0%	-	-	-	-
5C	-	-	100,0%	100,0%	-	-	-	-
5D	-	-	70,0%	100,0%	-	-	-	-

Tabulka 15 Dostateční - 5. třídy

ukázka	Známka neuvedena - chlapci				Známka neuvedena - dívky			
	Ledenice chlapci	Borovany chlapci	Vodňany chlapci	Olešnice chlapci	Ledenice dívky	Borovany dívky	Vodňany dívky	Olešnice dívky
1A	33,3%	33,3%	-	-	30,0%	60,0%	52,5%	-
1B	0,0%	33,3%	-	-	50,0%	0,0%	0,0%	-
2A	11,1%	22,2%	-	-	16,7%	25,0%	33,3%	-
2B	100,0%	66,7%	-	-	50,0%	50,0%	0,0%	-
2C	66,7%	66,7%	-	-	50,0%	100,0%	75,0%	-
2D	33,3%	28,6%	-	-	35,7%	14,3%	39,3%	-
2E	33,3%	33,3%	-	-	0,0%	100,0%	75,0%	-
3A	41,7%	0,0%	-	-	62,5%	75,0%	75,0%	-
3B	46,7%	6,7%	-	-	40,0%	90,0%	80,0%	-
3C	33,3%	0,0%	-	-	50,0%	37,5%	43,8%	-
3D	100,0%	0,0%	-	-	50,0%	62,5%	68,8%	-
4A	66,7%	0,0%	-	-	50,0%	50,0%	75,0%	-
4B	9,5%	9,5%	-	-	7,1%	7,1%	7,1%	-
4C	66,7%	33,3%	-	-	0,0%	50,0%	75,0%	-
4D	60,0%	53,3%	-	-	60,0%	80,0%	60,0%	-
5A	33,3%	33,3%	-	-	100,0%	100,0%	75,0%	-
5B	75,0%	66,7%	-	-	62,5%	100,0%	93,8%	-
5C	66,7%	33,3%	-	-	100,0%	100,0%	100,0%	-
5D	66,7%	66,7%	-	-	80,0%	50,0%	100,0%	-

Tabulka 16 Známka neuvedena - 5. třídy

4.2.7 Obecné srovnání jednotlivých škol

			Ledenice								Borovany							
			chlapci				dívky				chlapci				dívky			
			počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%
ukázka 1	A	5	14	70	11	15,7%	11	55	22	40,0%	7	35	6	17,1%	9	45	16	35,6%
	B	1	14	14	1	7,1%	11	11	3	27,3%	7	7	4	57,1%	9	9	4	44,4%
ukázka 2	A	6	14	84	19	22,6%	11	66	20	30,3%	7	42	9	21,4%	9	54	12	22,2%
	B	1	14	14	3	21,4%	11	11	4	36,4%	7	7	5	71,4%	9	9	1	11,1%
	C	1	14	14	7	50,0%	11	11	3	27,3%	7	7	3	42,9%	9	9	7	77,8%
	D	7	14	98	34	34,7%	11	77	21	27,3%	7	49	12	24,5%	9	63	16	25,4%
	E	1	14	14	6	42,9%	11	11	8	72,7%	7	7	3	42,9%	9	9	6	66,7%
ukázka 3	A	4	14	56	8	14,3%	11	44	20	45,5%	7	28	14	50,0%	9	36	19	52,8%
	B	5	14	70	31	44,3%	11	55	38	69,1%	7	35	13	37,1%	9	45	28	62,2%
	C	4	14	56	7	12,5%	11	44	25	56,8%	7	28	7	25,0%	9	36	20	55,6%
	D	4	14	56	3	5,4%	11	44	23	52,3%	7	28	4	14,3%	9	36	19	52,8%
ukázka 4	A	1	14	14	2	14,3%	11	11	6	54,5%	7	7	2	28,6%	9	9	5	55,6%
	B	7	14	98	11	11,2%	11	77	24	31,2%	7	49	3	6,1%	9	63	12	19,0%
	C	1	14	14	7	50,0%	11	11	9	81,8%	7	7	6	85,7%	9	9	6	66,7%
	D	5	14	70	31	44,3%	11	55	37	67,3%	7	35	19	54,3%	9	45	31	68,9%
ukázka 5	A	1	14	14	10	71,4%	11	11	9	81,8%	7	7	4	57,1%	9	9	8	88,9%
	B	4	14	56	39	69,6%	11	44	31	70,5%	7	28	20	71,4%	9	36	23	63,9%
	C	1	14	14	8	57,1%	11	11	11	100,0%	7	7	7	100,0%	9	9	9	100,0%
	D	5	14	70	29	41,4%	11	55	43	78,2%	7	35	23	65,7%	9	45	28	62,2%
celý dotazník				896	267	30%		704	357	51%		448	164	37%		576	270	47%
celkové řešení				1600	624	39%						1024	434	42%				

Tabulka 17 Obecné srovnání jednotlivých škol - Ledenice, Borovany 4. třídy

		Vodňany								Olešnice								
		chlapci				dívky				chlapci				dívky				
		počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	
ukázka 1	A	5	6	30	6	20,0%	13	65	19	29,2%	0	0	0	0,0%	1	5	2	40,0%
	B	1	6	6	0	0,0%	13	13	1	7,7%	0	0	0	0,0%	1	1	0	0,0%
ukázka 2	A	6	6	36	7	19,4%	13	78	13	16,7%	0	0	0	0,0%	1	6	0	0,0%
	B	1	6	6	2	33,3%	13	13	8	61,5%	0	0	0	0,0%	1	1	0	0,0%
	C	1	6	6	3	50,0%	13	13	7	53,8%	0	0	0	0,0%	1	1	0	0,0%
	D	7	6	42	9	21,4%	13	91	25	27,5%	0	0	0	0,0%	1	7	4	57,1%
	E	1	6	6	2	33,3%	13	13	8	61,5%	0	0	0	0,0%	1	1	1	100,0%
ukázka 3	A	4	6	24	7	29,2%	13	52	21	40,4%	0	0	0	0,0%	1	4	2	50,0%
	B	5	6	30	6	20,0%	13	65	29	44,6%	0	0	0	0,0%	1	5	5	100,0%
	C	4	6	24	4	16,7%	13	52	22	42,3%	0	0	0	0,0%	1	4	4	100,0%
	D	4	6	24	0	0,0%	13	52	2	3,8%	0	0	0	0,0%	1	4	4	100,0%
ukázka 4	A	1	6	6	1	16,7%	13	13	9	69,2%	0	0	0	0,0%	1	1	1	100,0%
	B	7	6	42	11	26,2%	13	91	28	30,8%	0	0	0	0,0%	1	7	3	42,9%
	C	1	6	6	4	66,7%	13	13	12	92,3%	0	0	0	0,0%	1	1	1	100,0%
	D	5	6	30	16	53,3%	13	65	44	67,7%	0	0	0	0,0%	1	5	3	60,0%
ukázka 5	A	1	6	6	6	100,0%	13	13	13	100,0%	0	0	0	0,0%	1	1	1	100,0%
	B	4	6	24	15	62,5%	13	52	38	73,1%	0	0	0	0,0%	1	4	3	75,0%
	C	1	6	6	6	100,0%	13	13	13	100,0%	0	0	0	0,0%	1	1	1	100,0%
	D	5	6	30	28	93,3%	13	65	48	73,8%	0	0	0	0,0%	1	5	4	80,0%
celý dotazník			384	133	35%		832	360	43%		0	0	0%		64	39	61%	
celkové řešení			1216	493	41%					64	39	61%						

Tabulka 18 Obecné srovnání jednotlivých škol - Vodňany, Olešnice 4. třídy

			Ledenice								Borovany							
			chlapci				dívky				chlapci				dívky			
			počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%
ukázka 1	A	5	10	50	11	22,0%	6	30	12	40,0%	11	55	18	32,7%	11	55	35,5	64,5%
	B	1	10	10	0	0,0%	6	6	1	16,7%	11	11	1	9,1%	11	11	2	18,2%
ukázka 2	A	6	10	60	13	21,7%	6	36	11	30,6%	11	66	14	21,2%	11	66	20	30,3%
	B	1	10	10	7	70,0%	6	6	4	66,7%	11	11	9	81,8%	11	11	4	36,4%
	C	1	10	10	6	60,0%	6	6	4	66,7%	11	11	7	63,6%	11	11	9	81,8%
	D	7	10	70	26	37,1%	6	42	11	26,2%	11	77	22	28,6%	11	77	27	35,1%
	E	1	10	10	5	50,0%	6	6	3	50,0%	11	11	4	36,4%	11	11	5	45,5%
ukázka 3	A	4	10	40	12	30,0%	6	24	16	66,7%	11	44	13	29,5%	11	44	28	63,6%
	B	5	10	50	20	40,0%	6	30	19	63,3%	11	55	17	30,9%	11	55	32	58,2%
	C	4	10	40	5	12,5%	6	24	16	66,7%	11	44	6	13,6%	11	44	21	47,7%
	D	4	10	40	24	60,0%	6	24	16	66,7%	11	44	3	6,8%	11	44	24	54,5%
ukázka 4	A	1	10	10	6	60,0%	6	6	5	83,3%	11	11	2	18,2%	11	11	6	54,5%
	B	7	10	70	5	7,1%	6	42	9	21,4%	11	77	5	6,5%	11	77	9	11,7%
	C	1	10	10	8	80,0%	6	6	4	66,7%	11	11	6	54,5%	11	11	4	36,4%
	D	5	10	50	26	52,0%	6	30	25	83,3%	11	55	27	49,1%	11	55	37	67,3%
ukázka 5	A	1	10	10	4	40,0%	6	6	5	83,3%	11	11	7	63,6%	11	11	7	63,6%
	B	4	10	40	29	72,5%	6	24	20	83,3%	11	44	25	56,8%	11	44	40	90,9%
	C	1	10	10	8	80,0%	6	6	6	100,0%	11	11	7	63,6%	11	11	10	90,9%
	D	5	10	50	35	70,0%	6	30	23	76,7%	11	55	20	36,4%	11	55	28	50,9%
celý dotazník				640	250	39%		384	210	55%		704	213	30%		704	348,5	50%
celkové řešení				1024	460	45%						1408	561,5	40%				

Tabulka 19 Obecné srovnání jednotlivých škol - Ledenice, Borovany 5. třídy

		Vodňany								Olešnice								
		chlapci				dívky				chlapci				dívky				
		počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	počet dětí	max. bodů	získáno	%	
ukázka 1	A	5	12	60	19	31,7%	11	55	31,5	57,3%	5	25	9	36,0%	0	0	0	0,0%
	B	1	12	12	2	16,7%	11	11	1	9,1%	5	5	2	40,0%	0	0	0	0,0%
ukázka 2	A	6	12	72	13	18,1%	11	66	17	25,8%	5	30	12	40,0%	0	0	0	0,0%
	B	1	12	12	5	41,7%	11	11	5	45,5%	5	5	4	80,0%	0	0	0	0,0%
	C	1	12	12	9	75,0%	11	11	7	63,6%	5	5	4	80,0%	0	0	0	0,0%
	D	7	12	84	27	32,1%	11	77	24	31,2%	5	35	9	25,7%	0	0	0	0,0%
	E	1	12	12	5	41,7%	11	11	9	81,8%	5	5	3	60,0%	0	0	0	0,0%
ukázka 3	A	4	12	48	14	29,2%	11	44	24	54,5%	5	20	7	35,0%	0	0	0	0,0%
	B	5	12	60	29	48,3%	11	55	35	63,6%	5	25	14	56,0%	0	0	0	0,0%
	C	4	12	48	10	20,8%	11	44	13	29,5%	5	20	8	40,0%	0	0	0	0,0%
	D	4	12	48	15	31,3%	11	44	17	38,6%	5	20	13	65,0%	0	0	0	0,0%
ukázka 4	A	1	12	12	5	41,7%	11	11	6	54,5%	5	5	1	20,0%	0	0	0	0,0%
	B	7	12	84	14	16,7%	11	77	10	13,0%	5	35	5	14,3%	0	0	0	0,0%
	C	1	12	12	5	41,7%	11	11	8	72,7%	5	5	2	40,0%	0	0	0	0,0%
	D	5	12	60	34	56,7%	11	55	34	61,8%	5	25	14	56,0%	0	0	0	0,0%
ukázka 5	A	1	12	12	8	66,7%	11	11	8	72,7%	5	5	5	100,0%	0	0	0	0,0%
	B	4	12	48	41	85,4%	11	44	37	84,1%	5	20	14	70,0%	0	0	0	0,0%
	C	1	12	12	11	91,7%	11	11	10,5	95,5%	5	5	4	80,0%	0	0	0	0,0%
	D	5	12	60	43	71,7%	11	55	47	85,5%	5	25	25	100,0%	0	0	0	0,0%
celý dotazník			768	309	40%		704	344	49%		320	155	48%		0	0	0%	
celkové řešení			1472	653	44%						320	155	48%					

Tabulka 20 Obecné srovnání jednotlivých škol - Vodňany, Olešnice 5. třídy

4.2.8 Hodnocení ukázek

Hodnocení ukázek 4. třída				
ukázka	počet dětí	max. bodů	získáno	%
1.	61	366	67	18,31
2.	61	976	288	29,51
3.	61	1037	385	37,13
4.	61	854	344	40,28
5.	61	671	478	71,24

Tabulka 21 Hodnocení ukázek 4. třídy

Hodnocení ukázek 5. třída				
ukázka	počet dětí	max. bodů	získáno	%
1.	66	168	145	86,31
2.	66	448	160	35,71
3.	66	476	261	54,83
4.	66	392	157	40,05
5.	66	308	241,5	78,41

Tabulka 22 Hodnocení ukázek 5. třídy

5 Seznam tabulek, grafů

5.1 Seznam tabulek

Tabulka 1 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 4. třída chlapci	70
Tabulka 2 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 4. třída dívky.....	71
Tabulka 3 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 5. třída chlapci	72
Tabulka 4 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 5. třída dívky.....	73
Tabulka 5 Porovnání výsledků dle známek na vysvědčení - 4. třídy.....	74
Tabulka 6 Porovnání výsledků dle známek na vysvědčení - 5. třídy.....	75
Tabulka 7 Výborní - 4. třídy	76
Tabulka 8 Chvalitební - 4. třídy	76
Tabulka 9 Dobří - 4. třídy	77
Tabulka 10 Dostateční - 4. třídy.....	77
Tabulka 11 Zámka nevedena - 4. třídy.....	78
Tabulka 12 Výborní - 5. třídy	78
Tabulka 13 Chvalitební - 5. třídy	79
Tabulka 14 Dobří - 5. třídy	79
Tabulka 15 Dostateční - 5. třídy.....	80
Tabulka 16 Zámka nevedena - 5. třídy.....	80
Tabulka 17 Obecné srovnání jednotlivých škol - Ledenice, Borovany 4. třídy.....	81
Tabulka 18 Obecné srovnání jednotlivých škol - Vodňany, Olešnice 4. třídy	82
Tabulka 19 Obecné srovnání jednotlivých škol - Ledenice, Borovany 5. třídy.....	83
Tabulka 20 Obecné srovnání jednotlivých škol - Vodňany, Olešnice 5. třídy	84
Tabulka 21 Hodnocení ukázek 4. třídy	85
Tabulka 22 Hodnocení ukázek 5. třídy	85

5.2 Seznam grafů

Graf 1 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 4. třídy	32
Graf 2 Porovnání ukázek dle pohlaví žáků - 5. třída.....	32
Graf 3 Porovnání ukázek dle známek na vysvědčení - 4. třída.....	38
Graf 4 Porovnání výsledků dle známek na vysvědčení - 5. třída.....	39
Graf 5 Výborné dívky - 4. třídy	48
Graf 6 Výborní chlapci - 4. třídy.....	48
Graf 7 Chvalitebné dívky - 4. třídy	49
Graf 8 Chvalitební chlapci - 4. třídy	50
Graf 9 Dobré dívky - 4. třídy	50
Graf 10 Dobří chlapci - 4. třídy.....	51
Graf 11 Zámka nevedena - chlapci a dívky 4. třídy.....	51
Graf 12 Dostateční chlapci - 4. třídy.....	52
Graf 13 Výborné dívky - 5. třídy	53
Graf 14 Výborní chlapci - 5. třídy.....	54
Graf 15 Chvalitebné dívky - 5. třídy	55
Graf 16 Chvalitební chlapci - 5. třídy	56

Graf 17 Dobré dívky - 5. třídy	57
Graf 18 Dobří chlapci - 5. třídy.....	58
Graf 19 Dostateční chlapci - 5. třídy	59
Graf 20 Zámka neuvedena - chlapci a dívky 5. třídy.....	59
Graf 21 Porovnávání ukázek 4. třídy	46
Graf 22 Porovnávání ukázek 5. třídy	46
Graf 23 Celkové výsledky škol v řešení dotazníku 4. třídy	43
Graf 24 Celkové výsledky škol (chlapci - dívky) 4. třídy.....	44
Graf 25 Celkové výsledky škol v řešení dotazníku 5. třídy	44
Graf 26 Celkové výsledky škol (chlapci - dívky) 5. třídy.....	45

6 Seznam použité literatury

GAVORA, Peter. *Žiak a text*. 1. vydanie. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1992. 127 s. ISBN 80-08-00333-2.

ČECHOVÁ, Marie. *Komunikační a slohová výchova*. Praha : ISV, 1998. 226 s. ISBN 80-85866-32-3.

VÍTKOVÁ, Marie, et al. *INTEGRATIVNÍ SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKA : Integrace školní a sociální*. 2. rozš. vyd. Brno : Paido, 2004. 463 s. ISBN 80-7315-071-9.

ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. *Psychologie pro učitele*. Praha 1 : Portál, s. r. o., 2001. 655 s. ISBN 80-7178-463-X.

PIETRASIŃSKI, Zbigniew. *Psychologie správného myšlení*. Praha : Orbis, 1964. 209 s.

HOFFMANN, Bohuslav, et al. *Interpretace literárních textů ve škole*. Praha 1 : SPN, 1985. 228 s.

Metodický portál [online]. 2005-2009 [cit. 2009-09-26]. Dostupný z WWW: <http://old.rvp.cz/soubor/RVPZV_2007-07.pdf>. ISSN 1802-4785.

Zsborovany.cz [online]. 2009 [cit. 2010-04-18]. Základní škola Borovany - Škola pro život. Dostupné z WWW: <<http://www.zsborovany.cz/>>.

Zsolesnice.cz [online]. 2008/2009 [cit. 2010-04-18]. Základní a Mateřská škola Olešnice. Dostupné z WWW: <<http://www.zsolesnice.cz/index.html>>.

Zsbvodnany.cz [online]. 2005-2009 [cit. 2010-04-18]. Základní škola Bavorská Vodňany. Dostupné z WWW: <<http://www.zsbvodnany.cz/>>.